

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex.B. S.o.u.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933: 3
FINANSDEPARTEMENTET

SKATTEUTJÄMNINGSBEREDNINGEN II

1.
DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGSUPPGIFTERNAS FINANSIERING m. m. I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER.

2.
DEN NUVARANDE FÖRDELNINGEN MELLAN STATEN OCH KOMMUNERNA AV UTGIFTERNA FÖR DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGSBESTYREN I SVERIGE.

3.
DE SVENSKA KOMMUNALFÖRBUNDEN.

STOCKHOLM
1933

Statens offentliga utredningar 1933

Kronologisk förteckning

1. Lagberedningens förslag angående vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge angående konkurs, m. m. Norstedt. 88 s. **Ju.**

2. Betänkande med förslag angående åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. Beckman. 245 s. **Jo.**

3. Skatteutjämningsberedningen 2. 1. De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder. 2. Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige. 3. De svenska kommunalförbunden. Norstedt. vj, 88 s. **Fi.**

4. Skatteutjämningsberedningen 3. Principbetänkande med förslag till skatteutjämnande åtgärder genom överflyttning till staten eller till större kommunala utdebiteringsområden av kostnader för kommunala förvaltningsuppgifter. Norstedt. (2), 344 s. **Fi.**

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1933: 3
FINANSDEPARTEMENTET

SKATTEUTJÄMNINGSBEREDNINGEN II

1.
DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGSUPPGIFTERNAS FINANSIERING M. M. I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER

2.
DEN NUVARANDE FÖRDELNINGEN MELLAN STATEN OCH KOMMUNERNA AV UTGIFTERNA FÖR DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGSBESTYREN I SVERIGE.

3.
DE SVENSKA KOMMUNALFÖRBUNDEN.

STOCKHOLM 1933
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
322308

KUNGL. BIBLIOTEKET

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Skrivelse till statsrådet och chefen för finansdepartementet V

I. **De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder** 1

Danmark 3

Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden sid. 3. — Kommunernas uppgifter sid. 3. — Primärkommunernas uppgifter sid. 4. — Amtskommunernas uppgifter sid. 4. — Kommunernas inkomster sid. 5. — Åtgärder för skatteutjämning och skattelättnad sid. 7. — Kontroll sid. 9. — Tabellbilaga sid. 10.

Finland 11

Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden sid. 11. — Kommunernas uppgifter sid. 11. — Kommunernas inkomster sid. 13. — Skatteutjämnande åtgärder sid. 14. — Kontroll sid. 15.

Norge 16

Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden sid. 16. — Kommunernas uppgifter sid. 17. — Primärkommunernas uppgifter sid. 18. — Fylkeskommunernas uppgifter sid. 20. — Kommunernas inkomster sid. 20. — Åtgärder i skatteutjämnande syfte sid. 22. — Kontrollföreskrifter sid. 25. — Tabellbilaga sid. 26.

England 29

Huvuddragen av kommunalförvaltningens utveckling intill 1870-talet sid. 29. — Tillkomsten av specialkommuner för fattigvården sid. 31. — Distriktsindelning för uppgifter på sundhetsväsendets område sid. 32. — Reorganisation av grevskapet som kommunal enhet sid. 33. — Utvecklingen till slutet av 1920-talet med avseende å viktigare uppgifters fördelning på kommunala enheter sid. 33. — Kommunalbeskattningen sid. 35. — Utvecklingen till slutet av 1920-talet med avseende å statsbidragen till kommunerna sid. 35. — 1929 års kommunalreform sid. 36.

II. **Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige** 43

Det allmännas nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål samt villkoren för statsbidrag till dylika ändamål 45

Statistiska sammanställningar angående det allmännas nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål 46

Undersökningens plan och primärmaterial 46
Tabeller 49
Noter till tabellerna 64

III. **De svenska kommunalförbunden** 67

Kommunala sammanslutningar jämlikt lagen om kommunalförbund . . . 69

Lagbestämmelser sid. 69. — Uppdrag till länsstyrelserna att utarbeta planer för länens indelning i kommunalförbund för gemensamma fattigvårdsanstalter m. m. sid. 70. — Konferens inför socialministern i november 1929 sid. 72. — Nu förefintliga kommunalförbund, i vilka landsting ingått som medlem sid. 74. — Nu förefintliga kommunalförbund mellan primärkommuner sid. 75.

Förteckning över nu förefintliga kommunalförbund mellan primärkommuner (inklusive skolförbund) 80

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet.

I enlighet med de direktiv, som meddelats skatteutjämningsberedningen, har beredningen låtit verkställa undersökningar rörande vissa förhållanden i främmande länder, vilka synts vara av intresse för beredningens utredningsarbete. Då några mera vittgående slutsatser för vårt lands vidkommande icke torde kunna grundas på erfarenheterna från länder, som hava andra naturliga och historiska förutsättningar än Sverige, har beredningen i tids- och penningbesparande syfte funnit sig böra inskränka dessa undersökningar till våra grannländer, Danmark, Finland och Norge, där förhållandena mest likna de svenska, samt till England, där utvecklingen i riktning mot en koncentration av kommunalförvaltningen och förvaltningskostnadernas successiva överflyttning på större utdebiteringsområden varit särskilt framträdande. För de nordiska länderna hava kortfattade redogörelser utarbetats av beredningens ordförande. Dessa redogörelser äro grundade på statistiskt material och andra uppgifter, vilka ställts till beredningens förfogande beträffande Danmark av kontorschefen i Indenrigsministeriet Kay Ulrich, Köpenhamn, för Finland av förvaltningsrådet Oskar Möller, Helsingfors, och för Norge av byråchefen i Finans- og Tolldepartementet, W. Kent, Oslo. Samma personer hava ock välvilligt genomsett redogörelserna för respektive länder. Redogörelsen för utvecklingen i England har lämnats av sekreteraren i Svenska Stadsförbundet filosofie doktorn Sixten Humble.

Enligt plan, som av beredningen uppgjorts, har vidare beredningens förutvarande sekreterare och nuvarande medlem filosofie kandidaten S. A. Odén utarbetat en sammanställning av gällande ordning här i Sverige för fördelningen mellan staten och kommunerna av de kommunala förvaltningsuppgifterna och kostnaderna för deras tillgodoseende. I sammanhang härmed har Odén lämnat en detaljerad redogörelse för de huvudsakliga villkoren för statsbidrag till sociala m. fl. ändamål. Då sistnämnda redogörelse, vilken är ganska vidlyftig, icke har samma aktualitet som omförmälda sammanställning rörande fördel-

ningen mellan staten och kommunerna av de kommunala förvaltningsuppgifterna och kostnaderna för desamma, har beredningen icke ansett sig böra för närvarande hemställa om tryckning av redogörelsen, utan bilägges densamma i ett maskinskrivet exemplar.

Slutligen har Odén på beredningens uppdrag lämnat en redogörelse för de svenska kommunalförbunden och de uppgifter, för vilkas tillgodoseende förbunden bildats.

Med anmälan härom får beredningen vördsamt överlämna det införskaffade utredningsmaterialet:

Skatteutjämningsberedningen II.

1) De kommunala förvaltningsuppgifternas finansiering m. m. i vissa främmande länder.
2) Den nuvarande fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för de kommunala förvaltningsbestyren i Sverige.
3) De svenska kommunalförbunden.

Stockholm den 12 december 1932.

För Skatteutjämningsberedningen:

ERNST LYBERG.

C. A. Löwenhielm.

I.

DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGS-UPPGIFTERNAS FINANSIERING M. M. I VISSA FRÄMMANDE LÄNDER

Danmark.

Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden.

De kommunala förvaltningsenheterna och utdebiteringsområdena utgöras av 1) *huvudstadens* två stadskommuner, Köpenhamn och Fredriksberg, med omkring 750 000 invånare, *provinsbyerna* (d. v. s. övriga städer) till ett antal av 79[1] med sammanlagt ungefär samma invånareantal och *sognkommunerna* (landskommunerna) till ett antal av 1 306 med en folkmängd av omkring 2 miljoner samt

2) *amtskommunerna* till ett antal av 25. I amtskommunerna ingå endast sognkommunerna.[2]

Köpenhamn har sin särskilda kommunlag, under det att övriga städers kommunala förhållanden äro reglerade genom lagen den 26 maj 1868 med däri år 1919 vidtagna ändringar. För landskommunerna och amtskommunerna gälla en gemensam lag av den 6 juli 1867. Kommunalstyrelsen utgöres i Köpenhamn av magistraten (borgarråd och rådmän) samt borgerrepresentantskapet, i övriga städer av byråd, i sognkommunerna av sogneråd och i amtskommunerna av amtsråd med amtmannen såsom självskriven ordförande. Amtsrådets övriga medlemmar väljas av valmän, utsedda av sogneråden.

Kommunernas uppgifter.

De angelägenheter, som hänskjutits till den kommunala förvaltningen, äro i stort sett desamma som i Sverige. Fördelningen av dessa uppgifter mellan sognkommunerna och amtskommunerna är ävenledes i huvudsak densamma som i Sverige mellan primärkommuner och landsting. En viktig olikhet råder beträffande *kyrka och prästerskap*, i det att dithörande förvaltningsärenden i Danmark mera än i Sverige äro statsangelägenheter. Reglerna för utgifternas täckande äro mycket varierande och invecklade och innebära, att en avsevärd del betalas medelst avkastningen av kyrkans och prästerskapets kapitaltillgångar och en annan, likaledes avsevärd del av staten genom anslag å budgeten, varefter resten uttages medelst kirkeskatt och speciella avgifter av de till folkkyrkan hörande inbyggarna. Kirkeskatten utgår på så sätt, att utgiftssumman för alla andra delar av landet än Köpenhamn och Fredriksberg fördelas på kommunerna efter deras inkomsttaxering.

En annan betydande olikhet är, att *väghållningen* är uppdelad på primärkommunerna och amtskommunen samt följaktligen ej såsom i Sverige har ett särskilt utdebiteringsområde.

---

[1] Däri äro ej inräknade handelsplatsen Marstal och fem »flækker» = köpingar.
[2] En särordning gäller för köpstäderna på Bornholm och för två »flækker».

Primärkommunernas uppgifter.

Primärkommunernas huvuduppgifter avse sålunda, jämte den affärsdrivande verksamheten i en del kommuner, folkskoleväsen, fattigvård och väghållning.

För *folkskoleväsendet* uppgå kostnaderna till omkring 80 miljoner kronor årligen, varav dock en del ersättes av staten.

Den därnäst för primärkommunerna mest betungande utgiften föranledes av *fattigvården*. Finansåret 1929/1930 uppgick den till ungefär 39 miljoner kronor, därav för sognkommunerna omkring 16·5 miljoner kronor. Därmed bekostas all egentlig fattigvård, frånsett ett par hundratusen kronor, som staten utgiver för ändamålet, och omkring 2·5 miljoner kronor, som falla på amtskommunerna.

Även i *övrig social hjälpverksamhet* äro de danska primärkommunerna engagerade. Av primärkommunerna och staten åvilande årsutgift för »aldersrente», ungefär 60 miljoner kronor, hava primärkommunerna att tillskjuta omkring 25 miljoner och staten omkring 35 miljoner kronor. Utgifterna för »hjælpekasser», drygt 16 miljoner kronor, drabba primärkommunerna med undantag av blott 1·5 miljoner kronor, som erläggas av staten. Till sjukkassor, invaliditetsförsäkring och understöd åt barn till änkor bidraga kommunerna dessutom ehuru med relativt små belopp. För olika slag av anstaltsvård åt barn svarar däremot, i motsats till vad fallet är i Sverige, huvudsakligen staten, som för ungdomshem, skolhem, upptagningshem och barnhem jämte tillsyn har en årsutgift, som rör sig omkring 4·5 miljoner kronor.

Den primärkommunerna åliggande *väghållningen* avser andra offentliga vägar än landveje och medförde vad landsbygden angår för finansåret 1929/1930 en utgift av nära 27 miljoner kronor. Samtliga städers gatu- och vägväsende betingade samma år en utgift av omkring 20 miljoner kronor. Utgifterna hava hastigt stegrats i sammanhang med ökade bidrag av motoravgifter.

Relativt mindre kostnadskrävande äro de till primärkommunerna hänskjutna bestyr, som angå *hälsovård, brandväsende* samt *rätts-* och *polisväsende*. Från utgifter i sistberörda avseende äro sognkommunerna helt fritagna, i det att dessa utgifter för landsbygdens vidkommande åvila staten och i vissa hänseenden amtskommunerna.

Ett liknande från de svenska kommunalbestyrens fördelning avvikande förhållande, som sammanhänger med att de danska städerna ej ingå i den större kommunala enheten, amtskommunen, är, att städerna men ej sognkommunerna hava att mera allmänt ombesörja vissa slag av *sjukvård*, varjämte städerna givetvis tillgodose sådana för stadssamhällena specifika behov som *gatubelysning* och *offentlig renhållning*. Å andra sidan är bland sognkommunernas utgifter att märka en post, som saknar motsvarighet i svensk kommunalförvaltning, nämligen *bidrag till amtskommunerna* med 7 till 8 miljoner kronor.

Amtskommunernas uppgifter.

Amtskommunernas verksamhet avser, jämte tillsyn över sognkommunerna och skyldighet att stödja folkundervisning och fattigvård, för vilka två förvaltningsgrenar särskilda amtskassor finnas, samt polis- och rättsväsen (med en sammanlagd årsutgift av i runt tal 8·5 miljoner kronor), främst vägväsende och sjukvård.

Amtskommunen svarar nämligen för *väghållningen* i vad angår huvudvägar (landveje), medan, såsom redan nämnts, primärkommunerna äro väghållningsdistrikt för övriga offentliga vägar (biveje). Amtskommunernas årsutgifter för huvudvägar voro finansåret 1929/1930 omkring 2 miljoner kronor högre än primärkommunernas för bivägarna. Egentliga statsvägar finnas ej, men staten har högsta tillsynen över de allmänna vägarna och utövar genom administrationen av bilskattemedlen ett betydande inflytande på vägbyggandet.

Amtskommunernas *sjukvårdande verksamhet* omfattar uppförandet och driften av inrättningar för allmän sjukvård och epidemisjukvård, allt för en årskostnad av mellan 10 och 11 miljoner kronor, under det att omhändertagandet av sinnessjuka, sinnesslöa, dövstumma, blinda och vanföra i allmänhet jämte bidrag till sjukvårdsanstalter m. m. ankommer på staten och belastar statsbudgeten med omkring 10 miljoner kronor årligen. Köpenhamns kommuns utgifter för sinnessjukvården uppgå dock till ungefär 1·5 miljoner kronor årligen.

I de återgivna siffrorna för primärkommuner och amtskommuner ingå ej utgifter för annuiteter å lån för respektive förvaltningsbestyr.

Kommunernas inkomster.

Utgifterna för det allmänna fördela sig på staten och samtliga kommuner med ungefär hälften på vardera sidan eller för finansåret 1927/1928 med omkring 560 miljoner kronor på staten och omkring 650 miljoner kronor på kommunerna, för finansåret 1928/1929 med omkring 790 miljoner kronor på staten och omkring 690 miljoner kronor på kommunerna samt för finansåret 1929/1930 med nära 470 miljoner kronor på staten och över 630 miljoner kronor på kommunerna. En ur Danmarks officiella statistik hämtad sammanställning av utgifterna för olika ändamål och av inkomsterna bilägges denna redogörelse (Bil. A.). Det framgår av denna sammanställning, att den starka nedgången i statens utgifter finansåret 1929/1930 i huvudsak beror på minskad avbetalning å statsskulden och minskade anslag för kapitalökning.

Beträffande de inkomster, över vilka kommunerna förfoga för att möta sina utgifter, är först att märka, att staten i jämförelsevis ringa grad lämnar *bidrag till de särskilda förvaltningsuppgifter*, vilka ankomma på kommunerna. Endast till skolväsendet lämnas sådana bidrag i mer betydande omfattning. Sålunda betalar staten *dels* en femtedel av lärarnas löner, hela ålderstilläggen och fyra femtedelar av dyrtidstilläggen samt delvis kostnaderna för lärarnas pensionering, *dels* vissa belopp till skolbibliotek och speciella undervisningsformer, *dels och* ett tillskott till »særligt trængende kommuner». Mot en primärkommunerna slutligen åvilande årsutgift för skolväsendet av omkring 53 miljoner kronor (1929/1930), varav på landskommunerna belöpte omkring 22 miljoner kronor, svarade sådana till kommunerna utgående statsbidrag och dylikt å i runt tal 30 miljoner kronor.

Vad kostnaderna för vägväsendet beträffar täckas de till större delen genom beskattning av motortrafiken, som har belastats med avgifter å fordon och bensin samt omsättningsavgift å fordon. Av intäkten, i den mån den överstiger 33 miljoner kronor, reserveras fyra niondelar till särskilda vägarbeten. En tredjedel av dessa fyra niondelar avsättes till en vägfond, vilken användes

företrädesvis för utförande av sådana vägarbeten, som äro av betydelse för vägnätet i dess helhet, under det att två tredjedelar fördelas på amtskommunerna, sognkommunerna och städerna för ombyggnad och reglering av sådana vägar, som utgöra förbindelsevägar mellan eller tillfartsvägar till landsvägar m. m. Vid fördelningen skall hänsyn tagas till ekonomiskt mindre välsituerade kommuner med utsträckt vägnät.

Sedan från härefter återstående intäktsbelopp disponerats omkring 3 miljoner kronor årligen för statliga vägarbeten, fördelas resten med 1 % till vägfonden, 5 % till Köpenhamn, 1·5 % till Fredriksberg, 8 % till övriga städer, 34·5 % till sognkommuner och 50 % till amtskommunerna. Respektive kommungrupper sålunda tillfallande andel utskiftas på städerna i förhållande till därstädes influtna motoravgifter och längden av vissa vägar och gator men mellan amtskommunerna och sognkommunerna i förhållande till deras utgifter för vägväsendet. Städerna och amtskommunerna skola använda minst hälften av dem tillkommande belopp till nybyggnad och reglering av vägar, förstärkningsarbeten samt anskaffning av maskiner. Landskommunerna skola använda hela det erhållna bidraget »företrädesvis» för enahanda ändamål.

Statsbidrag till den kommunala *förvaltningen utan hänsyn till viss förvaltningsuppgift* har sedan år 1903 utgått med det relativt blygsamma beloppet av 1·5 miljoner kronor för år.

Kommunernas övriga inkomster utgöras liksom i Sverige av *avkastningen från kapitaltillgångar och affärsverksamhet* samt *intäkter av skatter och avgifter*. Av de senare må i korthet omnämnas, förutom motoravgifterna, för vilka redogörelse nyss lämnats, de *två kommunala objektskatterna*, utgående den ena med visst belopp pro mille av fastigheternas grundvärde och den andra med visst belopp pro mille av byggnadsvärdena, de *två proportionella inkomstskatterna*, vistelsekommunskatt (opholdskommuneskat) och rörelsekommunskatt (erhvervskommuneskat), samt *aktiebolagsskatten*. Fastighetsskatter utgå både till primärkommunerna och amtskommunerna, inkomstskatter och aktiebolagsskatt endast till de förra.

Dessutom hava kommunerna inkomster av smärre avgifter såsom »forlystelsesafgift» (nöjesskatt), hundskatt, spritförsäljningsavgift samt andra närings- och koncessionsavgifter, vilka tillhopa för städerna intaga en ganska betydande plats på inkomstsidan (7 till 8 miljoner kronor för år) men för sognkommunernas och amtskommunernas budget äro av mera underordnad betydelse (tillhopa omkring 2 miljoner respektive några hundratusen kronor för år).

Av skatterna giva rörelsekommunskatten och aktiebolagsskatten årligen, den förra något över 5 miljoner kronor[1] och den senare något över 4 miljoner kronor. Därav belöper på sognkommunerna omkring en tiondel respektive en sjundedel. Det är fastighetsskatten och vistelsekommunskatten, som till väsentlig del täcka de kommunala förvaltningsutgifterna. Tillsammans utdebiterades för finansåret 1931/1932 i dylika skatter 263·9 miljoner kronor, därav i fastig-

[1] Därav gottskrivas omkring 3·5 miljoner kronor i form av avdrag å vistelsekommunskatten.

hetsskatter 94·9 miljoner kronor eller 36 % och i vistelsekommunskatt 169 miljoner kronor eller 64 %. I enbart landskommunerna voro de motsvarande siffrorna 67·9 miljoner kronor eller 53·6 % och 58·7 miljoner kronor eller 46·4 %. I dessa siffror äro även medräknade amtskommunernas inkomster av fastighetsskatterna. Amtskommunernas skattebehov uttages nämligen till större delen direkt av fastigheterna. Högst en tredjedel uttages dock indirekt efter uppdelning på de till amtskommunerna hörande sognkommunerna.

Samtliga skatters fördelning på kommunala skatter å ena och statsskatter å andra sidan var finansåret 1929/1930 i runda tal följande:

	Kommunerna	*Staten*
Inkomst- och förmögenhetsskatter	158 miljoner kronor	100 miljoner kronor
Fastighetsskatter	92 » »	12 » »
Motoravgifter	35 » »	6 » »
Förbruknings-, omsättnings- och andra avgifter	10 » »	253 » »
Summa	295 miljoner kronor	371 miljoner kronor

Av den statliga intäkten från fastighetsskatter samt från inkomst- och förmögenhetsskatter (progressiva) kommo omkring 36 miljoner kronor och av kommunalskatterna (till sognkommuner och amtskommuner) omkring 11·7 miljoner kronor från beskattningsföremål inom sognkommunerna.

Åtgärder för skatteutjämning och skattelättnad.

I motsats till vad fallet är i Sverige synes det totala kommunala skattetrycket icke genomsnittligt vara så synnerligen mycket tyngre på landsbygden än i städerna. Det utgjorde finansåret 1931/1932 i provinsbyerna 8·2 % och i kommunerna på landet 9 % av inkomstbeloppen. Däremot äro variationerna i skattetrycket för skilda delar av danska riket både i stad och på landet mycket betydande, om än ej så stora som i Sverige.

Några mera ingripande åtgärder i syfte att åstadkomma interkommunal skatteutjämning hava dock ej vidtagits. De förut omförmälda förvaltningsbidragen till skolväsendet äro med undantag för den lilla del, som går till »særligt trængende kommuner», ej differentierade med hänsyn till skattekraften. Rörelsekommunskatten uttages efter grunder, som anses verka i någon mån skatteutjämnande, och regeringen har möjlighet att av bland annat anslaget till åldersränta och av motoravgifterna lämna hårt skattetyngda kommuner extra tillskott utöver det regelmässiga. Vidare äro de regler, efter vilka uppdelning sker på sognkommunerna av dessas förut omförmälda tillskott till amtskommunen, avsedda att verka i samma riktning. Hälften av beloppet ställes nämligen i direkt förhållande till fastighetsvärdena inom respektive kommuner, under det att uppdelningen av en fjärdedel sker efter folkmängden och av den återstående fjärdedelen efter förhållandet mellan varje kommuns skattepliktiga inkomst, å ena, och dess totala utgifter för åldersränta, skolväsen och vägväsen, å andra sidan. Det förut omnämnda allmänna statsanslaget å 1·5 miljoner kronor utskiftas på kommunerna (även städer och amtskommuner) efter ungefär samma principer som sist berörda del av sognkommunernas tillskott till amtskommunerna.

Emellertid har frågan om skatteutjämnande åtgärder av större räckvidd på allra sista tiden blivit aktuell även i Danmark. Riksdagen har sålunda för finansåret 1931/1932 beviljat ett extraordinärt anslag av 10 miljoner kronor att fördelas mellan stats- och sognkommunerna på så sätt, att 8·5 miljoner kronor proportioneras ut på dem efter de tal, som erhållas för varje kommun, då summan av utgifterna till skolväsende, åldersränta, fattigvård och hjälpkassor multipliceras med det procenttal, som denna summa utgör av inkomstskatten till staten inom kommunen, under det att återstående 1·5 miljoner kronor stå till inrikesministerns förfogande att användas till hjälp åt särskilt hårt skattetyngda kommuner, därvid fördelningen, i vad sognkommunerna angår, sker genom respektive amtsråd. Ytterligare har riksdagen för samma år anvisat ett extraordinärt tillskott av 3 miljoner kronor till amtskommunerna, avsett att täcka en tredjedel av deras sjukhusutgifter. Under övervägande är spörsmålet om reviderade regler för statsbidragens fördelning.

I ett år 1930 framlagt *förslag till en socialreform* (lov om offentlig Forsorg) hava därjämte uppdragits väsentligt nya linjer för beredande av fattigvård, barnavård och sjukvård m. m. Förslaget innebär bland annat, *att* den offentliga hjälpverksamheten avsevärt utvidgas, *att* en ökad andel av utgifterna läggas på staten, *att* överhuvud fördelningen av utgifterna revideras samt *att* ett system för interkommunal skatteutjämning skapas. Vidare skulle en radikal omläggning av hemortsbegreppet genomföras i syfte att väsentligt nedbringa antalet fattigvårdstvister mellan kommunerna och minska med dessa tvister förbundna olägenheter.

Trots en total ökning av utgifterna per år med nära 20 miljoner kronor skulle enligt förslaget kommunernas hittillsvarande utgifter minskas med nära 14 miljoner kronor. Av de på kommunerna lagda utgifterna skulle i regel blott en tredjedel stanna på vistelsekommunen. Summan av samtliga kommuners återstående utgifter skulle utskiftas på dem med en tredjedel efter folkmängden, en tredjedel efter de taxerade inkomstbeloppen och en tredjedel efter fastigheternas grundvärde med tillägg av tre fjärdedelar av skattepliktigt byggnadsvärde. För att underlätta genomförandet av den förskjutning i utgifterna kommunerna emellan, som genom denna »refusionsordning» skulle inträda, innehåller förslaget därjämte, att staten under en femårsperiod i viss omfattning ställer medel till de kommuners förfogande, som på grund av den nya ordningen få ökade utgifter. För sådant ändamål skulle anslås första året 1·5 miljoner kronor, andra året 1·2 miljoner kronor etc. Det hittills utgående allmänna utjämningsanslaget å 1·5 miljoner kronor skulle enligt lagförslaget bortfalla. Något ståndpunktstagande till detta förslag har ännu ej skett från riksdagens sida.[1]

Landsbygdens befolkning är relativt jämnt uppdelad på landskommunerna. Frånsett kommunerna i huvudstadens grannskap överstiger folkmängden endast i några få kommuner 4 000. I allmänhet ligger folkmängdssiffran mellan 1 000 och 3 000. I ett sjuttiotal fall understiger den dock 500.

[1] Däremot har den ekonomiska krisen föranlett vissa ingripanden från statens sida, vilka innebära bland annat, att skuldsatta jordbruksfastigheter få sin skattebörda väsentligen minskad.

Någon lagstiftning, motsvarande de svenska lagarna om ändring i rikets indelning och om kommunalförbund, i syfte att vinna skatteutjämning eller ekonomiskt mera bärkraftiga kommunala förvaltningsområden finnes icke i Danmark. I några fall finnas dock föreskrifter, att vissa utgifter för sociala ändamål skola *efter folkmängden* fördelas på samtliga köpstäder inom ett amt eller på såväl köpstäder som sognkommuner inom ett amt.

Kontroll.

Städernas och amtskommunernas förvaltning står under inrikesministeriets tillsyn, under det att amtsrådet användes som kontrollerande organ för sognkommunerna. Den tillsyn, som sålunda skall utövas, är icke enbart formell. I en hel del fall måste amtsrådet giva sitt samtycke, för att beslut av sognkommunen skall bliva giltigt. Så t. ex. fordras dylikt samtycke för beslut, som innefattar en förpliktelse, vilken icke direkt enligt lag åvilar kommunen, för beslut om bidrag till privata sjukkassor och dylikt, om ersättning åt sogneråds förman och andra kommunala förtroendemän, om avhändande, pantsättning eller förvärv av fast egendom, om förbrukning av kommunens kapitalförmögenhet, om upptagande av lån m. m. Dessutom skola räkenskaperna jämte revisorernas berättelse årligen insändas till amtsrådet, som verkställer granskning av det inkomna materialet och prövar frågan om ansvarsfrihet.

Inrikesministerns myndighet i förhållande till köpstäderna är av liknande art som amtsrådens i förhållande till sognkommunerna. Hans godkännande fordras sålunda, för att vissa beslut av byråden skola bliva giltiga, och städernas räkenskaper jämte revisionsberättelse skola årligen insändas till inrikesministern, vilken efter vederbörlig granskning beslutar om ansvarsfrihet och vid domstol kan föra talan om personligt ansvar mot byrådets medlemmar. Liknande befogenhet tillkommer inrikesministern i förhållande till amtsråden, varjämte stadgas, att amtsrådet icke utan inrikesministerns samtycke kan besluta om uttagande av större skattebelopp, än som motsvarar den genomsnittliga uttaxeringen under närmast föregående tre år.

Därjämte kan amtmannen, om han finner ett beslut strida mot lag eller innefatta en för kommunen »fördärvlig» åtgärd eller innebära, att kommunen undandrager sig en densamma åvilande plikt, sätta beslutet ur kraft tillsvidare och anmäla saken till inrikesministern, som fäller avgörandet.

I det förut omförmälda förslaget till social reform hava upptagits en del nya bestämmelser i syfte att stärka kontrollens effektivitet. Sålunda skulle enligt förslaget kommunerna hava skyldighet att föra personregister över alla understödstagare.

Bilaga A.

Oversigt over Statens og Kommunernes finansielle Forhold 1929/1930.

A. Indtægter.	Kbhvn. og Fred.-berg	Provins-byerne	Sogne-kommu-nerne	Amts-kommu-nerne	Samt-lige kom-muner	Staten
Løbende Indtægter.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
Formue- og Erhvervsindtægter	46 795	30 581	5 191	1 408	83 975	13 615
Skatter og Afgifter: Ejendomsskatter	18 814	8 026	43 455	21 890	92 185	11 553
Skatter og Afgifter: Personlige Skatter	53 206	53 053	51 649	—	157 908	99 609
Skatter og Afgifter: Andre Skatter	7 306	5 832	12 207	20 059	45 404	259 123
Statstilskud efter Lov 1903	229	404	427	434	1 494	—
Andre løbende Indtægter	2 485	1 309	1 018	1 382	6 194	8 342
I alt løbende Indtægter	128 835	99 205	113 947	45 173	387 160	392 242
Beholdning ved Aarets Begyndelse	55 071	35 847	29 954	15 444	136 316	32 965
Forbrug af Aktiver: Skatter	—	—	—	—	—	13 254
Forbrug af Aktiver: I øvrigt	19 255	12 499	4 328	1 184	37 266	29 165
Optagne Laan	22 185	23 685	22 821	3 054	71 745	20
Samtlige Indtægter	**225 346**	**171 236**	**171 050**	**64 855**	**632 487**	**467 646**
B. Udgifter.						
Administration m. m.: Løbende Udg.	7 337	4 760	5 520	790	18 407	25 582
Administration m. m.: Nybygninger	13	38	124	—	175	78
Sociale Formaal.						
Fattigvæsen: Løbende Udg.	9 977	10 068	16 683	2 496	39 224	208
Fattigvæsen: Nybygninger	198	148	194	—	540	—
Aldersrente: Løbende Udg.	6 977	6 261	11 249	26	24 513	34 583
Aldersrente: Nybygninger	15	665	630	—	1 310	—
Hjælpekasser	6 542	4 896	3 087	—	14 525	1 500
Arbejdsløshedslovgivningen	2 098	1 889	1 171	—	5 158	6 831
Dyrtidslove og andre sociale Krigsudg.	—	—	—	—	—	5 089
Andre sociale Formaal	2 276	2 642	4 872	457	10 247	20 233
I alt til sociale Formaal	**28 083**	**26 569**	**37 886**	**2 979**	**95 517**	**68 444**
Skolevæsen, Videnskab, Kunst: Løbende Udg.	15 554	13 762	21 519	2 166	53 001	56 746
Skolevæsen, Videnskab, Kunst: Nybygninger	2 925	509	2 604	—	6 038	483
Abnormskolevæsen: Løbende Udg.	—	—	—	—	—	4 243
Abnormskolevæsen: Nybygninger	—	—	—	—	—	—
Medicinalvæsen: Løbende Udg.	13 688	4 537	—	10 443	28 668	12 576
Medicinalvæsen: Nybygninger	1 647	195	—	1 401	3 243	477
Rets- og Politivæsen: Løbende Udg.	8 102	4 270	—	4 017	16 389	13 922
Rets- og Politivæsen: Nybygninger	95	47	—	143	285	—
Vej- og Kloakvæsen samt Statens Trafikv.: Løbende Udg.	8 760	11 404	26 611	28 308	75 083	10 771
Vej- og Kloakvæsen samt Statens Trafikv.: Nybygninger						—
Til Erhvervslivets Fremme: Løbende Udg.	—	—	—	—	—	20 952
Til Erhvervslivets Fremme: Nybygninger						1 396
Hær og Flaade: Løbende Udg.	—	73	—	52	125	47 075
Hær og Flaade: Nybygninger	—	73	—	—	73	1 188
Renter af Gæld	21 558	15 524	8 138	3 103	48 323	62 541
Andre egentlige Udgifter: Løbende Udg.	11 919	6 799	13 784	6 662	25 840	39 930
Andre egentlige Udgifter: Nybygninger	1 400	700	830	—	2 930	732
Afdrag paa Gæld	10 734	18 870	21 277	4 364	55 245	18 294
Forøgelse af Aktiver (ikke nævnt foran)	49 929	21 435	5 742	1 247	78 353	41 462
Beholding ved Aarets Udgang	43 602	41 671	27 015	12 504	124 792	40 754
Samtlige Udgifter	**225 346**	**171 236**	**171 050**	**64 855**	**632 487**	**467 646**
C. Kapitalstatus ved Aarets Udgang.						
Aktiver	567 200	464 014	262 184	113 597	1 406 995	1 608 067
Nemlig: Værdipapirer, Kassebeholdning o. l.	125 717	103 088	95 778	43 240	367 823	519 608
Nemlig: Ejendomme og Anlæg: Udbyttegivende	330 369	233 411	32 847	4 718	601 345	606 051
Nemlig: Ejendomme og Anlæg: Andre	111 114	127 515	133 559	65 639	437 827	482 408
Gæld	460 631	297 145	156 788	62 959	977 523	1 354 931

Finland.

Landet är uppdelat i 586 kommunala förvaltningsenheter (år 1928), tillika var för sig utdebiteringsområden, nämligen 38 *städer* med tillhopa omkring 550 000 invånare samt 533 *landskommuner* i egentlig mening och 15 *köpingskommuner* med sammanlagt omkring 2·8 miljoner invånare. *Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden.*

På landsbygden finnas därjämte dels mindre förvaltnings- och utdebiteringsområden för speciella, begränsade uppgifter, nämligen ett fåtal *köpingar*, som ej bilda självständiga kommuner, och ett trettiotal *orter med sammanträngd befolkning* (motsvarande de svenska municipalsamhällena), dels ock särskilda utdebiteringsområden för den evangeliskt-lutherska *kyrkan*. Beslutanderätten inom den kyrkliga förvaltningsenheten, församlingen, utövas av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige.

Förvaltningen är reglerad för landskommunerna genom lag den 27 november 1917 och, i vad angår bland annat kommunalutskylder, deras uppbörd och redovisning, genom förordning den 5 juli 1898 samt för städerna genom lag den 27 november 1917 och vidkommande drätseln i stad genom förordning den 8 december 1873. I dessa författningar hava dock vidtagits avsevärda ändringar åren 1923 och 1925, i vad angår landskommunerna, och år 1927, i vad angår städerna. Kommunernas beslutanderätt utövas av folkvalda fullmäktige.[1]

Finland saknar för närvarande kommuner av högre ordning än de nu nämnda. Från år 1930 föreligger emellertid ett sakkunnigbetänkande med förslag, att landet skall indelas i landstingsområden, landskap, i vilka skola ingå samtliga kommuner med undantag av de större städerna. Varje landskap skall enligt detta förslag hava sitt *landsting* med vidsträckt kommunal befogenhet (se nedan).

De finska kommunallagarna angiva kommunernas kompetensområde med samma ord som de svenska, d. v. s. det ankommer på kommunen att besluta om och handhava »gemensamma hushålls- och ordningsangelägenheter». De uppgifter, som hänskjutits till kommunerna eller som dessa eljest tagit sig an, sammanfalla i stort med de uppgifter, vilka hos oss åvila primärkommuner och landsting tillsammantagna. De hava sålunda, frånsett affärsdrivande verksamhet, att svara för bland annat *fattigvård* och *barnavård, folkskoleväsende, hälso-* *Kommunernas uppgifter.*

[1] Landskapsstyrelsen för Åland är reglerad genom särbestämmelser av annat innehåll än de här omförmälda.

vård, en avsevärd del av *sjukvården*, *brandväsendet* och, ehuru i mindre omfattning, *vägväsendet*.

Vägväsendet handhaves och bekostas i huvudsak av staten, som enbart för landsvägar, inklusive broar och färjor, år 1927 hade en utgift av nära 113 miljoner mark. Av detta belopp utgjordes endast 7·5 miljoner mark av statsunderstöd till kommunerna, medan allt det övriga avsåg sådan skötsel och underhåll av vägar, som helt åvilade staten. Väghållningen skötes närmast av länsmännen, vilka biträdas av statsanställda vägmästare och kommunala vägnämnder.

Enligt lagstiftning år 1925 bestridas även kostnaderna för *polisväsendet* av statsverket, dock med den modifikationen att landskommun, som önskar anställa extra ordinarie polismän, skall bekosta erforderlig avlöning. År 1930 har emellertid föreskrivits, att i landskommuner och köpingar därjämte skola finnas reservpoliser till visst antal, vilkas avlöning till en tredjedel (med maximum 3 000 mark) betalas av kommunen. Enligt en lag, som trätt i kraft den 1 januari 1932, åligger det visserligen allt fortfarande staten att ombesörja polisväsendet i städerna, men dessa hava att tillhandahålla lokaler jämte värme, lyse, städning och möbler m. m. samt att ersätta en tredjedel av övrig kostnad. Årskostnaden för polisväsendet uppgår för närvarande till omkring 80 miljoner mark.

Städerna hava därjämte, liksom hos oss, att i motsats till landskommunerna bekosta sitt *domstols-*, *åklagare-* och *indrivningsväsen* samt *gatuväsen* och *gaturenhållning*, i den mån skyldighet att svara för sistnämnda utgifter ej åvilar tomtägarna.

De finska kommunerna hava icke engagerats i utgifter för allmän *socialförsäkring*.

Bortsett från biskoparnas och kontraktsprostarnas avlöning, som i sin helhet betalas med statsmedel, drabbas det kommunala skatteunderlaget i sista hand av utgifterna för *prästerskapets* och de övriga kyrkliga befattningshavarnas avlöning samt för byggande och underhåll av *kyrkor* o. d. De varierande grunder, efter vilka utgifterna för närvarande täckas, komma så småningom att bliva generellt reglerade enligt år 1922 antagna lagar. Församlingens kostnader skola enligt dessa lagar i allmänhet bestridas från en särskild församlingskassa, vars inkomster utgöras av räntor å kassans kapital, nettoavkastningen av ämbetslägenhet, vilken enligt boställslagen förvaltas av församlingen, samt en personell avgift, lägst 2 och högst 5 mark för person. I den mån medel därutöver erfordras, anskaffas desamma genom uttaxering å de kommunalt skattskyldiga (med vissa undantag). Prästerskapets boställer hava genom 1922 års lagstiftning i allmänhet lämnats i församlingarnas vård, och avkastningen användes på sätt nyss sagts. Byggnadsskyldigheten å prästgård fullgöres av församlingen medelst boställskassan, som hopbragts huvudsakligen genom försäljningar av skog från prästboställena, och till vilken därutöver i mån av behov skatt uttages efter samma grunder som till församlingskassan.

Staten lämnar emellertid efter särskild prövning bidrag till de fattigaste

församlingarna från den s. k. vederlagsfonden, till vilken överförts tidigare till församlingarnas förfogande av statsverket ställda medel för prästerskapets avlöning (kontanta anslag, kronotionde och andra tillskott i jord m. m.) ävensom viss andel av överskott å församlingskassornas räntor och av vinst å försåld boställsskog. Summan av dylika bidrag utgjorde år 1930 i det närmaste en miljon mark.

Kommunernas inkomster.

Kommunerna erhålla ej från staten några av de särskilda förvaltningsgrenarna oberoende statsunderstöd men väl bidrag för vissa förvaltningsuppgifter. Om statens andel i vägväsendet, polisväsendet och de kyrkliga utgifterna är förut talat.

Av utgifterna för *fattigvården*, uppgående till på landsbygden 186·5 och i städerna 84·8 miljoner mark eller tillhopa omkring 271 miljoner mark (år 1928), betalar staten vad kommunerna utgivit till utlänning och till person, vilkens hemort ej kan utredas, ävensom vad kommun fått vidkännas för utom kommunen vistande person eller dennes hustru och minderåriga barn, när sådan person, efter det han uppnått 16 men icke 55 års ålder, jämte sina ovannämnda familjemedlemmar, innan de kommit i åtnjutande av den fattigvård, som skall ersättas, oavbrutet under minst fyra år vistats utom hemortskommunen. Denna statens utgift beräknas dock uppgå till endast 4 miljoner mark för år.

Statsbidrag till kommunerna för *folkskoleväsendet* utgå däremot med omkring 300 miljoner mark årligen. Staten lämnar *landskommunerna* för uppförande av byggnader 20—30 % av byggnadskostnaden, med rätt för regeringen att höja beloppet för särskilt fattiga och glest befolkade kommuner, hela den lagstadgade kontanta lönen åt lärare samt två tredjedelar av övriga årskostnader med undantag huvudsakligen av kostnaderna för bränsle, lyse och renhållning, samt *städerna* en fjärdedel av praktiskt taget samtliga utgifter.

Därutöver erhålla kommunerna statsbidrag för *yrkesskolor* med tre fjärdedelar av årsutgifterna och en del av byggnadskostnaden, tillhopa omkring 5·5 miljoner mark årligen, för *handelsskolor* omkring 4 miljoner mark årligen, för vissa *lärdomsskolor* samt för *folkhögskolor*, *arbetarinstitut* och *folkbibliotek*. Jämväl i vissa av de nu angivna fallen kan regeringen för fattiga kommuner höja bidraget över det regelmässiga.

Även den *sjukvårdande verksamheten* inom kommunerna uppehålles med statsunderstöd. Vid byggande av sinnessjukhus — kommunala sådana med sammanlagt mellan 2 000 och 3 000 vårdplatser finnas — erhålla kommunerna i statsbidrag hälften och vid byggande av tuberkulossjukhus tre fjärdedelar av kostnaden. För driften betalar staten vid de förra 13 och vid de senare 16 mark för sjukvårdsdygn. Statens årsutgift för denna verksamhet belöper sig till mellan 35 och 40 miljoner mark årligen.

Sedan vidare en del av de kommunala utgifternas summa täckts genom kommunernas inkomster av fastighet, rörligt kapital och inkomstgivande rättigheter ävensom genom vissa avgifter (hundskatt, tolag-, hamn- och trafikavgifter), tillgodoses det återstående inkomstbehovet genom den *kommunala inkomstskatten*. Denna är proportionell och utgår per skatteöre (= 100 mark be-

skattningsbar inkomst) med visst av kommunerna fastställt belopp, »skatteörepriset». Det beskattningsbara beloppet är så till vida beroende av de kommunala myndigheternas beslut, som stadsfullmäktige respektive kommunalfullmäktige äga att inom vissa gränser fastställa grundavdragens och barnavdragens storlek.

På det kommunala skatteunderlaget uttaxerades år 1924 (senast offentliggjorda statistik) i hela riket nära 700 miljoner mark, därav inom landskommunerna något över hälften. Statens samlade inkomst av skatter, direkta och indirekta, beräknades för år 1930 uppgå till ett mer än tre gånger högre belopp eller omkring 2 200 miljoner mark (år 1924 omkring 2 000 miljoner mark). Därav bidrogo de direkta skatterna, huvudsakligen progressiv inkomstskatt och förmögenhetsskatt, med 562 miljoner mark. Motsvarande siffra år 1924 var omkring 490 miljoner mark.

Skatteutjämnande åtgärder.

Det kommunala skattetrycket är i genomsnitt ungefär lika stort i städerna som på landsbygden, men maximum, över 12 mark per skatteöre, nås inom en landskommun (år 1924). Minimum ligger under 2 mark per skatteöre. Endast fyra kommuner hava mindre folkmängd än 500.

Ehuru variationerna i skattetrycket sålunda äro betydande, har staten ej föreskrivit några nämnvärda åtgärder i skatteutjämnande syfte. Givetvis har dock regeringens förut omförmälda befogenhet att till förmån för fattiga kommuner höja bidragen till folkskoleväsendet och vissa bidrag till annan undervisning samt statsunderstöden från vederlagsfonden till fattiga kyrkoförsamlingar motiverats av ett sådant syfte. I övrigt äro de speciella förvaltningsbidragen i allmänhet icke differentierade med hänsyn till skattekraft och skattebörda, och några allmänna statsunderstöd utgå, som nämnts, icke till kommunerna. Icke heller har hittills ifrågasatts något system med statsunderstöd att fördelas mellan kommunerna efter deras skattebelastning eller efter annan skatteutjämnande grund.

Såväl i lagstiftningen som genom de faktiska dispositionerna inom kommunerna hava däremot givits starka uttryck för ett förefintligt behov av större kommunala förvaltningsområden. Vissa lagar hava rekommenderat samarbete mellan kommunerna för fullgörande av speciella förvaltningsbestyr. Sådant samarbete har ordnats i betydande omfattning beträffande särskilt den sjukvårdande verksamheten, varvid samarbetet reglerats genom avtal mellan kommunerna av i allmänhet privaträttslig karaktär. Tretton avtal om gemensamma kommunala sinnessjukhus med tillsammans 2 147 vårdplatser voro sålunda i kraft år 1929, och 31 städer, 8 köpingar och 401 landskommuner voro delaktiga i dessa sammanslutningar. På enahanda sätt hade fjorton sammanslutningar för tuberkulossjukvårdens ordnande kommit till stånd. Överenskommelser hava jämväl träffats mellan kommuner om uppförande och drift av gemensamma fattigvårdsanstalter och, ehuru i mindre omfattning, av gemensamma skolhus. År 1929 har lagberedningen enligt regeringens uppdrag avgivit förslag till lag om sådana ändringar av kommunallagarna, att dylika kommunalförbund bliva verksamma under i lag fastställda former.

Ett dylikt samarbete leder emellertid, även om det i lag regleras, icke direkt till någon interkommunal skatteutjämning, ity att närmaste syftet därmed mera varit att åstadkomma besparingar eller att på ett rationellt sätt tillgodose det behov, för vilket samarbete anordnats. Den uttaxering, som erfordras för att täcka de gemensamma utgifterna, sker nämligen icke direkt på skatteunderlaget inom hela det område av två eller flera kommuner, som ingå i sammanslutningen, utan verkställes inom varje kommun på dess skatteunderlag, sedan uttaxeringsbehovet uppdelats på kommunerna huvudsakligen i proportion till den andel, var och en av dem disponerat i anstalten.

Genom ett förverkligande av det förslag till landskapsförvaltning, som ovan omförmälts, skulle däremot ett betydelsefullt steg i skatteutjämnande riktning tagas. Visserligen lägges i motiveringen till förslaget tonvikten på önskvärdheten att skapa tillräckligt vida områden med erforderliga ekonomiska tillgångar för företag av större omfattning, men det framhålles därjämte, att »självstyrelse av högre ordning möjliggör en utjämning av den ekonomiska tunga, som den allt effektivare förvaltningsverksamheten medför».

I betänkandet understrykes för övrigt, att de senaste årtiondenas utveckling på det kommunala området i Finland varit sådan, att de uppgifter, som skola förverkligas genom kommunal självstyrelse, icke längre inrymmas inom den trånga ramen för primärkommunernas förvaltning, samt att kommunalförbunden sakna den nödiga effektiviteten bland annat därutinnan, att behoven ej tillgodoses på ett enhetligt sätt över statens hela område, och att i synnerhet medellösa kommuner lätt bliva utestängda från möjlighet att inträda i ett på frivilligt avtal grundat förbund. Vidare framhålles, att organ för självstyrelsesamfund av högre ordning äro mera lämpade att anlitas av staten för att i nära samverkan med statsmyndigheter omhändertaga uppgifter, som staten icke helt och hållet kan avsäga sig, särskilt »den förvaltningsrättsliga lagskipningen i lägre instans».

Det är ett mycket vidsträckt kompetensområde, som enligt detta förslag skulle tilldelas de nyskapade landstingen. De skulle sålunda äga överlägga och besluta icke blott i frågor om uppförande och underhåll av vanliga sjukhus, sinnessjukhus och lungsotssanatorier samt i hälsovårdsfrågor utan jämväl om bland annat understöd åt folkskolor, folkhögskolor och andra bildningsanstalter, befrämjande av näringar och höjande av yrkesskicklighet, grundande av produktionsinrättningar och övertagande av redan förefintliga sådana, om barnavård och barnskydd samt om kommunikationernas utveckling m. m.

Kontroll.

Kommunernas förvaltning står under tillsyn av länsstyrelserna. Såväl deras som statsrådets och den högsta förvaltningsdomstolens befogenheter äro av ungefär samma karaktär som motsvarande svenska myndigheters i fråga om svensk kommunalförvaltning, d. v. s. de inskränka sig till en mera formell prövning av beslutens laglighet. Landshövdingen är emellertid berättigad att vid inspektionsresor inom länet granska kommunernas räkenskaper, och länsstyrelsen liksom statsrådet och förvaltningsdomstolen kunna taga initiativ till åtal mot kommunal myndighet.

Norge.

Kommunala förvaltningsenheter och utdebiteringsområden.

De kommunala förvaltningsenheterna äro

1) *bykommunerna* (städerna), vilka utgöras av 43 köbstäder och 22 ladestäder (2 ladestäder bilda ej självständiga kommuner) med en sammanlagd folkmängd av omkring 800 000 personer, samt 678 *herredskommuner* (primärkommuner på landsbygden) med tillhopa omkring två miljoner invånare, och

2) *18 fylkeskommuner*, i vilka ingå samtliga landsdistrikt, så att varje fylkeskommun omfattar de inom fylket belägna herredena.

Jämte primärkommunerna under 1) och kommunerna av högre ordning under 2) finnas emellanåt på landsbygden särskilda mindre utdebiteringsområden för dels folkskoleväsendet, dels fattigvården och dels kyrkan.

Det är dock endast i undantagsfall, som ett herreds uppdelning i skol- och fattigdistrikt innebär, att dessa distrikt bilda särskilda utdebiteringsområden. Antalet primärkommunala utdebiteringsområden (skattedistrikten) var sålunda år 1929 på landsbygden 692.

För *kyrkan* är förvaltningsenheten sognen, vilken oftast är mindre än herredet, i det att antalet socknar är 1 018. Socknen har på landsbygden för de kyrkliga ärendenas behandling en särskild sognestyrelse. I den mån socknens utgifter ej täckas genom inkomst från fonder, vissa speciella avgifter från sockenmedlemmarna och genom anslag i statsbudgeten utan måste läggas på det kommunala skatteunderlaget, kan socknen vara utdebiteringsområde. Årsutgifterna, frånsett vad som täckes genom de kyrkliga fonderna, uppgå till omkring 12 miljoner kronor, varav ungefär en tredjedel betalas av staten. Staten svarar i allt väsentligt för det högre prästerskapets avlöning, garanterar det lägre en viss grundlön, bekostar uppförande och — med ett mindre bidrag från kommunerna — underhåll av prästgård på *landet* (i städerna svarar kommunen för bostad åt prästen) samt lämnar i mindre omfattning bidrag till kyrkobyggnader. Den väsentligaste anparten av statens ifrågavarande utgifter täckes genom upplysningsväsendets fond.

Till sognestyret kunna efter särskilt beslut hänvisas även andra angelägenheter än de kyrkliga, såsom ärenden rörande skola, fattigvård och vägväsen. Då sognestyret har beskattningsrätt för tillgodoseende av de uppgifter, som ankommer på detsamma, och dessutom i en del fall självrådigt tagit sig an vissa angelägenheter, skulle herredsbudgeten, i vilken alla socknens utgifter och inkomster skola redovisas, kunna röna ett betydligt inflytande härav. En gräns för den skatteplikt, som sognestyret kan pålägga, är därför stadgad.

Den kommunala förvaltningen är reglerad genom två lagar av den 30 sep-

tember 1921, nämligen »lov om kommunestyre paa landet» och »lov om kommunestyre i byerne». Kommunens beslutanderätt utövas i herredet av *herredsstyret*, vars medlemsantal bestämmes av fylkestinget. Om herredet består av flera socknar, väljes herredsstyret sockenvis. Av socknen valda medlemmar av herredsstyret utgör sognestyre. Städernas motsvarande representation är det likaledes folkvalda *bystyret*.

För fylkeskommunen beslutar *fylkestinget*, som består av ordförandena i fylkets herreder. Fylkesmannen deltager i fylkestingets förhandlingar men har ej rösträtt.

Kommunernas uppgifter.

Förutom kyrkoväsendet, varom nyss talats, är framför allt bestyret med väghållningen i Norge ordnat på annat sätt än i Sverige, ity att i Norge liksom i Danmark och Finland ett specifikt förvaltnings- och utdebiteringsområde för vägväsendet på landsbygden saknas. Ansvaret för väghållningen är fördelat mellan staten och kommunerna.

Sålunda äro *väganläggningar* så vitt angår huvudvägar en statlig men i vad angår bygdevägar en kommunal angelägenhet. Till anläggande av bygdevägar bidrager dock staten med i allmänhet 50 % av byggnadskostnaden. I övrigt bestridas kostnaderna härför av herredskommunen med hjälp av fylkeskommunen. Å andra sidan bidraga fylkeskommunerna med högst en tredjedel och lägst en fjärdedel (i de nordliga fylkena ännu mindre) av statens kostnader för anläggning av huvudvägar, varjämte herredena hava att tillskjuta vägmark och uppföra vägstängsel.

Vägunderhållet är åter i princip fördelat så, att underhållet av militärvägar, högfjällsvägar och riksvägar åvilar staten, underhållet av övriga huvudvägar fylkeskommunen och underhållet av bygdevägar herredskommunen. Kommunerna (närmast fylkeskommunerna) lämna dock bidrag till underhåll av riksvägarna, tidigare med en tredjedel men från och med budgetåret 1931/1932 med en femtedel av kostnaden. Denna minskning har föranletts därav, att detta underhåll övertagits av staten i sammanhang med införandet av motoravgifter. Å andra sidan lämnar staten av inkomsten från motoravgifterna bidrag till fylkes- och herredsvägarnas underhåll (anslag budgetåret 1932/1933 å 1·2 miljoner kronor) ett bidrag, som motiverats därmed, att på grund av riksvägarnas belägenhet en del vägdistrikt icke i likhet med andra vunnit lättnad, då staten övertog underhållet av dessa vägar. Av motoravgifterna gå dessutom en tjugondel till städerna såsom bidrag till deras väg- och gatuunderhåll. Återstoden av intäkten från motoravgifterna, vilka för budgetåret 1931/1932 beräknades inbringa 7 820 000 kronor, jämte distriktsbidragen till riksvägarna förutsättes täcka statens samtliga utgifter för vägunderhåll. I Norge användas alltså automobilskattemedlen icke till nyanläggning av vägar.

Härjämte är föreskrivet, att fylkeskommunen skall lämna bidrag till herred, som i förhållande till sin ekonomiska bärkraft oskäligt betungas av vägunderhållet.

I övrigt äro de huvudsakliga kommunala bestyren ungefär desamma som i Sverige, liksom fördelningen av bestyren mellan herredskommuner och fyl-

keskommuner företer stora likheter med fördelningen mellan primärkommuner och landsting i vårt land.

Primärkommunernas uppgifter.

På sätt redan omnämnts har herredet att genom sognen förvalta *kyrkoväsendet* ävensom att ombesörja underhåll av bygdevägar samt att i någon mån medverka vid vägs anläggande. Fördelningen av *väghållningens* utförande mellan fylkeskommunen å ena och fylkets herreder å andra sidan är dock mycket varierande, enär fylkeskommunen har en viss befogenhet att bestämma därom. Ibland har fylkeskommunen ordnat så, att herredena betala en bestämd kvotdel av kostnaderna för underhållet av huvudvägarna inom herredet. I något enstaka fall förekommer det åter, att fylkeskommunen övertagit underhållet jämväl av bygdevägarna mot bidrag från herredena för såväl huvudvägars som bygdevägars underhåll. Liksom fylkeskommunen har befogenhet att på herredena skjuta över underhållet av huvudvägarna (dock ej av broar, vägmurar m. m.) ävensom den bidragsskyldighet, som de kommunala vägdistrikten hava gent emot staten för huvudvägars anläggning, kan herredet för en femårsperiod i sänder (med enahanda undantag i fråga om broar m. m.) besluta, att bygdevägarnas underhåll skall helt eller delvis utföras in natura efter s. k. matrikelskyld. Budgetåret 1928/1929 uppgick det belopp, varmed herredena belastades, för väganläggning till 1·7 och för vägunderhåll till 8 miljoner kronor i runda tal. Kostnaderna för naturaprestationer äro dock ej härvid medräknade.

Städerna hava att ombesörja sin väg- och gatuhållning med den begränsning, som möjligen kan följa av att staten påtagit sig anläggningen av förut omförmälda riksvägar m. m. Städernas utgifter för väg- och gatuhållning uppgingo budgetåret 1928/1929 till omkring 8 miljoner kronor.

Ett av primärkommunernas förnämsta förvaltningsbestyr är *folkskoleväsendet*. Folkskolan, inklusive fortsättningsskolan, kräver årligen en på stat och kommun fallande totalutgift av inemot 70 miljoner kronor. Det ankommer på primärkommunerna att ordna även arbetsskolor och vissa högre allmänskolor. Den totala, på kommunen fallande årskostnaden för dessa, inklusive bidrag till vissa fackskolor, belöper sig till omkring 11 miljoner kronor.

För skolväsendets administration har varje primärkommun en skolstyrelse med en av kommunens präster som ledamot. Därjämte är herredet uppdelat i skolkretsar, en för varje folkskola. Folkskolan består av en storskola och en småskola. Behövas inom en skolkrets flera småskolor, kan även en uppdelning i småskolekretsar ske. Skola i småskolekrets och skola i skolkrets kan, där barnantalet icke överstiger sexton, hållas på omgång hos kretsens invånare, om därtill användbara lokaler kunna anordnas.

Vidare är *fattigvårdens* ombesörjande en primärkommunal angelägenhet och kräver en totalutgift för år av i runt tal 50 miljoner kronor. Administrationen förestås av en fattigstyrelse, i vilken alltid en präst skall vara ledamot. Med Kungl. Maj:ts samtycke kan herredet uppdelas i flera fattigdistrikt. Är sognen fattigdistrikt, bliva ärenden rörande fattigvård sognesaker, och herredsstyrets funktioner övergå till sognestyret. *Barnavården* åvilar en-

dels primärkommunen och endels staten. För varje primärkommun skall finnas ett »vergeråd», som beslutar om barns intagande i uppfostringsanstalt eller omhändertagande på annat sätt i händelse av vanvård i hemmet eller vanart.

Av övrig *social verksamhet* är främst att märka *sjukförsäkringen*, som i Norge är obligatorisk för lönearbetare och i offentlig eller privat tjänst anställda med en årslön av högst 4 500 kronor (tidigare högre belopp). Den ombesörjes genom självständiga organisationer, kretssjukkassor, en (undantagsvis flera) i varje herred och i varje stad. Kommunen är skyldig att bidraga med ett belopp, motsvarande en tiondel av kassans utgifter. *Arbetslöshetskassor* åtnjuta statsunderstöd, varav huvudparten »refunderas» av den kommun, där understödstagaren har sitt hemvist. Frivilligt och i avbidan på att staten skall ordna denna angelägenhet har ett stort antal landskommuner och städer infört *ålderdoms-* och *invalid-*, *änke-* och *morspensioner*. Till annan social verksamhet än fattigvård och barnavård utgåvo primärkommunerna budgetåret 1928/1929 omkring 28 miljoner kronor, därav herredena ungefär 7 miljoner kronor.

Hälsovård och vissa närstående, primärkommunerna åvilande bestyr handhavas av ett hälsoråd. Jämte den allmänna tillsyn över hygieniska förhållanden inom kommunen, som utövas av hälsorådet, och den rätt och skyldighet att i hälsovårdens intresse ingripa mot smittosamma sjukdomar, som detsamma i anslutning därtill äger, har primärkommunen skyldighet att taga sig an havande kvinnor och barnaföderskor, vilka ej kunna försörja sig, ävensom att lämna bidrag till avlöning av barnmorskor. Sistberörda bidrag utgör för herredet en femtedel och för stad tre femtedelar av lönen. Fylkeskommunen har att betala ytterligare två femtedelar av lönen åt barnmorskor på landsbygden. Resten betalar staten. Städerna äro dessutom skyldiga betala en tredjedel av stadsläkares lön, under det att distriktsläkarna på landsbygden helt avlönas av staten. En del kommuner hava dock av kommunerna själva anställda och avlönade läkare.

Legal skyldighet för primärkommunen att anordna *sjukvårdsanstalter* finnes ej, utan åvilar denna skyldighet fylkena. Flertalet städer och även en del herredskommuner hava dock egna sjukhus. Några av de större städerna hava dessutom egna sinnessjukasyler. Vissa fattiga tuberkulösas intagning på sjukhus och förplägnad bekostas i första hand av fylkena och städerna. Staten ersätter dock fyra tiondelar av utgifterna, och fylkets återstående utgifter kunna intill hälften utkrävas av herredena. Primärkommunernas utgifter för hälso- och sjukvård utgjorde budgetåret 1928/1929 ungefär 9·5 miljoner kronor, däri ej inräknat deras kostnader för sinnessjuka och en del av kostnaderna för tuberkulösas förplägnad, vilka kostnader ingå under fattigvårdsutgifterna.

Till sist må nämnas, att, förutom den affärsdrivande verksamhet, som bedrives av stadskommunerna och i viss omfattning även av landskommunerna och som i stort sett går med betydande förlust, bland annat *polisväsendet* och *brandväsendet*, liksom vad städerna angår *gatuväsen* och *offentlig renhållning*, belasta primärkommunernas utgiftsstater, ehuru därmed för herredena

förbundna kostnader äro relativt blygsamma. Kommunkassorna hava sålunda att svara för de underordnade polistjänstemännens avlöning ävensom för en del materiel, varjämte statens utgifter för länsmännens avlönande till en del ersättas från herreds- och fylkeskassorna.

Fylkeskommunernas uppgifter.

Fylkeskommunen ombesörjer, på sätt redan omnämnts, byggande och underhåll av vissa *vägar* samt bidrager till täckande av statens och i vissa fall herredenas utgifter för dylikt ändamål.

Fylkeskommunen har en särskild kassa, kallad *fylkesskolekassan*, med vilken betalas tre fjärdedelar av herredenas utgifter för fortsättningsskolor ävensom lagbestämda löne- och ålderstillägg för herredenas lärare. Denna kassa lämnar emellanåt, utan att dock skyldighet därtill föreligger, bidrag till uppförande av skolbyggnader, lärarbostäder m. m. Någon gång bekostar kassan anställande av folkskolinspektör, som biträder fylkeskommunen i utövandet av tillsyn över folkskolan och fortsättningsskolan.

Fylkeskommunerna själva uppehålla dessutom ungdomsskolor och s. k. *fylkesskolor*, varjämte de lämna bidrag till *folkhögskolor* samt till *lantbruks-* och *husmodersskolor*.

Fylkeskommunernas egna utgifter för skolväsendet stanna vid något över 5 miljoner kronor.

Motsvarande utgifter för *sjukväsendet* äro något lägre eller omkring 4·5 miljoner kronor. Däri ingå bland annat hälften av lönen åt *fylkesläkaren* (den andra hälften bestrides av staten), ävensom, på sätt tidigare nämnts, två femtedelar av barnmorskornas inom fylkeskommunen löner samt kostnaderna för uppehållande av en del sjukhus och sinnessjukasyler.

I fattigvården och socialförsäkringen är fylkeskommunen icke engagerad.[1]

Kommunernas inkomster.

Statens och kommunernas utgifter för det allmänna uppgingo budgetåret 1928/1929 till omkring 700 miljoner kronor. Utgifterna hava sjunkit från nära 900 miljoner kronor budgetåret 1924/1925. Beloppet fördelar sig med något mindre än 400 miljoner kronor på staten och något över 300 miljoner kronor på kommunerna, därav omkring 100 miljoner kronor på herredena, 170 miljoner kronor på städerna och 30 miljoner kronor på fylkeskommunerna. Därvid har med ett undantag, varom nedan förmäles, för varje kommungrupp medräknats blott de utgifter, som den haft att täcka med *egna* medel, således ej den del av utgifterna, som motsvaras av vad som influtit från staten eller andra kommuner.

En sammanställning av utgifterna liksom av inkomsterna, hämtad ur »Norges kommunale finanser i regnskapsåret 1928—1929» är såsom bilaga fogad vid denna redogörelse. (Bil. A.)

De inkomster, över vilka kommunerna hava att förfoga för att täcka sina utgifter, utgöras bland annat av ett stort antal speciella förvaltningsbidrag

[1] Vid angivandet av utgiftsposter för olika ändamål har ej medräknats ränta å gäld. Kommunernas årliga ränteutgifter belöpa sig till omkring 32 miljoner kronor.

från staten samt bidrag från fylkeskommunerna till herredena och någon gång från herredena till fylkeskommunen.

I det föregående har redan berörts, att en ehuru relativt ringa del av motoravgifterna disponeras för bidrag till den kommunala *väghållningen*, samt att andra bidrag till densamma utgå från staten till kommunerna, från fylkeskommunen till herredena och jämväl från landskommunerna till staten. Efter frånräknande av de olika bidragen, vilka dock för det ifrågavarande budgetåret ännu utgingo efter i viss mån andra regler än de ovan omförmälda, erhållas de i sammanställningen uppgivna underhållskostnaderna, nämligen i runda tal för herredena 8 miljoner kronor, för fylkeskommunerna 6·8 miljoner kronor och för städerna 6 miljoner kronor, eller tillhopa för kommunerna 20·8 miljoner kronor, ävensom tillhopa 3 miljoner kronor i anläggningskostnader.

Än flera och mera varierande äro statsbidragen till det kommunala *undervisningsväsendet*. Av den förut omförmälda, totala utgiften budgetåret 1928/1929 för folkskoleväsendet, inemot 70 miljoner kronor, tillsköt staten nära hälften, varemot på herredena stannade 14, på fylkeskommunerna 4 och på städerna 18 miljoner kronor, allt i runda tal. Bland de många statsbidrag, som utgå till skolväsendet, må nämnas, att staten betalar

till *landskommunerna* 55 % (till de ekonomiskt svaga herredena ända till 85 %) av lärarnas grundlöner, av kostnaderna för barns inlogering och av vikariatutgifter,

till *städerna* 35 % (till ekonomiskt svaga städer upp till 50 %) av lärarnas grundlöner, två tredjedelar av deras ålderstillägg och en femtedel av vikariatutgifter och understöd för bekostande av barns tandvård samt

till *fylkeskommunerna*, vilka på sätt förut nämnts hava att ersätta herredena en del av utgifterna för lärarnas löne- och ålderstillägg m. m., dels täckning för större delen av vad sålunda utbetalts och dels för upprättande av fylkeskommunala skolor 75 % (inom två fylken 80 %) av utgifterna.

Det har sitt intresse, att staten tidigare ersatt kommunerna deras utgifter för skolmaterial åt eleverna, men att dessa utgifter, där kommunerna finna anledning bekosta sådan material, numera i sin helhet stanna på kommunerna själva.

Endast i speciella fall lämnar staten bidrag till byggnader för skolväsendet.

Vad *fattigvården* beträffar bidrager staten till den årliga totalkostnaden, omkring 51 miljoner kronor, med ej fullt 3 miljoner kronor. Däri ingå två tredjedelar av understöden åt behövande, vilkas hemort ej är känd. Även kommuns kostnader för omhändertagande av barn ersättas delvis av staten.

Slutligen ersätter staten en del av kostnaderna för *hälso- och sjukvård*, särskilt i vissa fall för fattiga sinnessjukas behandling och fattiga tuberkulösas förplägning.

De utgifter, som återstå efter statsbidragens frånräknande, täckas med förutom avkastningen av kommunens egna förmögenhetsobjekt skatter och avgifter. De viktigaste kommunala skatteformerna äro *fastighetsskatt* (en fristående objektskatt), *förmögenhetsskatt* och *inkomstskatt*.

Skatterna till *herredena* (inklusive till sognen) grunda sig på samtliga

dessa skatteformer, och intäkten därav uppgick budgetåret 1928/1929 till omkring 96 miljoner kronor. Därav gav fastighetsskatten blott något över 1·5 miljoner kronor, medan den ojämförligt största delen härflöt från inkomstskatten. Motsvarande intäkt var för *städerna* i runt tal 150 miljoner kronor.

I dessa siffror är inräknad intäkten av den särskilda tilläggsskatten å större inkomster, vilken av stortinget beslöts år 1918 såsom en tillfällig anordning, av vilken kommunerna under vissa förutsättningar ägde begagna sig, men vilken skatt med några modifikationer kommit att bestå. Den utgår progressivt å kommunalt beskattningsbar inkomst över 12 000 kronor och avkastar mellan 6 och 7 miljoner kronor årligen.

Fylkeskommunens skatteintäkter härflyta huvudsakligen från *fastighetsskatt* och *repartitionsskatt å herredena.* Den förra inbragte budgetåret 1928/1929 3·4 miljoner kronor och den senare 26·6 miljoner kronor. Repartitionsskatten utskiftas på fylkeskommunens samtliga herred, vilka i sin ordning intaga den bland sina utgifter för att täckas på samma sätt som herredenas övriga utgifter. Ehuru på så sätt denna fylkesskatt giver herredena en inkomst med motsvarande utgift till fylkeskommunen, är den här, liksom i den bifogade sammanställningen över utgifter och inkomster, till undvikande av dubbelföring upptagen blott som en fylkeskommunens inkomst.

Mot den samlade kommunalinkomsten av skatter budgetåret 1928/1929, omkring 277 miljoner kronor, svarade en sammanlagd intäkt för staten av omkring 310 miljoner kronor från direkta och indirekta skatter, därav från inkomst- och förmögenhetsskatter 88, från omsättningsskatter 198 samt från andra skatter och avgifter 24 miljoner kronor.

Av intäkter från statliga inkomst- och förmögenhetsskatter kommo blott omkring 24 miljoner kronor från landsbygden. Den samlade intäkten av kommunalskatter på landsbygden utgjorde samtidigt omkring 127 miljoner kronor.

Åtgärder i skatteutjämnande syfte.

Det kommunala skattetrycket är såväl i förhållande till skatteunderlaget som i förhållande till de direkta statsskatternas tyngd åtminstone på landsbygden synnerligen stort. Dessutom är utdebiteringsprocenten, »intäktsskatteöret», mycket varierande ehuru icke i samma grad som i Sverige. Dess yttergränser lågo budgetåret 1930/1931 på landsbygden mellan 5 kronor och 23 kronor 45 öre samt i städerna mellan 3 kronor och 18—20 kronor, varvid emellertid bör beaktas, att kommunerna själva kunna öva inflytande på det beskattningsbara underlaget i så måtto, att de inom lagstadgade gränser äga bestämma de skattefria avdragens storlek. Den genomsnittliga kommunala skatteprocenten, d. v. s. skatt i procent av 100 kronors beskattningsbar inkomst, är nära nog densamma på landsbygden som i städerna eller omkring 15 kronor 50 öre. Det bör dock beaktas, att, såsom nyss nämnts, uträkningen av beskattningsbar inkomst icke inom kommunerna är likformig, samt att på grund av även andra skiljaktigheter i skattesystemen de angivna skattesatserna i Norge ej äro direkt jämförliga med de kommunala utdebiteringssiffrorna i Sverige. Siffrorna för Norge omfatta emellertid hela den proportionella skatt, som uttages å det kommunala skatteunderlaget, således även vad som motsvarar våra väg- och

landstingsskatter. Vad folkmängdens storlek inom kommunerna beträffar är densamma mycket olika i de skilda herredena men i endast ett tiotal fall mindre än 500.

Bortsett från de speciella förvaltningsbidragen, varom förut talats, har någon tendens att i vidsträcktare omfattning på större förvaltnings- och utdebiteringsområden överflytta kommunala uppgifter eller utgifter ej kännetecknat utvecklingen i Norge. Mindre överflyttningar hava dock ägt rum. Så skedde då staten, såsom tidigare omnämnts, nyligen övertog underhållet av riksvägarna, vilkas antal, allt efter som ökad inkomst av motoravgifter erhållits, blivit allt större. Samtidigt har emellertid staten förbehållit sig den allra största delen av dessa avgifter och föreskrivit viss bidragsskyldighet för herredena och fylkeskommunerna. Statsmakterna hava slutligen i viss utsträckning beviljat kommunerna frihet från postavgifter.

Interkommunala sammanslutningar förutsättas enligt kommunallagarna kunna bildas genom avtal mellan två eller flera kommuner och skola för att bliva giltiga godkännas av Konungen. Sådana avtal hava träffats till rätt stort antal för anläggning och drift av sjukhus och sinnessjukhus samt i synnerhet för kommunernas förseende med elektrisk energi. Men liksom de svenska kommunalförbunden innebära dessa förbund ej, att de kommuner, som ingå i sammanslutningen, bliva ett gemensamt utdebiteringsområde.

Därjämte synes utvecklingen i någon mån hava gått i riktning mot uppgifters överflyttning från herredena till fylkeskommunerna. Den skatteutjämning, som borde följa därav, neutraliseras emellertid i rätt stor utsträckning därigenom, att fylkeskommunens skattebehov icke uttages direkt på fylkeskommunens hela skatteunderlag. Vid berörda skattebehovs utskiftning på herredena har skatteutjämningsintresset dock beaktats. Fördelningen av repartitionsskatten sker nämligen i regel på så sätt, att tre tiondelar av skattebeloppet fördelas efter värdet av varje skattedistrikts (i regel herredet) fastigheter, tre tiondelar efter varje distrikts andel i den taxerade förmögenheten inom fylkeskommunen, två tiondelar efter folkmängden inom varje distrikt och slutligen två tiondelar efter fylkestingets bestämmande. I fylken, där särskilda förhållanden äro rådande, äger fylkestinget med finansdepartementets samtycke höja sistnämnda siffra till tre tiondelar med motsvarande sänkning av den första siffran.

En differentiering med hänsyn till de understödstagande kommunernas skattekraft torde också hava varit avsedd, då det föreskrivits, att fylkeskommunen skall lämna bidrag till ett herreds vägunderhåll, när herredet hårt betungas av detsamma i förhållande till sina ekonomiska resurser, och då det förut omförmälda bidraget från intäkten av motoravgifterna anvisats såsom understöd för fylkes- och herredsvägarnas underhåll. Samma syfte hava uppenbarligen bestämmelserna om höjning av statens bidrag till folkskollärarnas löner m. m. för herreden och städer med ringa ekonomisk bärkraft.

Slutligen har under de sista åren beviljats ett statsanslag å en miljon kronor för understöd till skattetyngda kommuner. Understöden hava karaktär av bidrag till utjämnande av det totala skattetrycket. Förutsättningar för bi-

drag till en kommun från detta anslag äro nämligen i allmänhet, *att* skatteprocenten inom kommunen närmast föregående år överstigit 18, *att* de skattefria avdragen inom vederbörande kommun icke överstiga en viss maximigräns, *att* vid oförändrade skattegrunder skatteprocenten icke kan nedbringas under nästföregående års debiteringssiffra, därest de nödvändiga ordinarie utgifterna skola täckas, samt *att* justitiedepartementet vid granskning finner den uppgjorda budgeten omfatta sådana utgifter, som departementet godkänner, och fylkesskattestyret godkänner taxeringen såsom försvarligt utförd.

Då proposition avläts till 1930 års storting med förslag angående det nu omförmälda anslaget meddelade vederbörande departementschef, att detsamma avsåge att vara ett provisorium i avbidan på en grundligare undersökning av det kommunala skattetrycket och därmed sammanhängande spörsmål. Samma år tillsattes ett »skatteutvalg» med uppdrag att statistiskt klarlägga kommunernas finansiella ställning, att dryfta olika utvägar för lättande av de skattetyngda kommunernas bördor och att överväga frågan om ändrade regler för uttagande av den kommunala tilläggsskatten på större inkomster.

Utvalget har den 16 april 1932 avgivit sitt betänkande, som i huvudsak innehåller följande.

Utvalget ställer sig i princip avvisande till de speciella förvaltningsbidragens differentiering med hänsyn till skattetrycket och föredrager framför dylika bidrag till särskilda förvaltningsuppgifter allmänna bidrag till budgetens finansiering inom hårt skattetyngda kommuner. Mot den förra bidragsformen anmärkes bland annat, att den lätt medför en frestelse för kommunen att vara alltför frikostig vid tillgodoseende av behov, för vilket bidrag utgår, samt vidare att i många fall en annan förvaltningsgren än den sålunda understödda kan vara upphovet till de ekonomiska svårigheterna. De allmänna bidragen betecknas som ett långt smidigare medel för lättande av skattetrycket, särskilt som de kunna göras beroende av att kommunerna strängt ekonomisera på alla områden av sin förvaltning.

Å andra sidan anföres mot dylika direkta tillskott till den kommunala budgetens finansiering, att de kunna tänkas leda till mindre försiktighet med driftsutgifter i allmänhet och särskilt med sådana utgifter, som äro svåra att kontrollera, samt att de fresta till låga taxeringar. Utvalget anser därför ej heller denna understödsform i längden lämplig men uttalar, att densamma med hänsyn till rådande och motsedda extraordinära ekonomiska svårigheter för kommunerna, vilka svårigheter antagas vara av övergående natur, tills vidare bör tillämpas.

I betänkandet föreslås därför endast några smärre ändringar beträffande de speciella förvaltningsbidragen och deras anknytning till skattetrycket samt tillstyrkes, att det hittills utgående allmänna utjämningsanslaget höjes från 1 till 3 miljoner kronor.

För att skaffa medel härtill tänker sig utvalget, att av den hittillsvarande kommunala tilläggsskatten på större inkomster en fjärdedel avsättes för att av staten användas till skatteutjämningsunderstöd.

Tillsynen över herreds-, by- och sognekommunernas förvaltning utövas i första hand av fylkesmanden. Beträffande städerna inskränker sig fylkesmandens befogenhet till en mera formell granskning av besluten, vilkas verkställighet han äger förhindra, om en dylik granskning giver anledning därtill. Gent emot landskommunerna äger han dessutom generellt suspensivt veto med hänsyn till ett fattat besluts konsekvenser. Använder fylkesmanden sin vetorätt, skall frågan underställas Konungen. *Kontrollföreskrifter.*

Dessutom skola vissa i lagen angivna beslut underställas Konungens fastställelse, varförutan de ej få gå i verkställighet. Vidare kan kommunstyrets minoritet, om ett beslut ej fattats med två tredjedels röstövervikt, fordra, att saken underställes Konungen, som stadfäster eller förkastar beslutet. Dylik kvalificerad majoritet fordras i allmänhet, om beslutet ej fattats på två sammanträden efter att däremellan hava varit förelagt fylkesmanden.

På enahanda sätt fordras även för en del viktigare avgöranden av fylkestinget dubbelt flertal eller ock beslut med enkel majoritet vid två sammanträden. I senare fallet går dock beslutet ej med nödvändighet i verkställighet, utan tingets minoritet kan underställa detsamma prövning av Konungen, som godkänner eller förkastar beslutet. Därjämte finnes även beträffande fylkestinget bestämmelse om att vissa frågor alltid skola underställas Konungen för prövning och fastställelse.

Bilaga A.

Sammandrag av kommunenes og statens samlede kontante utgifter og inntekter i budgettåret 1928/1929.

Utgifter.	Herreds-kommuner	Fylkes-kommuner	Land-kommuner i alt	Bykommuner	Kommunene i alt	Staten	I alt
A. Ordinære utgifter, respektive driftsutgifter.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
I. Statens politiske organer, respektive kommunestyre og fylkesting	**1 176**	**338**	**1 514**	**1 597**	**3 111**	**4 049**	**7 160**
II. Fylkesmannsembedene og Justisdepartementets kommunalkontor . . .	—	—	—	—	—	**728**	**728**
III. Statens skatteligning og skatteoppebørsel	—	—	—	—	—	**12 094**	**12 094**
IV. Kommunenes regnskaps- og skattevesen	**4 430**	**164**	**4 594**	**4 493**	**9 087**	—	**9 087**
V. Utenriksvesenet	—	—	—	—	—	**3 385**	**3 385**
VI. Forsvarsvesenet	—	—	—	—	—	**39 634**	**39 634**
VII. Retts-, politi- og fengselsvesenet	**862**	**444**	**1 306**	**7 850**	**9 156**	**13 889**	**23 045**
VIII. Kirken	**4 560**	—	**4 560**	**3 526**	**8 086**	**3 779**	**11 865**
IX. Skole, videnskap, kunst m. v.:							
a. Høiskoler	—	—	—	—	—	4 948	4 948
b. Høiere almenskoler .	1 660	—	1 660	4 754	6 414	3 101	9 515
c. Folkeskolen	11 600	3 990	15 590	17 496	33 086	31 303	64 389
d. Ellers	1 122	1 285	2 407	3 824	6 231	11 440	17 671
	14 382	**5 275**	**19 657**	**26 074**	**45 731**	**50 792**	**96 523**
X. Sociale formål:							
a. Fattigvesenet	24 384	—	24 384	24 126	48 510	2 773	51 283
b. Alders-, uførhets- og enketrygd	3 210	—	3 210	11 468	14 678	—	14 678
c. Riksforsikringsanstalten resp. kommunebidrag til syke- og ulykkesforsikring	2 073	—	2 073	1 991	4 064	5 930	9 994
d. Nødsarbeide	717	—	717	3 602	4 319	—	4 319
e. Tilskudd til arbeidsledighetskasser og foranstaltninger til arbeidsledighetens bekjempelse	380	—	380	1 007	1 387	1 793	3 180
f. Småbruk- (Arbeiderbruk-) og Boligbanken	—	—	—	—	—	2 013	2 013
g. Statens alkoholloygivning	—	—	—	—	—	1 100	1 100
h. Ellers	451	3	454	3 110	3 564	2 783	6 347
	31 215	**3**	**31 218**	**45 304**	**76 522**	**16 392**	**92 914**
XI. Helsepleie (medisinalv., sykeh., sinnssykeanst. m. v.)	**1 887**	**4 564**	**6 451**	**7 654**	**14 105**	**14 869**	**28 974**

	Herreds-kommuner	Fylkes-kommuner	Land-kommuner i alt	Bykommuner	Kommunene i alt	Staten	I alt
XII. Offentlige arbeider:	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
a. Veivesenet:							
1. Veiarbeider . . .	—	—	—	—	—	7 012	7 012
2. Vedlikehold m. v. .	7 966	6 826	14 792	6 027	20 819	8 255	29 074
	7 966	**6 826**	**14 792**	**6 027**	**20 819**	**15 267**	**36 086**
b. Andre utgifter . . .	610	149	759	7 222	7 981	3 850	11 831
	8 576	**6 975**	**15 551**	**13 249**	**28 800**	**19 117**	**47 917**
XIII. Landbruk	**758**	**1 240**	**1 998**	—	**1 998**	**15 208**	**17 206**
XIV. Handel, sjøfart og industri	—	—	—	—	—	**33 772**	**33 772**
XV. Renter og pensjoner:							
a. Renter	12 292	3 323	15 615	16 021	31 636	83 721	115 357
b. Pensjoner	—	—	—	4 148	4 148	6 484	10 632
	12 292	**3 323**	**15 615**	**20 169**	**35 784**	**90 205**	**125 989**
XVI. Andre utgifter	**4 740**	**284**	**5 024**	**7 200**	**12 224**	**23 997**	**36 221**
A. Ordinære utgifter, resp. driftsutgifter i alt	**84 878**	**22 610**	**107 488**	**137 116**	**244 604**	**341 910**	**586 514**
B. Ekstraordinære utgifter, respekt. kapitalutgifter.							
I. Nybygging og ombygging av kirker	449	—	449	165	614	—	614
II. Nybygging og ombygging av sykeh. og sinnssykeasyler	—	12	12	507	519	—	519
III. Nybygging og ombygging av folkskolebygninger og innkjøp av lærerjord . .	1 672	—	1 672	441	2 113	—	2 113
IV. Nybygging og ombygging av andre skolebygninger	—	40	40	220	260	—	260
V. Nybygging og ombygging vedk. fattigvesenet . . .	136	—	136	214	350	—	350
VI. Offentlige arbeider:							
a. Jernbaneanlegg . . .	543	1 010	1 553	70	1 623	14 050	15 673
b. Telegraf- og telefonanlegg	—	—	—	—	—	554	554
c. Kraft- og reguleringsanlegg	—	—	—	—	—	5 940	5 940
d. Nybygging og ombygging av veier, gater og broer	1 723	1 046	2 769	2 409	5 178	—	5 178
e. Nybygging og ombygging av vann- og kloakkledn.	—	—	—	3 038	3 038	—	3 038
f. Andre offentlige arbeider	—	—	—	887	887	—	887
	2 266	**2 056**	**4 322**	**6 404**	**10 726**	**20 544**	**31 270**
VII. Andre eiendommer . . .	2 564	20	2 584	6 710	9 294	—	9 294
VIII. Utlån, avsetninger og fond	2 796	443	3 239	2 500	5 739	7 279	13 018

	Herreds-kommuner	Fylkes-kommuner	Land-kommuner i alt	Bykommuner	Kommunene i alt	Staten	I alt
	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.	1 000 kr.
IX. Avdrag på gjeld	11 513	4 329	15 842	11 315	27 157	17 592	44 749
X. Økning av beholdninger og forskudd	2 191	1 152	3 343	3 227	6 570	2 058	8 628
B. Ekstraordinære utgifter, resp. kapitalutgifter i alt .	**23 587**	**8 052**	**31 639**	**31 703**	**63 342**	**47 473**	**110 815**
Utgifter=inntekter (balanse)	**108 465**	**30 662**	**139 127**	**168 819**	**307 946**	**389 383**	**697 329**
Inntekter.							
A. Ordinære inntekter, respekt. driftsinntekter.							
I. Skatter og avgifter:							
a. Inntekts- og formuesskatter (for kommunene også eiendomsskatt) . .	93 561	30 051	123 612	146 863	270 475	87 679	358 154
b. Forbruksskatter . . .	—	—	—	—	—	198 262	198 262
c. Andre skatter og avgifter	2 399	964	3 363	2 730	6 093	24 450	30 543
	95 960	**31 015**	**126 975**	**149 593**	**276 568**	**310 391**	**586 959**
II. Formues- og erhvervsinntekter:							
a. Renter	3 098	1 128	4 226	3 662	7 888	19 905	27 793
b. Inntekter av aktier o. l.	—	2	2	547	549	336	885
c. Inntekter av forskjellige faste eiendommer . . .	1 738	36	1 774	2 287	4 061	124	4 185
d. Overskudd av bedrifter	— 3 352	— 3 448	— 6 800	— 455	— 7 255	14 882	7 627
	1 484	**— 2 282**	**— 798**	**6 041**	**5 243**	**35 247**	**40 490**
III. Andre inntekter	**1 465**	**232**	**1 697**	**1 442**	**3 139**	**5 139**	**8 278**
A. Ordinære inntekter, resp. driftsinntekter i alt	**98 909**	**28 965**	**127 874**	**157 076**	**284 950**	**350 777**	**635 727**
B. Ekstraordinære inntekter, resp. kapitalinntekter.							
I. Av kommunenes og statens formue:							
a. Avdrag på og innbetaling av utestående midler	2 399	197	2 596	112	2 708	1 463	4 171
b. Inndragning av fond og avsetninger	—	89	89	2 060	2 149	10 787	12 936
c. Salg av eiendommer . .	1 139	2	1 141	493	1 634	—	1 634
d. Ellers	—	—	—	1 003	1 003	—	1 003
	3 538	**288**	**3 826**	**3 668**	**7 494**	**12 250**	**19 744**
II. Lånemidler	**6 018**	**1 409**	**7 427**	**8 075**	**15 502**	**26 356**	**41 858**
B. Ekstraordinære inntekter, resp. driftsinntekter i alt .	**9 556**	**1 697**	**11 253**	**11 743**	**22 996**	**38 606**	**61 602**
Inntekter=utgifter (balanse)	**108 465**	**30 662**	**139 127**	**168 819**	**307 946**	**389 383**	**697 329**

England.

Huvuddragen av kommunalförvaltningens utveckling intill 1870-talet.

Utformningen av den moderna engelska kommunalförvaltningen tillhör väsentligen de tre sista årtiondena av 1800-talet och innevarande århundrade. Redan tiden därförut — alltifrån slutet av 1700-talet — hade visserligen i England utmärkts av en ej ringa rikedom på initiativ och experiment för lösandet av de under denna tid, främst på grund av landets industrialisering, starkt ökade lokala förvaltningsuppgifterna. Men utvecklingen under denna period kännetecknades i sällsynt hög grad av planlöshet och blev därför av föga direkt gagn för utbyggandet av den förvaltningsorganisation, som den senaste tidens växande kommunala uppgifter påkallat. Snarare torde den få sägas hava försvårat en rationell lösning av den moderna lokalförvaltningens problem.

Det tidigare skedet under 1800-talet utgjorde i så måtto en genombrottstid inom lokalförvaltningen, som den i allt större omfattning lade denna under lokalt valda representationer. Men en särskilt anmärkningsvärd omständighet är, att den kommunala självstyrelse, som på så vis tillkom, icke på något planmässigt sätt anknöts till förut bestående enheter för lokalförvaltningen — landsbygdens socknar, städerna och de större lokala enheterna, grevskapen. Ej heller skapades under ifrågavarande tid något nytt enhetligt system av lokala enheter, som kunde benämnas kommuner i vanlig mening. Vad som skedde var i stället väsentligen inrättandet av en mängd lokala representationer, åt vilka anförtroddes förvaltningen av *speciella uppgifter*, ofta inom ganska godtyckligt bestämda områden.

För städernas del lades visserligen under denna period grunden till en enhetlig kommunalförvaltning genom en år 1835 utfärdad lag, som införde en efter lika rösträtt, av skattebetalarna vald representation *(Town Council)* för varje stad. Men dennas verksamhetsområde var länge avsevärt begränsat. Vid sidan av densamma bibehöllos eller tillkommo speciella myndigheter för ombesörjandet av särskilda uppgifter, delvis inom förvaltningsområden, som skuro igenom städernas gränser. På landsbygden åter gick utvecklingen så gott som helt och hållet i splittringens tecken. Här var det framför allt de på grund av industrialiseringen talrikt framväxande stadsliknande samhällena, som ställde nya krav på lokalförvaltningen. Dessa krav tillgodosågos just på sätt som nyss nämnts — genom tillskapandet av en representation för fullgörandet av den förvaltningsuppgift, som var aktuell, inom det område, för vilket en enhetlig förvaltning därav syntes påkallad.

Det nu sagda bör ses i samband med den i England strängt fasthållna grundsatsen, att någon allmän skyldighet eller befogenhet för lokala enheter

att ombesörja gemensamma angelägenheter icke finnes, utan att dessa enheters kompetens uteslutande är bestämd genom särskilda förvaltningsuppdrag, som av lagstiftningen rörande skilda samhällsuppgifter tillagts dem. På grund av olika orters växlande krav har den naturliga följden härav blivit, att de kommunala uppgifterna icke kunnat regleras allenast genom allmänna, hela landet omfattande lagbestämmelser, utan därjämte har en mycket betydande lokallagstiftning för enskilda orter blivit nödvändig. Det ligger ock i sakens natur, att en rikslagstiftning på olika områden merendels förberetts genom dylik lokallagstiftning. Utvecklingen under 1800-talets förra del kännetecknades i själva verket av en synnerligen rikt flödande sådan lokallagstiftning, som icke tog sikte på att skapa en enhetlig kommunal förvaltningsorganisation.

Denna lokallagstiftning avsåg framför allt förvaltningen av de många olika slag av uppgifter, som i England bruka sammanfattas under benämningen sundhetsväsen *(Public Health)* — i stort sett sådana uppgifter som i Sverige reglerats genom de s. k. stadsstadgorna och därmed sammanhängande författningar. Omkring mitten av århundradet tillkom visserligen en rikslagstiftning, vilken reglerade hithörande uppgifter, men samtidigt som den tvivelsutan befrämjade sundhetsväsendets utveckling, bidrog den i viss mån att öka förvirringen i fråga om förvaltningsenheterna genom att underlätta möjligheterna för godtyckligt bestämda områden på landsbygden att bilda självständiga enheter för vården av dylika uppgifter. För städernas del verkade denna lagstiftning däremot i konsoliderande riktning, så till vida som med dess tillämpning därstädes — den var ej obligatorisk ens för städerna — följde, att förvaltningen av sundhetsuppgifterna koncentrerades hos en enda myndighet, förutnämnda *Town Council.*

Beträffande en annan betydande förvaltningsuppgift, nämligen fattigvården, skapades redan genom en fattigvårdslag av år 1834 en särskild distriktsindelning, som således konstituerade en specialkommun för denna förvaltningsgren. Rörande denna reform skall strax lämnas några kompletterande uppgifter.

I fråga om ett tredje verksamhetsområde, vägväsendet, tillkom visserligen år 1835 en lag, som i princip fastslog socknens ansvar därför. Men för skötseln av huvudvägarna inom landet kvarstodo alltjämt särskilda organisationer, s. k. *Turnpike Trusts,* vilka ledde sitt ursprung från äldre tid och fullgjorde sina åligganden mot rätt att upptaga vägtull. Genom nyssnämnda lag medgavs även, att flera socknar finge förenas till särskilda vägdistrikt, och år 1862 lagfästes, att sådana sammanslagningar kunde ske tvångsvis. Å andra sidan motverkades åstadkommandet av en rationell indelning för fullgörandet av den allmänna väghållningen därav, att sådana områden, som utgjorde särskilda enheter för sundhetsväsendet, från år 1848 tillika blevo självständiga vägdistrikt.

Vad slutligen angår skolväsendet, nöjde man sig i England länge med att söka befordra den frivilliga verksamheten på området genom statsbidrag. När i slutet av den här avgränsade perioden, år 1870, skolväsendet

lagligen reglerades, gjordes städerna och landsbygdens socknar eller föreningar av sådana till distrikt för folkundervisningen. Även dessa distrikt blevo i så måtto specialkommuner, som förvaltningen av skolärendena handhades av en särskild representation.

Så gott som alla de olika specialkommunerna blevo utrustade med beskattningsrätt för fyllande av sina funktioner. Speciellt mångfaldigades antalet lokala skatter därigenom, att särskilda avgifter uttogos för olika uppgifter på sundhetsväsendets område.

Tillkomsten av specialkommuner för fattigvården.

Den nyssnämnda fattigvårdsreformen av år 1834 är i förevarande sammanhang särskilt värd beaktande så till vida, som den innebar en systematiskt genomförd överflyttning av den tidens mest krävande lokala förvaltningsuppgift från en mindre till en större förvaltningsenhet. Reformen framtvangs under en mycket prekär situation för fattigvården, och dess uppgift var att råda bot på missförhållanden inom denna i flera olika hänseenden. Särskilt hade bristen på en ordnad anstaltsvård gjort sig kännbar. De ofta mycket små socknarna, vilka dittills med få undantag utgjort självständiga förvaltningsenheter för fattigvården (ehuru praktiskt taget utan självstyrelse på området), ägde icke förutsättningar att var för sig ordna anstaltsfrågan. Denna omständighet torde hava varit det mest avgörande motivet för den resoluta förstoring av förvaltningsenheterna, som nu företogs. Förstoringen genomfördes så, att socknarna i betydande utsträckning sammanfördes gruppvis till s. k. fattigvårdsunioner *(Poor Law Unions)* för gemensam förvaltning av fattigvården. Vid grupperingen gjordes i princip icke någon skillnad mellan stad och landsbygd. Tvärtom eftersträvades att erhålla förvaltningsområden bestående av ett stadssamhälle och den omgivande landsbygd, för vilken detta samhälle utgjorde ett naturligt centrum. Handhavandet av fattigvårdsförvaltningen inom unionen anförtroddes åt en representation, vars ledamöter under den närmaste tiden efter reformen delvis voro självskrivna (ortens fredsdomare) men eljest utsågos genom val sockenvis.

Att denna reform innebar en avsevärd utvidgning av förvaltningsenheterna framgår därav, att antalet fattigvårdsunioner efter reformens fulla genomförande uppgick till inalles omkring 650 för hela landet, under det att antalet socknar med egen fattigvårdsförvaltning före reformen utgjorde över 15 000. Ur skatteutjämnande synpunkt blev dock icke reformen omedelbart av den betydelse, som dessa siffror kunna giva vid handen. Socknarna bibehöllos nämligen även därefter såsom särskilda utdebiteringsområden inom unionen med den verkan, att varje socken för sig alltjämt fick i stort sett bära den andel i kostnaderna, som svarade mot fattigvårdens utgifter för dess område. Ännu på 1840-talet kunde det sålunda förekomma, att inom en och samma union utdebiteringssiffran i en församling var med än 30 gånger så stor som i en annan. Först år 1861 skedde härutinnan sådan förändring, att fattigvårdsunionen i realiteten blev enhetligt utdebiteringsområde för den slutna fattigvården, och år 1865 genomfördes samma ordning beträffande fattigvården i dess helhet.

Distriktsindelning för uppgifter på sundhetsväsendets område.

Resultatet av den ovan i sina grunddrag skildrade utvecklingen av den engelska kommunalförvaltningen fram till 1870-talet hade blivit sådant, att denna förvaltning kunde karakteriseras som »ett kaos av lokala myndigheter, ett kaos av lokala skatter och ett ännu större kaos av lokala förvaltningsområden». En av huvuduppgifterna för den följande tiden blev att komma till rätta med denna förvirring. Man måste med andra ord frångå systemet med specialkommuner för att i stället söka åstadkomma ett enhetligt lokalt förvaltningssystem.

Det första mera betydande steget i denna riktning togs i samband med ordnandet av förvaltningen på sundhetsväsendets område (i ovannämnda vidsträckta bemärkelse), varest förbistringen ju som nämnt var mest påfallande. Genom lagstiftning på 1870-talet skapades en hela landet omfattande distriktsindelning för hithörande uppgifter, och efter en övergångstid, under vilken äldre speciella förvaltningsorgan i viss mån bibehöllos, infördes år 1894 ensartade representationer för dessa distrikt, hos vilka hela sundhetsförvaltningen var koncentrerad. Till utgångspunkt för ifrågavarande indelning togs indelningen i fattigvårdsunioner. Men med hänsyn till de naturliga skiljaktigheterna mellan stadssamhällen och landsbygd just på sundhetsväsendets område gjordes här en bestämd åtskillnad mellan stads- och landsdistrikt. Icke blott de egentliga städerna utan även andra stadsliknande samhällen skulle utgöra egna distrikt för sundhetsväsendet *(Urban Sanitary Districts)*, under det att återstående delen av varje fattigvårdsunions område regelmässigt skulle bilda eget distrikt för detta ändamål *(Rural Sanitary Districts)*.

Denna distriktsindelning fick stor betydelse för den kommande utvecklingen av kommunalförvaltningen. Till de därigenom bestämda kommunala enheterna hava efter hand även knutits uppgifter inom andra verksamhetsområden än det, för vilket de ursprungligen bildats. Att deras karaktär av specialkommuner för sundhetsväsendet frångåtts har markerats därigenom, att de från år 1894 benämnts helt enkelt stads- och landsdistrikt *(Urban Districts, Rural Districts)*. Jämte städerna hava de så småningom allt tydligare framträtt som de egentliga »primärkommunerna».[1]

Ett försök har visserligen gjorts att återuppliva kommunal självverksamhet inom socknarna på landsbygden. År 1894 infördes representativt system även därstädes med undantag blott för de allra minsta socknarna. Men till socknen som kommunal enhet har endast i mycket ringa mån knutits några obligatoriska funktioner, och även de befogenheter att utöva självstyrelse, som generellt tillagts socknen, äro begränsade till några få områden. Av något större betydelse har varit, att dessa befogenheter genom särskilda medgivanden kunna utvidgas, så att socknen självständigt må fullgöra även andra uppgifter. Den självförvaltning, som brukar förekomma inom socknen, avser väsentligen sådana uppgifter som åtgärder för vattentillförsel och vattenavledning, vissa mindre uppgifter beträffande den lokala väghållningen, egnahemsverksamheten, offentliga bad samt begravningsplatser.

[1] Antalet städer, som ej äro »grevskapsstäder», uppgick år 1929 till 246, antalet stadsdistrikt till 799 och antalet landsdistrikt till 649. Dessa städers och stadsdistriktens sammanlagda folkmängd utgjorde samtidigt omkring 14 miljoner och landsdistriktens omkring 8 miljoner.

Reorganisation av grevskapet som kommunal enhet.

Ett för den följande utvecklingen synnerligen betydelsefullt steg togs vidare, när år 1888 en reorganisation genomfördes beträffande den största enheten inom lokalförvaltningen, grevskapet *(County)*. På grundvalen av den gamla grevskapsindelningen — ehuru med några uppdelningar — bildades härvid de s. k. administrativa grevskapen, till antalet 62 inom hela landet, vart och ett med sin representation, »grevskapsrådet» *(County Council)*. Vid sidan av dessa grevskap kunde dock större städer få utgöra självständiga enheter, s. k. grevskapsstäder *(County Boroughs)*.[1] Till de administrativa grevskapen knötos i begynnelsen blott relativt få funktioner, men deras verksamhetsområde har hastigt vidgats och speciellt på allra sista tiden fått en kraftig utökning genom överflyttning av vissa särskilt krävande uppgifter från mindre kommunala enheter.

Genom bildandet av det administrativa grevskapet såsom kommunal enhet av högre ordning och konsolidering av stads- och landsdistrikten såsom primärkommuner vid de egentliga städernas sida har det kommunala förvaltningssystemet i England omsider nått fram till sin nutida utformning. Det återstår att se, huru de på så sätt bildade enheternas viktigare verksamhetsområden närmare bestämts och utvecklats.

Utvecklingen till slutet av 1920-talet med avseende å viktigare uppgifters fördelning på kommunala enheter.

På sundhetsväsendets område blevo städernas samt de nybildade stads- och landsdistriktens uppgifter i första hand reglerade genom en omfattande »hälsovårdslag» *(Public Health Act)* av år 1875, och till dem har senare fogats åtskilliga nya upgifter inom näraliggande gebit, alltefter som vidgat ingripande från det allmännas sida blivit av nöden. En antydan har redan gjorts därom, att sådana uppgifter, som här avses, delvis ifrågakomma endast för stadssamhällena. Beträffande åtskilliga av dessa uppgifter gäller därför, att de blivit obligatoriskt ålagda stadsdistrikten, under det att landsdistrikten endast efter särskilda förordnanden hava att taga befattning därmed. Å andra sidan får det icke förbises, att i England en del hithörande uppgifter, som i Sverige väsentligen ifrågakomma blott i städerna, mångenstädes kräva åtgärder även i landsdistrikten. Härtill kommer, att en del funktioner av förevarande slag, som i Sverige på landsbygden fullgöras av statliga organ (exempelvis av provinsialläkarna), i England äro kommunala uppgifter, åvilande landsdistrikten.

Med 1870-talets reform beträffande kommunalförvaltningen på sundhetsväsendets område följde ock en konsolidering av beskattningen för dithörande uppgifter. Som nämnt hade kostnaderna för fyllandet av dessa dittills täckts genom särskilda uttaxeringar för varje särskilt ändamål. Genom 1875 års lag bestämdes, att en »allmän sundhetsskatt» skulle utdebiteras på distriktet. För särskilda mera påkostade delar av distriktet tillätos dock extra uttaxeringar.

---

[1] Endast städer med minst 50 000 invånare kunde intill år 1926 bliva »County Boroughs»; därefter endast städer med minst 75 000 invånare. Antalet grevskapsstäder utgör nu (1932) 83 med ett genomsnittligt invånarantal av omkring 160 000. London bildar eget grevskap. De övriga 61 grevskapen hava nu ett genomsnittligt invånarantal av omkring 365 000.

Vad vägväsendet angår, hade ju redan den föregående utvecklingen lett därtill, att de stadssamhällen, som blevo stadsdistrikt genom 1870-talets sundhetslagstiftning, gjorts till självständiga förvaltningsenheter. År 1894 avskaffades de specialkommuner för vägförvaltningen, som då ännu återstodo på den egentliga landsbygden, och även denna förvaltning infogades bland landsdistriktens uppgifter. Faktiskt hade detta redan därförut mångenstädes genomförts. Åt förvaltningen av de största huvudvägarna hade emellertid redan tidigare beretts en undantagsställning. Vid inrättandet år 1888 av de administrativa grevskapen ålades dessa att draga försorg om huvudvägarna i hela deras sträckning inom grevskapet (således även inom städerna och stadsdistrikten). Grevskapsråden erhöllo ock en allmän tillsynsmyndighet över väghållningen inom respektive grevskap.

Denna ordning med förvaltningen av den allmänna väghållningen fördelad mellan de mindre kommunala enheterna å ena sidan och grevskapen å den andra har bestått intill helt nyligen. De starkt ökade anspråk, som den senaste tiden medfört just beträffande detta verksamhetsområde, tillsammans med växande krav på skatteutjämnande åtgärder överhuvud taget hava, såsom av det följande skall framgå, numera föranlett en överflyttning av väghållningsuppgifterna i deras helhet till de största kommunala enheterna.

I fråga om skolväsendet genomfördes år 1902 en betydelsefull reform. De dittillsvarande specialkommunerna för ändamålet slopades, och i stället inrangerades skolväsendet bland grevskapens samt vissa städers och stadsdistrikts åligganden. För folkundervisningen blevo alla grevskapsstäder samt övriga städer med mer än 10 000 invånare och stadsdistrikt med mer än 20 000 invånare självständigt ansvariga, men i övrigt gjordes folkundervisningen till grevskapets uppgift. Denna reform har medfört, att folkundervisningen, som därförut förvaltats av över 3 000 självständiga specialkommuner, koncentrerats hos blott omkring 320 förvaltningsenheter för hela landet. Grevskapen och grevskapsstäderna hava därjämte ålagts att sörja för den högre undervisningen. Andra städer och stadsdistrikt kunna dock erhålla befogenhet att anordna egna högre undervisningsanstalter.

Specialkommunerna för fattigvården — fattigvårdsunionerna — hava däremot ägt bestånd ända till år 1930. Den reform, som då genomfördes och som innebar, att fattigvårdsuppgifterna överflyttades till de största kommunala enheterna, grevskapen och grevskapsstäderna, hade emellertid förberetts alltifrån detta århundrades början. När den omsider blev förverkligad, var det i främsta rummet behovet av skattelindring för vissa näringar och därav föranledda ökade krav på skatteutjämnande åtgärder, som voro de utslagsgivande faktorerna. Vid genomförandet utgjorde den ett led i ett mångsidigt reformkomplex, som här torde böra behandlas i ett sammanhang. Däri ingick även den nyss antydda överflyttningen av den allmänna väghållningen till de största kommunala enheterna. Den allmänna tendens, som redan tidigare kunnat spåras i utvecklingen av den engelska kommunalförvaltningen att knyta de kommunala uppgifterna till allt större och mera bärkraftiga enheter, har genom de nu åsyftade reformerna fullföljts på ett

mycket effektivt sätt. I förevarande sammanhang torde åt dessa reformer böra ägnas en något utförligare redogörelse än som kunnat lämnas för den tidigare utvecklingen.

Kommunalbeskattningen.

Förberedelsevis kräves här en erinran om den säregna karaktären hos den engelska kommunalbeskattningen i visst hänseende. Likaledes påkallas några upplysningar om en för fördelningen av skattebördorna i och för sig mycket betydelsefull faktor, nämligen det omfattande system av statsbidrag till kommunerna, som i England börjat utbildas redan under 1800-talet men här ej tidigare berörts.

Det engelska kommunalskattesystemet har uppbyggts på den i början av 1600-talet införda fattigskatten. Allteftersom kommunal beskattning blivit erforderlig för nya uppgifter, har denna genomförts såsom utvidgning av eller tillägg till fattigskatten med bibehållande av de för denna sedan gammalt gällande grunderna. Det mest anmärkningsvärda draget beträffande dessa grunder är, att beskattningen avser allenast fast egendom. Någon kommunal inkomstskatt förekommer således icke i England. Skattskyldiga äro emellertid icke den fasta egendomens ägare såsom sådana, utan var och en som innehar dylik egendom. Den stora mängden löntagare exempelvis äro sålunda kommunalt skattskyldiga för sina hyrda bostadslägenheter. Vad som taxeras är ej heller fastighetens kapitalvärde utan dess »årliga värde», d. v. s. den årliga nettoavkastning, som fastigheten bör giva vid upplåtelse till annan.

För fast egendom, nyttjad för vissa ändamål, har i flera repriser vidtagits reduceringar i skattskyldigheten på så sätt, att egendom av dessa slag blivit skattskyldig allenast för viss del av det taxerade årliga värdet. Sådana reduceringar hava före den nu åsyftade reformen vidtagits speciellt för jordbruksfastigheter och i mindre mån även för fastigheter, nyttjade för järnvägs- och kanaländamål.

Utvecklingen till slutet av 1920-talet med avseende å statsbidragen till kommunerna.

Det kommunala skattesystemets ringa elasticitet har tvivelsutan bidragit till att framtvinga ständigt ökade statsbidrag till de engelska kommunerna. De allra tidigaste statsbidragen, som tillkommo på 1830-talet, torde väsentligen hava varit motiverade därav, att de ändamål, för vilka de utgingo, icke ansetts vara av uteslutande lokal betydelse. Samma synpunkt har även i fortsättningen delvis gjort sig gällande vid tillkomsten av nya statsbidrag, men den har efter hand allt mera fått träda tillbaka. Omöjligheten att på den kommunala beskattningens väg skaffa medel för tillgodoseende av de växande kommunala uppgifterna har allt mera framträtt som den avgörande faktorn. Vid sidan härav hava de möjligheter, som statsbidragssystemet erbjudit, att skapa en effektiv statskontroll över den kommunala förvaltningen ingalunda spelat en ringa roll.

Vid mitten av 1920-talet hade statsbidragen till kommunerna stigit så, att bidragen tillsammantagna täckte en mycket ansenlig del av dessas kostnader. För budgetåret 1926—1927 utgjorde det i sådana statsbidrag av olika slag utbetalade

beloppet omkring 87 miljoner pund, medan kommunernas sammanlagda skatteinkomster för samma år belöpte sig till omkring 160 miljoner pund. De mest betydande bidragsposterna utgingo till skolväsendet, vägväsendet och polisväsendet, men därjämte lämnade staten understöd till ett flertal mera speciella verksamhetsområden. Så gott som genomgående utgingo statsbidragen med viss procent av kommunernas faktiska kostnader.

Utredningar hava vid upprepade tillfällen verkställts i syfte att åstadkomma en konsolidering av statsbidragssystemet. Den kritik, som härvid framkommit, har riktat sig mot bland annat ordningen med procentuella bidrag i förhållande till de faktiska utgifterna. Det har särskilt anmärkts, att denna ordning automatiskt gynnade de kommuner, som gjorde stora utgifter, medan de fattigaste kommunerna, vilka vore nödsakade att hålla sina utgifter inom snäva gränser, erhölle den minsta hjälpen från staten.

1929 års kommunalreform.

Det omfattande reformprogram, vars förverkligande medfört bland annat överflyttning av fattigvården till de största kommunala enheterna och definitivt gjort även den allmänna väghållningen till dessas uppgift, framlades i sina huvuddrag för parlamentet i april 1928. Såsom utgångspunkt för detsamma angavs uttryckligen behovet av hjälp från det allmännas sida åt den tyngre industrien samt åt jordbruket, vilka båda näringar drabbats av en mycket kännbar kris under perioden efter världskriget. En lämplig utväg att lämna denna hjälp ansågs vara att — på sätt som tidigare skett — genomföra en reducering av de kommunala skattebördor, som drabbade dessa näringar. Vägande skäl kunde också i och för sig andragas för en dylik reducering. Speciellt vad angår den tyngre industrien hade kommunalskattesystemet under den nyssnämnda perioden kommit att verka synnerligen irrationellt. En bidragande omständighet torde hava varit, att fastighetsvärdena ej stegrats i proportion med den allmänna värdeförskjutningen. Ännu mera påtagligt hade dock systemets brister framträtt genom den industriella krisens direkta verkningar. För de många företag, som gått med förlust, hade naturligen skattesystemets oberoende av driftens ekonomiska resultat blivit mycket kännbart. Då ju vidare den tyngre industrien i hög grad är koncentrerad till vissa distrikt av landet, hade den allmänna depressionen just i dessa distrikt medfört en abnorm stegring av de kommunala kostnaderna därstädes för fattigvård och en del andra sociala uppgifter. Följden hade blivit en stark höjning av uttaxeringen inom dessa distrikt och alltså ökning av de kommunala skattebördorna för den ifrågavarande industrien trots den samtidigt fortgående minskningen av dess ekonomiska bärkraft.

Den av krisen föranledda starka ökningen av den kommunala uttaxeringen inom de särskilt hemsökta distrikten hade å andra sidan riktat uppmärksamheten på behovet av åtgärder, som kunde verka skatteutjämnande olika kommuner emellan. Ett isolerat genomförande av den ifrågasatta skattelindringen var givetvis otänkbart med hänsyn till dessa kommuners redan förut betryckta läge. Reformprogrammet avsåg därför, att den genom skattelindringen förorsakade minskningen i kommunernas inkomster, vilken uppskattades till sam-

manlagt 24 miljoner pund, skulle täckas genom statsbidrag. Men bortsett härifrån krävde nödläget för många kommuner, att effektiva åtgärder vidtogos för nedbringande av de kommunala skattebördorna därstädes. Några andra åtgärder i detta syfte ansågos icke kunna ifrågakomma än en överflyttning i betydande utsträckning av mera krävande kommunala bördor till större, bärkraftigare enheter.

Den nyssnämnda ökningen av statsbidragen åberopades också i och för sig som ett skäl för en dylik överflyttning. Denna ökning ansågs nämligen icke böra ske utan en omläggning av det förutvarande statsbidragssystemet och en sammanslagning av åtskilliga äldre speciella statsbidrag med det nu ifrågasatta till ett efter enhetliga grunder utgående allmänt bidrag. Både för administrationen av detta allmänna bidrag och — kanske ej minst — med hänsyn till utövandet av den statskontroll över bidragsmedlens användning, som i England kommit att spela en viktig roll i statsbidragssystemet, syntes det påkallat att hava en sådan förvaltningsorganisation, att bidraget ej behövde fördelas på alltför många enheter. Särskilt framhölls, att ett rationellt ordnande av statsbidragssystemet ej vore möjligt, om de dittillsvarande specialkommunerna för fattigvården skulle bibehållas.

Att just fattigvården i främsta rummet ansågs böra ifrågakomma, när det från nu angivna utgångspunkter befanns nödigt att lägga en del av de kommunala bördorna på större förvaltningsenheter, var på intet sätt överraskande. Alltifrån 1900-talets början hade en reformering av den på 1834 års lagstiftning grundade yttre organisationen av fattigvården stått på dagordningen. Frågan härom hade flera gånger varit föremål för utredning genom kungl. kommittéer, och förslag hade framlagts om avskaffande av fattigvårdsunionerna samt om överflyttning av deras åligganden i huvudsak på grevskapen och grevskapsstäderna. Att märka är även, att dessa förslag endast i mindre grad motiverats ur den nu särskilt framträdande synpunkten — skattebördornas rättvisare fördelning — utan i stället väsentligen tagit sikte på att skapa en just för fattigvårdsuppgifternas fyllande ändamålsenligare ordning.

Den kritik, som framförts mot den bestående ordningen i detta hänseende, hade bland annat riktats mot systemet med specialkommuner för ändamålet. Sålunda hade framhållits, att fattigvårdsförvaltningens isolering medfört mindre intresse för fattigvården än för de allmänna kommunala angelägenheterna både hos väljare och förtroendemän samt därmed indirekt föranlett, att ledningen av fattigvården icke kommit i händerna på för uppgiften bäst kvalificerade personer. Betydande olägenheter hade ock påvisats som en följd därav, att vid sidan av fattigvårdsförvaltningen tillkommit andra sociala verksamhetsgrenar, som handhades av de allmänna kommunala förvaltningsorganen, utan att gränserna dem emellan blivit klart bestämda och utan att erforderlig samverkan kommit till stånd. Erinringar hade dessutom framställts mot organisationen av fattigvårdens ledning inom unionerna. Representationen för unionen *(Board of Guardians)* var mångenstädes en alltför månghövdad församling, vilket sammanhängde med att ledamöterna däri utsågos sockenvis. Sistnämnda omständighet ansågs även hava medfört, att varje ledamot väsentligen intresserade sig blott för fattigvården åt sina egna sockenbor.

Framför allt hade dock kritiken riktat sig mot unionernas bristande förmåga att på ett rationellt sätt tillgodose behovet av specialiserad anstaltsvård åt de fattiga. Just för denna uppgift syntes det särskilt påkallat att knyta fattigvården till större förvaltningsområden. Att grevskapen och grevskapsstäderna redan i stor utsträckning handhade näraliggande uppgifter utgjorde i och för sig ett viktigt skäl för deras övertagande också av fattigvården.

Å andra sidan hade mot tanken att göra grevskapen och grevskapsstäderna till förvaltningsenheter för fattigvården framförts betänkligheter speciellt ur den synpunkten, att för fattigvårdsarbetet krävdes en personlig kontakt med de enskilda hjälpbehövande, som svårligen skulle kunna upprätthållas inom en organisation för dessa stora förvaltningsområden. Olika möjligheter hade därför varit under övervägande att visserligen bibehålla själva administrationen — åtminstone i fråga om den öppna fattigvården — hos mindre enheter men i vart fall överflytta en väsentlig del av fattigvårdsbördorna på de största enheterna. Tveksamheten om den bästa lösningen härutinnan belyses därav, att regeringen ännu så sent som i juni 1927 låtit utarbeta och på remiss utsända ett reformförslag, som innebar, att grevskapen skulle övertaga ansvaret för anstaltsvården åt de fattiga men unionerna (visserligen med reviderade gränser) bibehållas såsom enheter för den öppna fattigvården.

När regeringen påföljande år förelade parlamentet ett förslag, som avsåg, att fattigvårdsuppgifterna i sin helhet skulle överflyttas till grevskapen, är det tydligt, att det större sammanhang, vari fattigvårdsreformen då framfördes, varit av avgörande betydelse för dess ställningstagande. Det angavs uttryckligen från regeringens sida, att »verkningarna av skattelindringsprogrammet på unionernas finanser och regeringens allvarliga önskan att begränsa de rådande ojämnheterna i fråga om de kommunala skattebördorna» föranlett uppgivandet av 1927 års förslag.

Ytterligare föreslog regeringen som nämnt en avsevärd lindring i de mindre kommunala enheternas åligganden genom överflyttning till grevskapen jämväl av praktiskt taget alla de väghållningsuppgifter, som hittills åvilat dessa mindre enheter. En sådan överflyttning ansågs i och för sig till fullo motiverad av de revolutionerande förändringar med avseende å väghållningsuppgifterna, som bilismen medfört. Denna hade icke blott oerhört ökat kostnaderna för väghållningen utan ock medfört, att även vägar, vilka dittills väsentligen anlitats av lokal trafik, nu i mycket hög grad togos i anspråk för genomgående trafik. Med den allmänna stegringen av kostnaderna hade följt en skärpning av redan förut existerande ojämnheter i väghållningsbördorna för olika distrikt inbördes, och på grund av den nyssnämnda ändrade karaktären hos trafiken måste dessa ojämnheter förefalla så mycket mera orättvisa. Om staten, såsom avsett var, skulle bidraga i ökad mån till väghållningskostnaderna, syntes det principiellt riktigast, att detta understöd i främsta rummet komme de största huvudvägarna till godo — alltså sådana vägar som redan förut förvaltades av grevskapen — och att grevskapen i stället finge övertaga ansvaret även för de mindre vägarna.

Det nu omförmälda reformprogrammet vann i allt väsentligt parlamentets

gillande. Överflyttningen av fattigvårds- och väghållningsuppgifterna har skett från och med den 1 april 1930. Däremot har för genomförandet av den beslutade omläggningen av statsbidragssystemet utsatts en övergångstid av ej mindre än femton år. Om huvuddragen av såväl fattigvårds- som vägförvaltningens ordnande efter överflyttningen liksom ock beträffande utformningen av det nya statsbidragssystemet torde några upplysningar böra tilläggas.

Med avseende å fattigvårdsförvaltningens organisation inom grevskapet respektive grevskapsstaden har genom den nya lagstiftningen givits endast jämförelsevis få bindande föreskrifter. Möjlighet har härigenom, åtminstone formellt, beretts varje grevskap eller grevskapsstad att erhålla en speciellt efter dess förhållanden anpassad administration av fattigvårdsuppgifterna. Den närmare utformningen av denna administration har fastställts genom särskilda program, som det ålegat varje grevskaps och grevskapsstads representation att framlägga och underställa vederbörande ministers prövning. Generellt gäller emellertid att för ledningen av fattigvårdsförvaltningen skall finnas en speciell förvaltningsnämnd *(the Public Assistance Committee)*, om vars sammansättning och befogenheter föreskrifter skola vara meddelade i nyssnämnda program. Särskilda slag av förvaltningsuppgifter kunna dock överlåtas på andra, för näraliggande ändamål tillsatta nämnder. Vad beträffar grevskapet har lagstiftningen utgått ifrån, att en indelning av dess område i särskilda fattigvårdsdistrikt måste genomföras. För varje sådant distrikt skall finnas en lokal förvaltningsnämnd för ombesörjande av sådana uppgifter som prövning av fattigvårdsansökningar och avgörande om det slag av hjälp, som i varje särskilt fall skall lämnas, närmaste tillsyn över fattigvårdsanstalter m. m. I dessa lokala förvaltningsnämnder skola respektive »kommuner» (stad, stadsdistrikt eller landsdistrikt) inom fattigvårdsdistriktets område vara företrädda genom ledamöter, som utses bland medlemmarna i kommunernas representationer. För grevskapsstäderna har icke någon sådan distriktsuppdelning föreskrivits, men väl har medgivits att i dessa städer för speciella fattigvårdsuppgifter må tillsättas särskilda subkommittéer.

Vad vägväsendet angår innebära de genomförda förändringarna först och främst, att hela väghållningen på den egentliga landsbygden skall ombesörjas av grevskapet. I princip har grevskapet ock gjorts ansvarigt för all den väg- och gatuhållning, som avser genomfartsvägar inom de till grevskapen hörande städerna samt stadsdistrikten. Dylika städer eller stadsdistrikt med mera än 20 000 invånare skola dock hava rätt att, om de så önska, själva ombesörja nämnda väg- och gatuhållning. För så vitt grevskapen övertaga densamma, skola de bära hela kostnaden därför. Om en stad eller ett stadsdistrikt själv ombesörjer ifrågavarande väg- och gatuhållning, skall vederbörande grevskap däremot visserligen ersätta kostnaderna för underhåll och reparationer men vara skyldigt att lämna allenast visst bidrag till kostnaderna för förbättringar. Beträffande ersättningen för underhålls- och reparationskostnader är dock härvid att märka, att grevskapet förbehållits rätt att pröva utgifternas skälighet. Vad åter angår den väg- och gatuhållningsskyldighet, som icke avser genomfartsvägar, åvilar densamma alltjämt städerna

och stadsdistrikten, men grevskapen äro oförhindrade att övertaga densamma mot ersättning, om överenskommelse därom kan träffas. Å andra sidan äger grevskapet efter framställning medgiva såväl enskilda mindre städer och stadsdistrikt som enskilda landsdistrikt att för dess räkning utföra väghållningen helt eller delvis inom respektive områden. Grevskapsstäderna slutligen utgöra liksom förut självständiga förvaltningsenheter för väg- och gatuhållningen i dess helhet.

I fråga om statsbidragssystemet innebär det nu omförmälda reformkomplexet både en avsevärd utvidgning och införandet av helt nya principer för en stor del av bidragsmedlens fördelning. Ökningen av statsbidragen har ju, såsom framgår av det redan anförda, i första hand föranletts därav, att staten påtagit sig att genom statsbidrag täcka den av skattelindringen förorsakade minskningen i kommunernas inkomster. Det häremot svarande beloppet har emellertid ytterligare något höjts under hänvisning till det synnerligen betryckta läget på en del orter. Rörande dispositionen av de sålunda nytillkomna statsbidragsmedlen tillsammans med de summor, vilka tidigare anvisats för åtskilliga speciella statsbidrag — inalles mellan 40 och 50 miljoner pund — hava uppställts enhetliga regler, vari som sagt helt nya principer för medlens fördelning kommit till uttryck. Genom dessa regler torde det nya allmänna statsbidrag, som sålunda bestämts, i väsentlig mån kunna karakteriseras som ett »skatteutjämningsbidrag».

När reformen blir fullt genomförd — som nämnt har härvidlag stadgats en övergångstid av femton år — skola de för ändamålet tillgängliga medlen i första hand fördelas mellan de högsta enheterna i det kommunala förvaltningssystemet, grevskapen och grevskapsstäderna. Av den andel, som härvid faller på varje grevskap, skall därefter en andra fördelning ske mellan grevskapet självt och de inom dess område befintliga kommunerna av lägre dignitet (städer samt stads- och landsdistrikt). Beträffande vardera fördelningen gälla särskilda grunder. I fråga om den förstnämnda fördelningen mellan grevskapen och grevskapsstäderna har man eftersträvat att finna ett beräkningssätt, varigenom varje områdes andel såvitt möjligt skulle komma att motsvara dess utgiftsbehov för kommunala ändamål i förhållande till dess förmåga att bära kostnaderna därför. Resultatet härav har blivit en komplicerad formel för fördelningen, enligt vilken storleken av vars och ens andel skall bestämmas med utgångspunkt från följande faktorer:

a) invånarantalet,
b) antalet barn under fem år i förhållande till den totala folkmängdssiffran,
c) det kommunalt beskattningsbara värdet per invånare,
d) antalet arbetslösa i relation till invånarantalet och
e) (för grevskapens vidkommande) befolkningssiffrans förhållande till vägnätets längd.

Reglerna för den fördelning åter, som skall ske inom varje grevskap, innebära i första hand, att städer och stadsdistrikt skola erhålla ett belopp per invånare, vilket skall vara lika med hälften av vad som skulle falla på varje invånare, därest hela den till samtliga grevskap utgående statsbidragssumman

fördelades på dessas sammanlagda folkmängd. Landsdistrikten däremot skola erhålla allenast femtedelen så stort belopp per invånare, som städer och stadsdistrikt, och vad som härefter återstår skall tillfalla vederbörande grevskap. Att landsdistrikten skola få så relativt små andelar sammanhänger givetvis med, att efter de samtidigt beslutade förändringarna i det kommunala förvaltningssystemet endast jämförelsevis mindre krävande uppgifter åvila dem.

Under den stadgade övergångstiden gälla vissa speciella bestämmelser, enligt vilka andelar av det nytillkomna allmänna bidraget skola utgå direkt till samtliga de olika slagen av kommuner. Tilldelningen till grevskap och grevskapsstäder skall under denna övergångstid bestämmas delvis i förhållande till den beräknade minskningen i skatteintäkter och indragna statsbidrag samt delvis och i successivt ökad omfattning enligt den ovannämnda formeln.

II.

DEN NUVARANDE FÖRDELNINGEN MELLAN STATEN OCH KOMMUNERNA AV UTGIFTERNA FÖR DE KOMMUNALA FÖRVALTNINGSBESTYREN I SVERIGE

II.

DEN NUVARANDE FÖRDELNINGEN
MELLAN STATEN OCH KOMMUNERNA
AV UTGIFTERNA FÖR DE KOMMU-
NALA FÖRVALTNINGSGRENARNA
I SVERIGE

Det allmännas nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål samt villkoren för statsbidrag till dylika ändamål.

Enligt direktiven för skatteutjämningsberedningen åligger det densamma bland annat att pröva »frågan om jämkningar i den nuvarande fördelningen av samhället åliggande uppgifter mellan staten samt kommuner av olika ordning». Såsom exempel på dylika samhällsuppgifter nämner departementschefen i första hand pensionsförsäkringen, fattigvården, sjukvården, folkskoleväsendet, polisväsendet och väghållningen. »Inom dessa och andra grupper av det allmännas verksamhet gäller», heter det vidare i direktiven, »att ej sällan en allmän, på utredning grundad plan för uppgifternas och kostnadernas fördelning saknats, och att det mer eller mindre berott på tillfälliga omständigheter och läget för ögonblicket, huru fördelningen blivit genomförd. — — — Då statsbidrag utgår, kan man ofta i fråga om bidragsvillkor och bidragsbelopp svårligen spåra några genomgående riktlinjer.»

Såsom grundval för utredningen borde enligt departementschefens mening i första hand fastställas de verksamhetsområden, vilka i förevarande sammanhang borde komma under omprövning. En översiktlig sammanställning av gällande ordning för de ifrågavarande uppgifternas ombesörjande borde åvägabringas, angivande kostnadernas fördelning mellan staten och olika slag av kommuner. Undersökningen borde tillika avse att framvisa de faktiska kostnader, som för uppgifternas handhavande drabba landsting och primärkommuner samt att belysa dessa kostnaders betydelse ur skatteutjämningssynpunkt.

I anslutning till dessa direktiv har beredningen bland annat låtit uppgöra dels vissa här nedan meddelade statistiska sammanställningar angående statens, landstingens och övriga kommuners nuvarande nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål, dels sammanställningar angående de huvudsakliga villkoren för de till dessa uppgifter utgående statsbidragen av olika slag.[1]

De i direktiven anbefallda redogörelserna för gällande ordning beträffande de ifrågavarande uppgifternas ombesörjande och för de olika utgifternas betydelse ur skatteutjämningssynpunkt komma att lämnas i huvudbetänkandet.

[1] Sistnämnda sammanställningar hava med hänsyn till sedermera företagen begränsning i beredningens arbetsuppgifter ej befordrats till trycket.

Statistiska sammanställningar angående det allmännas nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål.

Undersökningens plan och primärmaterial.

I fråga om nyssnämnda statistiska sammanställningar hade beredningen ursprungligen förmenat, att man i det stora hela borde kunna nöja sig med visst av 1928 års pensionsförsäkringskommitté och organisationssakkunniga i dess utredning »Statistiska undersökningar samt kostnadsberäkningar»[1] tillhandahållet tabellmaterial angående »det allmännas utgifter för sociala ändamål». Under arbetets gång har det emellertid visat sig, att detta material icke vore tillräckligt detaljerat för beredningens syfte, samt att dessutom krävdes uppgifter för ett flertal ändamål, som icke redovisades i nämnda utredning. Önskvärt har även varit att erhålla siffror för senare år. Det blev för den skull nödvändigt att föranstalta om helt nya sammanställningar.

Beträffande valet av de utgifter eller utgiftsändamål, som därvid borde medtagas, har utgångspunkten varit en annan än vid den av organisationssakkunniga gjorda sammanställningen. Denna avser uteslutande utgifter för sociala ändamål, varmed förståtts »alla former av samhällelig hjälp- och skyddsverksamhet till förmån för ekonomiskt eller sanitärt hjälpbehövande samhällsmedlemmar». I förevarande undersökning däremot har man helt allmänt velat inbegripa alla sådana ändamål och uppgifter, som för närvarande gemensamt handhavas eller finansieras av staten och olika kommunala enheter och beträffande vilka förändringar i organisation och finansiering till förmån för en skatteutjämning helt naturligt kunde tänkas komma till stånd. Avgörande för frågan, om en viss statlig utgift borde medtagas i sammanställningen, har sålunda varit, huruvida utgifter för samma eller närliggande ändamål förekomme i kommunerna och vice versa. Tydligt är, att med en dylik allmän och tänjbar princip beträffande urvalet det ofta varit svårt att avgöra, huruvida en viss samhällsuppgift borde inbegripas i undersökningen eller icke och förty, åtminstone i vad angår statsverket, icke utgiftsslutsummorna för samtliga medtagna ändamål utan individualsiffrorna för vart och ett av dessa ändamål utgöra huvudsak eller erbjuda intresse. Ett avsteg från den ovan angivna urvalsprincipen har gjorts så till vida, att utgifter för rättegångsväsendet med undantag av kostnaderna för fri rättegång och rättshjälpsanstalter icke inbegripits i undersökningen, ehuru jämte staten även stadskommunerna hava utgifter härför. Mot dessa utgifter svara emellertid inkomster av vissa speciella stadsprivilegier, beträffande vilka någon rubbning icke i nu förevarande sammanhang ifrågasatts. De s. k. tingshuskassornas utgifter hava icke heller inbegripits i undersökningen.

Skillnad har gjorts mellan utgifter, som bestridas av staten, landstingen, vägdistrikten, städer, som ej deltaga i landsting, övriga städer, landskommuner, inklusive köpingar, samt municipalsamhällen.

Såsom material har, vad *statsutgifterna* angår, så gott som uteslutande an-

[1] Statens offentliga utredningar 1930: 15 Socialdepartementet.

vänts riksräkenskapsverkets budgetredovisning, dock att i enstaka fall för vinnande av erforderlig specificering av posterna anlitats vissa andra tryckta källor eller från ämbetsverk särskilt införskaffat material. Utgifterna för ämbetsverk, länsstyrelser och dylikt hava skilts från övriga utgifter. De statliga utgifterna för dyrtidstillägg och för expenser, vilka i budgetredovisningen finnas sammanförda i för vederbörande huvudtitel gemensamma anslag, hava icke inbegripits i undersökningen (jämför not 14 till tab. 1). Utgifterna från det under åttonde huvudtiteln upptagna stora anslaget till »dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läro- m. fl. anstalter» hava däremot genom approximering fördelats på de olika slagen av skolor, på sätt närmare angives i not 10 till tab. 1.

För *landstingens, primärkommunernas och municipalsamhällenas* vidkommande har primärmaterialet i första hand utgjorts av den kommunala finansstatistiken. Denna innehåller icke någon uppdelning av låne- eller skuldräntor på de ändamål, för vilka lånen upptagits eller skulderna åsamkats. Dessa kommunala ränteutgifter hava därför i utgiftssammanställningarna måst lämnas helt å sido. I fråga om nettoutgifterna för olika ändamål utgör den kommunala finansstatistiken ett rätt ofullständigt källmaterial även så till vida, att dess siffror angående nettoutgifter avse allenast vissa huvudgrupper (hälso- och sjukvård, fattigvård, undervisning etc.) men ej de särskilda detaljposterna.

I detta sammanhang må även framhållas, att gränserna mellan dylika utgiftsgrupper ej sällan äro flytande och understundom utformats annorlunda i den kommunala finansstatistiken än i den statliga budgetredovisningen. Medan sålunda i den senare sinnesslövård och vanförevård räknas till hälso- och sjukvård, hänföras alltjämt dessa båda grenar i den kommunala finansstatistiken, närmast av historiska skäl, till undervisningsväsendet. Den statliga grupperingen får med den utformning, dessa vårdgrenar numera erhållit, anses vara den naturliga, och denna gruppering har i förevarande undersökning så vitt möjligt tillämpats över hela linjen. Detta har nödvändiggjort en del omräkningar, approximeringar och justeringar av den kommunala finansstatistikens utgiftssiffror för de båda huvudgrupperna. Även mellan fattigvård och barnavård å ena sidan samt hälso- och sjukvård å den andra är gränsen flytande, och i den kommunala finansstatistiken liksom i efterföljande sammanställningar redovisas så gott som utan undantag den vid fattigvårdsanstalterna bedrivna slutna sjukvården såsom fattigvård.

I fråga om *landstingsstäder, landskommuner* och *municipalsamhällen* har man i förevarande undersökning i stort sett måst nöja sig med nettoutgifter för huvudgrupperna. Endast i fråga om enstaka poster, såsom t. ex. vissa grenar av sluten sjukvård, hava här detaljsiffror kunnat erhållas, varvid som källor anlitats andra officiella publikationer, såsom den av medicinalstyrelsen utgivna berättelsen »Allmän hälso- och sjukvård».

Vad angår *landstingen* och *de städer, som ej deltaga i landsting*, beträffande vilka en utförlig specificering av utgifterna ansetts nödvändig, har man däremot för detaljsiffrorna såsom källmaterial anlitat de olika kommunenheternas

i tryck utgivna utgifts- och inkomststater. De i dessa stater förekommande beräknade nettoutgifterna äro naturligtvis icke desamma som de faktiska utgifterna, och invändningar kunna helt visst göras mot att, såsom här skett, i en och samma undersökning sammanblanda dessa olika slag av utgifter. Men någon annan utväg har icke stått till buds för att vinna den erforderliga specificeringen, och under normala år avvika i allmänhet de i staterna upptagna utgifterna, åtminstone vad angår landstingen, rätt oväsentligt från de faktiska utgifterna. Avvikelserna i fråga kunna i viss mån avläsas i det uppgjorda tabellmaterialet.

De av landstingen och storstäderna i tryck utgivna staterna, vilka sålunda i förevarande undersökning utgöra källan för de mera specificerade utgiftsposterna beträffande dessa kommunenheter, hava införskaffats från respektive Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet. Såväl huvudstaterna som flertalet specialstater hava därvid anlitats. Emellertid har det icke alltid varit möjligt att ens ur dessa stater direkt erhålla den önskade specificeringen, utan staterna hava för ändamålet ofta måst underkastas en ingående och synnerligen tidsödande bearbetning, varvid samtidigt en rad besvärliga och understundom rätt vanskliga beräkningar och approximeringar måst företagas, ofta med anlitande av andra källor än staterna.

Vad särskilt angår *landstingen* är sålunda att märka, att vissa landsting i sina stater i fråga om sjukhusutgifterna göra avdrag för den del därav, som motsvaras av den allmänna sjukvårdsavgiften, samt för legosängsavgifter och dylika inkomster, medan åter ett mycket stort antal landsting överallt i staterna röra sig med bruttoutgifter och bruttoinkomster. Här hava sålunda omräkningar och justeringar måst göras. I många landstingsstater återkomma vidare år från år synnerligen betydande anslag för vissa ändamål, exempelvis för arbetslöshetens bekämpande, medan i själva verket dessa anslag alls icke eller allenast till en ringa bråkdel disponerats. En reducering av utgiftsposten har här måst företagas med ledning av de uppgifter, som förelegat angående anslagsbehållningar från föregående år. För några landsting, vilka i likhet med staten redovisa dyrtidstilläggen i klumpsummor, hava dessa dyrtidstillägg genom approximeringar fördelats på vederbörliga, i tabellen förekommande utgiftsposter. Ofta, synnerligast i fråga om hälso- och sjukvård, har det för vinnande av erforderlig specificering varit nödvändigt att komplettera staternas uppgifter med protokollens. Därvid och vid fixerandet i allmänhet av landstingens beräknade utgifter har en viss arbetsbesparing kunnat vinnas genom att anlita de i landstingstidskriften årligen publicerade översikterna över landstingens utgifter och inkomster samt över landstingens viktigare beslut. Då vidare ett icke ringa antal av landstingens sjukvårdsinrättningar äro avsedda för flera sjukvårdsändamål, utan att varken huvudstaterna eller de särskilda anstalternas specialstater eller protokollen innehålla uppgifter om huru stor del av den sammanlagda utgiften för anstalten beräknas belöpa på de olika sjukvårdsgrenarna, har en uppdelning måst företagas med ledning av antalet sjukvårdsplatser å anstaltens olika avdelningar.

I stort sett enahanda svårigheter som i fråga om landstingen hava mött, då det gällt att ur *storstädernas* stater inhämta uppgifter om utgifternas fördel-

ning på de olika ändamålen, dock att arbetet här tett sig så mycket vanskligare och mera tidsödande, som någon motsvarighet till landstingstidskriftens årliga översikter över utgifterna och kommunbesluten icke förefinnes för städerna, och någon möjlighet att genomgå stadsfullmäktiges eller de olika styrelsernas och nämndernas protokoll icke förefunnits. Specialstaterna hava däremot utan undantag systematiskt anlitats. Ett särskilt besvär har vållats därigenom, att storstädernas utgiftsstater ofta icke äro uppställda efter utgifternas ändamål utan uppdelade på den mångfald av styrelser, nämnder, direktioner och kommittéer, som närmast handhava de olika förvaltningsgrenarna. En omgruppering av staternas olika utgiftsposter har därför måst företagas. Vad ovan anförts angående dyrtidstillägg och »blandade anstalter» inom landstingsförvaltningen och på grund härav erforderliga beräkningar gäller jämväl och i än större omfattning för storstädernas vidkommande.

Framhållas må till slut, att för ifrågavarande undersökning storstadsförsamlingarnas utgiftsstater icke kommit till användning. Sedan numera storstädernas skolärenden i stort sett helt överflyttats till den borgerliga kommunen, sakna ju också församlingsstaterna i dessa städer intresse i förevarande sammanhang, dock att i Stockholm, där trots införandet av en under den borgerliga kommunen lydande skolstyrelse församlingarnas skolråd bibehållits vid vissa begränsade arbetsuppgifter, de på dessa skolråd ankommande utgifterna fortfarande ingå i respektive församlingars räkenskaper. För vinnande av kunskap om Stockholmsförsamlingarnas utgifter för skoländamål hava de i Statistiska centralbyrån befintliga räkenskapssammandragen för ifrågavarande församlingar anlitats (jämför not 8 till tab. 2). Dessa sammandrag hava jämväl kommit till viss användning vid kompletteringen av storstadsbudgeternas uppgifter om utgifter för fattigvård och välgörenhet med vissa i församlingsräkenskaperna redovisade utgifter för s. k. kristen kärleksverksamhet. På grund av de statistiska formulärens mindre fylliga differentiering har man emellertid beträffande dessa utgifter måst nöja sig med sannolika uppskattningar (jämför not 6 till tab. 2).

Uppgifterna angående *vägdistriktens* nettoutgifter hava hämtats ur den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgivna statistiken. För vinnande av överensstämmelse med övriga kommunenheters utgifter hava ej heller i fråga om vägdistrikten medtagits utgifter för räntor (jämför not 12 till tab. 3).

Tabeller.

Undersökningen omfattar beträffande statsverket finansåren 1928/29, 1929/30 och 1930/31 samt för landstingen och storstäderna kalenderåren 1928, 1929 och 1930 men för övriga kommunenheter däremot allenast kalenderåret 1928, det senaste år för vilket uppgifter föreligga i den kommunala finansstatistiken. Undersökningens resultat äro sammanställda i de i bifogade Bil. A intagna tabellerna 1—3, av vilka tab. 1 avser statens utgifter, tab. 2 landstingens och storstädernas utgifter samt tab. 3 det allmännas samtliga hithörande utgifter med fördelning på stat, landsting, väghållningsdistrikt, städer utanför landsting, övriga städer, landskommuner (inklusive köpingar) samt municipalsam-

hällen. Utgiftsposterna äro i dessa tabeller sammanförda i tio från tabell till tabell återkommande huvudgrupper, av vilka tre äro uppdelade i två eller tre undergrupper. I tabellerna 1 och 3 komma till de tio huvudgrupperna ytterligare en grupp XI »Skatteutjämningsbidrag» (från staten till primärkommunerna).

Tab. 1 innehåller för var och en av de där upptagna statsutgifterna i en särskild kolumn uppgifter om vederbörande anslags beteckning i budgetredovisningen för finansåret 1928—1929. Med ledning av sagda redovisning eller statsliggaren kan därigenom med lätthet angivas de särskilda anslag, vilka ingå i de olika posterna. Bland statsutgifterna i denna tabell ingå jämväl utgifter för ämbetsverk, departement m. m., i den mån de ansetts tjäna de ifrågavarande ändamålen (jämför not 7—9). Omedelbart efter slutsummorna för var och en av de tio huvudgrupperna angives den del av summan, som belöper på dylika administrativa ämbetsverk och på övriga ändamål inom gruppen.

Tab. 2, som avser landstingens och storstädernas utgifter, upptager för år 1928 dels i en kolumn de verkliga utgifterna enligt den kommunala finansstatistiken, dels i en kolumn de huvudsakligen med ledning av staterna beräknade utgifterna. Siffrorna för åren 1929 och 1930 avse allenast dylika beräknade utgifter.

Tab. 3 upptager i fråga om statsutgifterna i motsats till tab. 1 icke några utgifter för administrativa ämbetsverk, departement och dylikt. Statsutgifterna äro i tab. 3 mindre specificerade än i tab. 1. För landstingens och storstädernas vidkommande hava så vitt möjligt införts de verkliga utgifterna (från kol. 2 och 6 i tab. 2) men, då uppgifter härom saknats, de med ledning av staterna beräknade utgifterna (från kol. 3 och 7 i tab. 2). För de utgiftsgrupper, där dylika beräknade utgifter förekomma, hava efter summorna så vitt möjligt införts en särskild rad, angivande skillnaden mellan stat och bok. För »övriga städer», landskommuner och municipalsamhällen har man, som tidigare antytts, i allmänhet måst nöja sig med utgifterna för de olika grupperna i deras helhet.

I de till tabellerna fogade *noterna* redovisas närmare i det föregående antydda beräkningar, approximeringar och dylikt och angivas för vissa siffror speciellt anlitade källor. Noterna till tab. 3 anknyta endast till siffrorna för »övriga städer», landskommuner och municipalsamhällen samt vägdistrikt, varemot noterna angående statens samt landstingens och storstädernas utgifter i allmänhet anknyta allenast till tab. 1 respektive tab. 2.

Av vad ovan framhållits och av de omförmälda noterna torde tydligt framgå, att de sammanställda tabellerna angående det allmännas nettoutgifter för sociala m. fl. ändamål ingalunda göra anspråk på att meddela någon exakt sifferkunskap om hithörande förhållanden. Källmaterialet har varit alltför ofullständigt och heterogent för att kunna möjliggöra en dylik exakthet. Man har i stället måst nöja sig med en ungefärlig och understundom rätt svävande kunskap, något som emellertid för det förevarande syftet torde få anses i stort sett tillfyllest.

Tab. 1. Statens nettoutgifter, i kronor, för sociala m. fl. ändamål finansåren 1928/29—1930/31.[14]

Ändamål	Beteckning i 1928/29 års budget-redovisning	1928/29	1929/30	1930/31
I. Arbetarskydd, arbetsförmedling och arbetslöshet.				
Yrkesinspektionen	V B 8, 9	356 720	361 210	372 295
Fartygsinspektionen	X B 8, 9	273 188	284 335	277 971
Arbetarskydd i övrigt	V B 10	3 000	6 000	6 000
Socialstyrelsen	V B 1, 2	450 140	463 744	465 293
Arbetsförmedling	V B 6	245 668	267 693	267 831
Arbetslöshetens bekämpande	V B 7	4 059 078	3 746 190	4 632 229
Summa		**5 387 794**	**5 129 172**	**6 021 619**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		1 080 048	1 109 289	1 115 559
» » övriga ändamål		4 307 746	4 019 883	4 906 060
II. Socialförsäkring.				
Riksförsäkringsanstalten	V B 14, 15	1 583 379	1 653 532	1 664 921
Försäkringsrådet	V B 16, 17	127 949	135 624	137 906
Olycksfallsförsäkring i övrigt	V B 18—20	272 372	333 046	442 653
Försäkringsinspektionen	X B 19, 20	491 912	81 003	88 661
Sjukförsäkring	V B 21, 22	3 567 587	3 782 996	4 140 355
Pensionsstyrelsen	V B 23, 24, 26—28	1 686 345	1 594 202	1 561 285
Pensionsförsäkring i övrigt[1]	V B 25	38 464 151	41 098 555	43 673 059
Fiskares försäkring	V B 20	50 808	93 608	121 638
Sjömansförsäkring	XI A 21—24	301 550	311 250	317 500
Summa		**46 546 053**	**49 083 816**	**52 147 978**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		3 889 585	3 464 361	3 452 773
» » övriga ändamål		42 656 468	45 619 455	48 695 205
III. Fattigvård och barnavård.				
Statsinspektion av fattig- och barnavård	V B 41	46 165	47 296	47 124
Nödställda svenskar i utlandet	III D 8	175 286	134 903	283 906
Arbetshem	V B 45, 46	89 810	159 268	103 180
Skyddsuppfostran	V B 48	462 791	460 851	480 408
Övrig fattig- och barnavård	V B 42—44, 47	1 735 095	1 918 040	2 110 828
Summa		**2 509 147**	**2 720 358**	**3 025 446**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		46 165	47 296	47 124
» » övriga ämbetsverk		2 462 982	2 673 062	2 978 322
IV. Hälso- och sjukvård.				
A. Hälsovård och huvudsakligen öppen sjukvård.				
Medicinalstyrelsen[2]	V C 1, 2	367 098	370 955	369 713
Statsmedicinska anstalten	V C 3—5	219 326	241 870	264 739
Barnmorskeväsen	V C 56—58	917 255	889 599	889 929
Distriktssjukvård	V C 52—54	219 054	231 839	236 817
Dispensärverksamhet	V C 34	445 499	470 676	487 284
Provinsialläkare, extra provinsialläkare m. fl.	V C 6—12, 50 (delvis)[3], 61—64	3 185 937	3 042 061	3 217 876
Lindring i mindre bemedlade patienters å landsbygden sjukvårdskostnader	V C 51	54 467	59 585	66 964

Ändamål	Beteckning i 1928/29 års budget-redovisning	1928/29	1929/30	1930/31
Åtgärder mot utbredande av könssjukdomar	V C 50 (större delen)[3]	763 156	688 733	725 580
Karantänsanstalten på Känsö samt åtgärder i övrigt mot kolera och pest	V C 60, 50 (delvis)[3]	29 404	31 519	30 351
Skyddskoppympning	V C 59	173 365	112 468	113 413
Sjuktransportväsen	V C 66, 67	29 100	39 372	68 297
Förbättrad sjukvård inom rikets ödemarksområden	V C 65	247 976	62 287	58 846
Läkarundersökning av sjöfolk	X C 8	50 505	46 548	44 154
Övrig hälsovård och övrig huvudsakligen öppen sjukvård	V C 50 (delvis)[3]	7 693	7 868	8 894
Summa		6 709 835	6 295 380	6 582 857
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		586 424	612 825	634 452
» » övriga ändamål		6 123 411	5 682 555	5 948 405
B. Huvudsakligen sluten sjukvård.				
Underhåll av Järvsö sjukhus för spetälska samt spetälskevård i övrigt	V C 27, 28, 50 (delvis)[3]	25 778	24 115	26 612
Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten	V C 35	62 509	45 526	54 341
Radiumhemmet	V C 36—38	112 295	140 247	159 847
Undervisningssjukhusen	VIII E 5, 16, 17, 41—44 V C 26 (delvis)[4]	1 109 626	1 287 423	1 555 955
Övrig lasarettsvård och liknande	V C 26 (delv.)[4], 55	16 135	16 135	15 935
Pensionsstyrelsens sjukv. verksamhet[1, 5]	—	100 000	100 000	100 000
Kronisk sjukvård	V C 41, 42	640 572	872 423	953 572
Kustsanatorier Övrig sanatorievård	V C 29—33	4 149 563	5 203 532	5 332 298
Epidemisjukvård	V C 39, 40	1 364 121	1 108 654	1 265 869
Sinnessjukvård	V C 13—17	12 054 328	15 407 423	16 684 175
Sinnesslövård	V C 18, 19, 21—25	1 606 604	1 674 582	1 740 400
Epileptikervård	V C 20	162 202	178 468	205 695
Vanförevård	V C 43—49	509 567	868 118	1 201 116
Summa		21 913 300	26 926 646	29 295 815
Summa för hälso- och sjukvård		**28 623 135**	**33 222 026**	**35 878 672**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		586 424	612 825	634 452
» » övriga ändamål		28 036 711	32 609 201	35 244 220
V. Åtgärder mot vissa asociala element samt fångvård.				
Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare	II G	396 215	397 533	441 171
Anstalter för lösdrivare	V B 29—32	681 957	699 155	678 495
Alkoholistanstalter	V B 33, 34, 36—40	350 353	338 104	417 567
Nykterhetsnämnder	V B 35	41 457	45 991	59 988
Fångvårdsstyrelsen	II F 1 o. 2 (delv.)[6]	227 226	229 894	226 200
Frigivna fångar	II F 4, 5	98 000	98 000	103 000
Fångvård i övrigt	II F 1 (delvis)[6], 3	3 657 297	3 643 361	3 859 293
Summa		**5 452 505**	**5 452 038**	**5 785 714**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		227 226	229 894	226 200
» » övriga ändamål		5 225 279	5 222 144	5 559 514

Ändamål	Beteckning i 1928/29 års budget-redovisning	1928/29	1929/30	1930/31
VI. Övriga sociala ändamål.				
Socialdepartementet[7]	V A 1, 2,	170 555	166 856	165 070
Länsstyrelserna och överståthållarämbetet[8]	V D 1—3	2 393 329	2 421 311	2 448 067
Statens byggnadsbyrå	—	29 434	28 000	20 000
Statens egnahemsstyrelse	IX I 1	35 443	39 922	35 240
Kolonisation och egnahemsbildning	IX I 2—7, 10	1 972 524	1 968 707	2 257 996
Fri rättegång	II E 2	564 396	522 451	425 223
Rättshjälpsanstalter	II E 3	45 531	47 267	46 517
Villkorligt dömda	II E 4	40 384	56 534	57 626
Summa		**5 251 596**	**5 251 048**	**5 455 739**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		2 628 761	2 656 089	2 668 377
» » övriga ändamål		2 622 835	2 594 959	2 787 362
VII. Polisväsen	V E 1—3	**3 002 216**	**3 160 549**	**3 432 170**
VIII. Undervisning och kulturella ändamål.				
A. Dövstum- och blindundervisning.				
Dövstumundervisning	VIII I 46—50	212 585	210 472	204 334
Blindundervisning och blindvård	VIII I 51—67	465 052	437 432	637 510
Summa		677 637	647 904	841 844
B. Folkundervisning och dylikt.				
Ecklesiastikdepartementet[9]	VIII A 1—3	200 508	195 465	199 496
Skolöverstyrelsen	VIII G	550 265	572 805	567 087
Folkskolinspektionen	VIII I 15—18	648 889	645 397	632 798
Folkskolor, fortsättningsskolor och högre folkskolor	VIII I 19—40	60 551 362	66 712 611	78 585 469
	N 10 (delvis)[10]	19 350 559	19 164 373	18 148 805
Folkhögskolor	VIII I 41—45	1 318 748	1 512 056	1 709 096
	N 10 (delvis)[10]	279 710	276 916	262 242
Lantmanna- och lanthushållsskolor	IX D 6—9, 11 (delvis), 13 (delvis), 20 (delvis)[11]	959 132	926 797	1 019 934
Folkskoleseminarier	VIII I 1—8, 14	2 371 584	2 255 006	2 322 479
	N 10 (delvis)[10]	469 128	463 725	439 151
Småskoleseminarier	VIII I 9—13,	660 845	621 195	631 827
	N 10 (delvis)[10]	164 106	162 633	154 015
Nykterhetsundervisning o. d.	VIII K 8—12	293 877	373 724	324 356
Folkbildningsåtgärder i övrigt	VIII K 1—7, 13—18	1 217 444	1 252 389	1 527 892
Summa		89 036 157	95 135 092	106 524 647
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		1 399 662	1 413 667	1 399 381
» » övriga ändamål		87 636 495	93 721 425	105 125 266
C. Övrig undervisning samt kulturella ändamål.				
Arkiv, bibliotek, museer	VIII B D 8 b—d, 13—15, 22, 23	1 814 573	2 202 179	2 183 091
Universitetskanslersexpeditionen	VIII E 1	24 605	24 703	24 126
Universiteten m. m. med undantag av undervisningssjukhus	VIII E 2—4, 6—15, 18—40, 45—60	5 873 454	5 525 209	6 186 639

Ändamål	Beteckning i 1928/29 års budget-redovisning	1928/29	1929/30	1930/31
Tekniska högskolor	VIII F	1 698 363	1 819 139	1 787 407
Handelshögskolan i Stockholm	X C 1	40 000	40 000	40 000
Högre lärarinneseminariet	VIII H 1—3	219 963	229 309	233 946
Allm. läroverk, komm. mellanskolor m. m.	VIII H 4—34, N 10 (delvis)[10]	15 291 685 1 927 949	15 647 377 1 909 844	16 343 379 1 808 637
Veterinärundervisningsanstalter	IX G 1—3	336 090	326 903	333 639
Undervisningsanstalter för sjöfart	X B 10, 12	183 420	195 916	204 546
Yrkesundervisning	VIII J	2 608 112	2 874 939	2 892 738
Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst	VIII U	322 785	304 901	373 334
Åtgärder för fysisk utbildning	VIII L	284 711	278 755	296 873
Summa		30 625 710	31 379 174	32 708 355
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		24 605	24 703	24 126
» » övriga ändamål		30 601 105	31 354 471	32 684 229
Summa undervisning och kulturella ändamål		**120 339 504**	**127 162 170**	**140 074 846**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		1 424 267	1 438 370	1 423 507
» » övriga ändamål		118 915 237	125 723 800	138 651 339
IX. Veterinärväsen och vissa jordbruksändamål.[12]				
Statens veterinärbakteriologiska anstalt	IX G 4, 5	96 984	91 420	105 155
Länsveterinärer, veterinärstipendiater	IX G 6, 7	167 608	169 576	184 212
Distriktsveterinärer	IX G 8, 9	336 585	321 605	309 874
Vissa andra ändamål inom jordbruk med binäringar	IX E 5 F H 6—9, 12—23, 34, 35, J 23, K 15—27	4 132 864	5 175 993	[13] 6 377 719
Summa		**4 734 041**	**5 758 594**	**6 976 960**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		96 984	91 420	105 155
» » övriga ändamål		4 637 057	5 667 174	6 871 805
X. Vägväsen och vägtrafikväsen m. m.				
A. Vägväsen.				
Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen	VI B 1—6	333 854	336 255	337 816
Vägbyggnader och brobyggnader, egentliga statsanslag	VI B 7—16	6 480 959	6 851 065	8 189 003
Bidrag till vägunderhåll på landet, egentliga statsanslag	VI B 19—21	10 395 951	11 503 003	13 401 811
Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktigare gator och vägar i städerna, av automobilskattemedel	VI B 17	12 610 726	7 702 356	8 884 434
Förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktigare vägar å landsbygden, av automobilskattemedel	VI B 18	48 454 374	30 809 424	35 537 737
Understöd åt synnerligt betungade vägdistrikt	VI B 22	200 000	200 800	200 000
Summa		78 475 864	57 402 903	66 550 801
Därav för administrativa ämbetsverk o. d.		333 854	336 255	337 816
» » övriga ändamål		78 142 010	57 066 648	66 212 985

Ändamål	Beteckning i 1928/29 års budget-redovisning	1928/29	1929/30	1930/31
B. Vägtrafikväsen, hamnar och farleder m. m.				
Bidrag till skjutsentreprenader	VI C 2	166 635	74 700	36 079
Hamnar och farleder	VI B 23—28	931 416	917 973	923 220
Vissa andra kommunikationsändamål	VI C 1	21 835	24 562	24 719
Summa		1 119 886	1 017 235	984 018
Summa för vägväsen och vägtrafikväsen m. m.		**79 595 750**	**58 420 138**	**67 534 819**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d. .		333 854	336 255	337 816
» » övriga ändamål		79 261 896	58 083 883	67 197 003
Summa för grupperna I—X[14]		**301 441 741**	**295 359 909**	**326 333 963**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d. .		10 313 314	9 985 799	10 010 963
» » övriga ändamål		291 128 427	285 374 110	316 323 000
XI. Skatteutjämningsbidrag.				
Bidrag till skattetyngda kommuner	VII D 10	**338 750**	**5 760 689**	**6 126 383**
Summa för grupperna I—XI[14]		**301 780 491**	**301 120 598**	**332 460 346**
Därav för administrativa ämbetsverk o. d. .		10 313 314	9 985 799	10 010 963
» » övriga ändamål		291 467 177	291 134 799	322 449 383

Tab. 2. Landstingens och städers utanför landsting nettoutgifter, i kronor, för sociala m. fl. ändamål åren 1928—30.[1]

Ändamål	Landsting[2]				Städer utanför landsting[3]			
	Verkliga utgifter 1928	Beräknade anslag			Verkliga utgifter 1928	Beräknade anslag		
		1928	1929	1930		1928	1929	1930
I. Arbetarskydd, arbetsförmedling och arbetslöshet.								
Arbetarskydd	—	—	—	—	.	1 000	1 000	1 000
Arbetsförmedling	300 941	308 081	304 872	308 841	[4] 393 542	380 343	422 273	433 728
Arbetslöshetens bekämpande	79 915	126 225	81 025	47 300	.	238 720	189 795	109 895
Summa	**380 856**	**434 306**	**385 897**	**356 141**	.	**620 063**	**613 068**	**544 623**
II. Socialförsäkring.								
Sjukförsäkring	—	—	—	—	[5] 366 587	346 335	375 710	415 885
Pensionsförsäkring	5 311 598	5 035 387	5 611 459	5 803 000	5 971 497	5 402 952	5 719 447	6 378 327
Summa	**5 311 598**	**5 035 387**	**5 611 459**	**5 803 000**	**6 338 084**	**5 749 287**	**6 095 157**	**6 794 212**
III. Fattigvård och barnavård.								
Arbetshem	7 693 678	158 169	275 129	183 136	11 242 129	118 039	163 014	110 185
Övrig fattigvård		7 449 469	7 967 626	8 167 826		[6, 7] 11 197 105	[6, 7, 14] 12 671 199	[6, 7, 14] 12 665 733
Skyddsuppfostran	956 251	651 593	737 438	888 711	5 208 313	450 025	458 708	455 531
Övrig barnavård		408 329	477 700	515 237		[8] 4 713 239	[8] 4 654 959	[8] 4 810 006
Summa	**8 649 929**	**8 667 560**	**9 457 893**	**9 754 910**	**16 450 442**	**16 478 408**	**17 947 880**	**18 041 455**
IV. Hälso- och sjukvård.								
A. Hälsovård och huvudsakligen öppen sjukvård.								
Barnmorskeväsen	.	729 899	723 000	723 528	.	57 312	55 226	52 351
Distriktssjukvård	.	400 000	400 000	400 000	.	[9] 115 224	[9] 115 742	[9] 116 360
Dispensärverksamhet	.	750 000	850 000	850 000	.	387 209	535 603	540 843
Övrig hälsovård och övrig huvudsakligen öppen sjukvård[10]	.	181 515	118 299	107 953	.	2 922 907	3 043 284	3 265 640
Summa	.	2 061 414	2 091 299	2 081 481	.	3 482 652	3 749 855	3 975 194

B. Huvudsakligen sluten sjukvård.								
Lasarettsvård och liknande	.	[11] 21 257 972	[11] 21 064 508	[11] 22 957 860	.	[12,13] 8 471 519	[12, 13] 8 763 341	[12, 13] 8 680 153
Kronisk sjukvård	.	365 235	472 056	1 864 968	.	[7, 12] 524 322	[7, 12] 719 717	[7, 12] 570 711
Kustsanatorier	.	531 800	546 500	556 500	.	67 620	68 235	66 380
Övrig sanatorievård	.	[11] 5 015 321	[11] 5 077 338	[11] 4 686 956	.	[7, 13] 3 048 619	[7, 13] 2 681 859	[7, 13] 2 416 449
Epidemisjukvård	.	3 441 677	3 381 263	3 266 713	.	1 056 029	1 073 177	1 010 774
Sinnessjukvård	.	[11] 603 773	[11] 666 119	[11] 835 437	.	[7, 13] 4 182 894	[7, 13, 14] 6 014 852	[7, 13, 14] 6 243 139
Sinnesslövård	.	1 225 919	1 311 989	1 770 393	.	[15] 276 885	[15] 257 934	236 190
Epileptikervård	.	8 150	7 500	5 200	.	—	—	—
Vanförevård	.	508 600	519 200	568 817	.	[15] 77 000	[15] 74 000	78 000
Summa	.	32 958 447	33 046 473	36 512 844	.	17 704 888	19 653 115	19 301 796
Summa för hälso- och sjukvård	[16] **36 433 087**	**35 019 861**	**35 137 772**	**38 594 325**	[16] **18 021 859**	**21 187 540**	**23 402 970**	**23 276 990**
V. Åtgärder mot vissa asociala element samt fångvård.								
Alkoholistanstalter och nykterhetsnämnder	5 373	6 200	6 200	5 100	[4] 189 952	208 275	210 210	239 080
Fångvård	—	—	—	—	[17]	399 700	392 500	389 760
Summa	**5 373**	**6 200**	**6 200**	**5 100**	**189 952**	**607 975**	**602 710**	**628 840**
VI. Övriga sociala ändamål.								
Bostadsproduktion, kolonisation och egnahemsbildning[18]	—	—	—	—	.	39 858	3 405 380	271 493
Rättshjälpsanstalter	17 792	17 792	15 400	19 583	.	140 902	137 623	150 255
Övriga [19]	31 291	18 516	18 831	18 185	[20] 1 849 957	137 029	162 927	204 201
Summa	**49 083**	**36 308**	**34 231**	**37 768**	**1 849 957**	**317 789**	**3 705 930**	**625 949**
VII. Polisväsen	**57 179**	**63 312**	**92 474**	**78 579**	[17] **12 582 329**	**12 714 619**	**12 999 546**	**13 344 300**
VIII. Undervisning och kulturella ändamål.								
A. Dövstum- och blindundervisning.								
Dövstumundervisning	[21] 938 716	[22] 958 896	[22] 999 075	[22] 982 721	.	164 188	167 155	164 800
Blindundervisning och blindvård	.	[22] 196 020	[22] 199 570	[22] 199 020	.	44 980	46 730	48 735
Summa	.	[22] 1 154 916	[22] 1 198 645	[22] 1 181 741	.	209 168	213 885	213 535

Ändamål	Landsting[2]				Städer utanför landsting[2]			
	Verkliga utgifter 1928	Beräknade anslag			Verkliga utgifter 1928	Beräknade anslag		
		1928	1929	1930		1928	1929	1930
B. Folkundervisning och dylikt.								
Folkskolor, fortsättningsskolor och högre folkskolor	—	—	—	—	18 803 661	[23] 17 322 934	[23] 19 492 978	[23] 18 606 040
Folkhögskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor	1 403 781	1 228 152	1 235 051	1 334 652	.	15 600	15 000	15 000
Småskoleseminarier	278 037	269 423	268 838	252 052	10 180	18 788	13 894	16 398
Nykterhetsundervisning o. d.	38 695	44 440	43 900	51 600	12 060	8 660	9 080	9 160
Folkbildningsåtgärder i övrigt	.	127 825	125 300	125 900	.	783 050	813 950	963 040
Summa	.	1 669 840	1 673 089	1 764 204	.	18 149 032	20 344 902	19 609 638
C. Övrig undervisning samt kulturella ändamål.								
Arkiv, bibliotek och museer	.	30 860	28 610	33 010	.	1 661 132	1 896 503	2 180 283
Universitet och högskolor med undantag av handelshögskolor	.	—	—	—	.	247 733	265 196	271 761
Handelshögskolor	.	—	—	—	.	31 700	36 200	36 200
Allm. läroverk, komm. mellansk. m. m.	.	.	.	.	.	2 550 182	2 502 065	2 535 087
Yrkesundervisning o. d.	.	205 460	168 622	174 787	.	1 291 059	1 440 848	1 485 205
Övrig undervisning	.	69 177	71 746	47 944	.	267 680	237 293	264 545
Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst samt kulturell verksamhet	.	50 350	51 250	66 750	.	118 746	438 117	157 676
Åtgärder för fysisk utbildning	.	13 620	15 820	16 820	.	[24] 712 891	701 604	688 014
Summa	.	369 467	336 048	339 311	.	6 881 123	7 517 826	7 618 771
Övrig ej förut redovisad undervisning	539 970	—	—	—	6 044 994	—	—	—
Summa för undervisning och kulturella ändamål	[25] **3 199 199**	**3 194 223**	**3 207 782**	**3 285 256**	[25] **24 870 895**	**25 239 323**	**28 076 613**	**27 441 944**

IX. Veterinärväsen och vissa jordbruksändamål.								
Distriktsveterinärerna	818 630	815 207	808 656	806 949	—	—	—	—
Vissa andra ändamål inom jordbruk med binäringar	[26] 503 969	[26] 640 797	[26] 627 957	[26] 597 090	[4] 12 810	13 380	13 280	13 700
Summa	**1 322 599**	**1 456 004**	**1 436 613**	**1 404 039**	**12 810**	**13 380**	**13 280**	**13 700**
X. Vägväsen och vägtrafikväsen.								
A. Vägväsen.								
Vägbyggnader och brobyggnader . .	629 976	[27] 442 300	[27] 512 500	[27] 479 925	16 461 872	16 901 035	18 626 630	21 991 671
Förbättring och underhåll av vägar		11 950	7 950	8 450				
Övriga kostnader		21 300	29 300	20 800				
Summa	629 976	475 550	549 750	509 175	16 461 872	16 901 035	18 626 630	21 991 671
B. Vägtrafikväsen, hamnar och farleder m. m.								
Bidrag till skjutsentreprenader . .	188 014	150 113	102 318	58 624	—	—	—	—
Vissa andra kommunikationsändamål[28]	[29]	131 321	178 337	123 608	—	—	—	—
Summa	188 014	281 434	280 655	182 232	—	—	—	—
Summa för vägväsen och vägtrafikväsen	**817 990**	**756 984**	**830 405**	**691 407**	**16 461 872**	**16 901 035**	**18 626 630**	**21 991 671**
Summa för grupp I—X[1]	**56 226 893**	**54 670 145**	**56 200 726**	**60 010 525**	**97 171 742**	**99 829 419**	**112 083 784**	**112 703 684**

Tab. 3. Det allmännas nettoutgifter, i kronor, för sociala m. fl. ändamål år 1928.[1]

Ändamål	Staten	Landsting	Väghållningsdistrikt	Primärkommuner				Municipalsamhällen	Summa
				Städer utanför landsting	Övriga städer	Landskommuner (inkl. köpingar)	Samtliga		
I. Arbetarskydd, arbetsförmedling och arbetslöshet.									
Arbetarskydd	3 000	—	—	1 000	—	—	1 000	—	4 000
Arbetsförmedling	245 668	300 941	—	393 542	77 817	—	471 359	—	1 017 968
Arbetslöshetens bekämpande	4 059 078	79 915	—	238 720	—	—	238 720	—	4 377 713
Summa	**4 307 746**	**380 856**	—	**633 262**	**77 817**	—	**711 079**	—	**5 399 681**
II. Socialförsäkring.									
Olycksfallsförsäkring	272 372	—	—	—	—	—	—	—	272 372
Sjukförsäkring	3 567 587	—	—	[2] 366 587	[2] 182 591	—	549 178	—	4 116 765
Pensionsförsäkring	38 464 151	5 311 598	—	5 971 497	1 174 324	5 693 771	12 839 592	—	56 615 341
Fiskares försäkring	50 808	—	—	—	—	—	—	—	50 808
Sjömansförsäkring	301 550	—	—	—	—	—	—	—	301 550
Summa	**42 656 468**	**5 311 598**	—	**6 338 084**	**1 356 915**	**5 693 771**	**13 388 770**	—	**61 356 836**
III. Fattigvård och barnavård.									
Nödställda svenskar i utlandet	175 286	—	—	—	—	—	—	—	175 286
Arbetshem	89 810	158 169	—	118 039	—	.	118 039	—	366 018
Skyddsuppfostran	462 791	956 251	—	5 208 313	1 865 053	5 187 501	12 260 867	—	74 335 352
Övrig barnavård	1 735 095								
Övrig fattigvård		7 535 509	—	11 124 090	[4] 10 446 047	[4] 29 814 702	51 384 839	—	
Summa	**2 462 982**	**8 649 929**	—	**16 450 442**	**12 311 100**	**35 002 203**	**63 763 745**	—	**74 876 656**
IV. Hälso- och sjukvård.									
A. Hälsovård och huvudsakligen öppen sjukvård.									
Barnmorskeväsen	917 255	729 899	—	57 312	.	.	.	—	.
Distriktssjukvård	219 054	400 000	—	115 224	.	.	.	.	.
Dispensärverksamhet	445 499	750 000	—	387 209	.	.	.	.	.

Provinsialläkare, extra provinsialläkare m. fl.	3 185 937	181 515	—	2 922 907	.	.	.	.	.
Övrig hälsovård och övrig huvudsakligen öppen sjukvård	1 355 666								
Summa	**6 123 411**	**2 061 414**	—	**3 482 652**	**2 035 211**	**4 459 716**	**9 977 579**	**145 413**	**18 307 817**
B. Huvudsakligen sluten sjukvård.									
Lasarettsvård och liknande	1 326 343	21 257 972	—	8 471 519	14 518	[3] 183 901	8 669 938	—	31 254 253
Pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamh.	100 000	—	—	—	—	—	—	—	100 000
Kronisk sjukvård	640 572	365 235	—	524 322	[4]	[4]	524 322	—	1 530 129
Kustsanatorier	4 149 563	531 800	—	67 620	—	—	67 620	—	12 895 837
Övrig sanatorievård		5 015 321	—	3 048 619	71 012	11 902	3 131 533	—	
Epidemisjukvård	1 364 121	3 441 677	—	1 056 029	169 040	97 189	1 322 258	—	6 128 056
Sinnessjukvård	12 054 328	603 773	—	4 182 894	[4]	[4]	4 182 894	—	16 840 995
Sinnesslövård	1 606 604	1 225 919	—	276 885	[5]	[5]	276 885	—	3 109 408
Epileptikervård	162 202	8 150	—	—	—	—	—	—	170 352
Vanförevård	509 567	508 600	—	77 000	—	—	77 000	—	1 095 167
Summa	**21 913 300**	**32 958 447**	—	**17 704 888**	**254 570**	[3] **292 992**	**18 252 450**	—	**73 124 197**
Skillnad mellan stat och bok	—	+1 413 226	—	−3 165 681	—	—	−3 165 681	—	−1 752 455
Summa för hälso- och sjukvård	**28 036 711**	**36 433 087**	—	**18 021 859**	**2 289 781**	[3] **4 752 708**	**25 064 348**	**145 413**	**89 679 559**
V. Åtgärder mot vissa asociala element samt fångvård.									
Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare	396 215	—	—	—	—	—	—	—	396 215
Anstalter för lösdrivare	681 957	—	—	—	—	—	—	—	681 957
Alkoholistanstalter och nykterhetsnämnder	391 810	5 373	—	189 952	51 360	—	241 312	—	638 495
Fångvård	3 755 297	—	—	399 700	—	—	399 700	—	4 154 997
Summa	**5 225 279**	**5 373**	—	**589 652**	**51 360**	—	**641 012**	—	**5 871 664**
VI. Övriga sociala ändamål.									
Bostadsproduktion, kolonisation och egnahemsbildning	1 972 524	—	—	39 858	—	—	39 858	—	2 012 382
Fri rättegång och rättshjälpsanstalter	609 927	17 792	—	140 902	—	—	140 902	—	768 621
Villkorligt dömda	40 384	—	—	.	—	—	—	—	40 384
Övriga	—	31 291	—	[6] 1 429 477	[7] 827 019	1 705 534	3 962 030	[8] 17 883	4 011 204
Summa	**2 622 835**	**49 083**	—	**1 610 237**	**827 019**	**1 705 534**	**4 142 790**	**17 883**	**6 832 591**

Ändamål	Staten	Landsting	Väghållningsdistrikt	Primärkommuner: Städer utanför landsting	Primärkommuner: Övriga städer	Primärkommuner: Landskommuner (inkl. köpingar)	Primärkommuner: Samtliga	Municipalsamhällen	Summa
VII. Polisväsen	**3 002 216**	**57 179**	—	**12 182 629**	**6 495 969**	**2 921 187**	**21 599 785**	**87 184**	**24 746 364**
VIII. Undervisning och kulturella ändamål.									
A. Dövstum- och blindundervisning.									
Dövstumundervisning	212 585	938 716	—	164 188	.	.	.	—	.
Blindundervisning och blindvård	465 052	196 020	—	44 980	.	.	.	—	.
Summa	**677 637**	**1 134 736**	—	**209 168**	.	.	.	—	.
B. Folkundervisning och dylikt.									
Folkskolor, fortsättningsskolor och högre folkskolor	79 901 921	—	—	18 803 661	12 664 931	[a]40 352 424	71 821 016	—	151 722 937
Folkhögskolor, lantmanna- och lanthushållsskolor	2 557 590	1 403 781	—	15 600	.	.	—	—	—
Folkskoleseminarier	2 840 712	—	—	—	—	—	—	—	2 840 712
Småskoleseminarier	824 951	278 037	—	10 180	—	—	10 180	—	1 113 168
Nykterhetsundervisning o. d.	293 877	38 695	—	12 060	.	.	.	—	.
Folkbildningsåtgärder i övrigt	1 217 444	127 825	—	783 050	.	.	.	—	.
Summa	**87 636 495**	**1 848 338**	—	**19 624 551**	.	.	.	—	.
C. Övrig undervisning samt kulturella ändamål.									
Arkiv, bibliotek och museer	1 814 573	30 860	—	1 661 132	.	.	.	—	.
Universitet och högskolor	7 611 817	—	—	279 433	—	—	279 433	—	7 891 250
Högre lärarinneseminariet	219 963	—	—	—	—	—	—	—	219 963
Allmänna läroverk, kommunala mellanskolor m. m.	17 219 634	.	—	2 550 182	.	.	.	20 026	.
Veterinärundervisningsanstalter	336 090	—	—	—	—	—	—	—	336 090
Undervisningsanstalter för sjöfart	183 420	—	—	—	—	—	—	—	.
Övrig yrkesundervisning o. d.	2 608 112	205 460	—	1 291 059	.	.	.	—	.
Övrig undervisning	—	69 177	—	267 680	.	.	.	—	.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst	322 785	50 350	—	118 746	.	.	.	—	.
Åtgärder för fysisk utbildning	284 711	13 620	—	712 891	.	.	.	—	.
Summa	**30 601 105**	**369 467**	—	**6 881 123**	.	.	.	**20 026**	.
Skillnad mellan stat och bok	—	− 153 342	—	−1 843 947	.	.	.	—	.
Summa för undervisning och kulturella ändamål	**118 915 237**	**3 199 199**	—	**24 870 895**	[5] **16 803 421**	[5,9] **41 744 674**	**83 418 990**	**20 026**	**205 553 452**
IX. Veterinärväsen och vissa jordbruksändamål.									
Länsveterinärer och veterinärstipendiater	167 608	—	—	—	—	—	—	—	167 608
Distriktsveterinärer	336 585	818 630	—	—	—	—	—	—	1 155 215
Vissa andra ändamål inom jordbruk med binäringar	4 132 864	503 969	—	12 810	—	—	12 810	—	4 649 643
Summa	**4 637 057**	**1 322 599**	—	**12 810**	—	—	**12 810**	—	**5 972 466**
X. Vägväsen och vägtrafikväsen m. m.									
A. Vägväsen.									
Vägbyggnader och brobyggnader	6 480 959	.	[10] 10 096 853	.	.	.	.	.	.
Förbättring och underhåll av vägar	71 461 051	.	[11] 21 819 776	.	.	.	.	.	.
Understöd åt synnerligt betungade vägdistrikt	200 000	—	—	—	—	.	—	—	200 000
Övriga kostnader	—	.	[12] 5 668 386	.	.	.	—	.	.
Summa	**78 142 010**	**629 976**	**37 585 015**	**16 461 872**	**11 004 699**	[13] **792 567**	**28 259 138**	**1 014 144**	**145 630 283**
B. Vägtrafikväsen, hamnar och farleder m. m.									
Bidrag till skjutsentreprenader	166 635	188 014	—	—	—	—	—	—	354 649
Hamnar och farleder	931 416	—	—	—	—	—	—	—	931 416
Vissa andra kommunikationsändamål	21 835	—	—	—	—	—	—	—	21 835
Summa	**1 119 886**	**188 014**	—	—	—	—	—	—	**1 307 900**
Summa för vägväsen och vägtrafikv. m. m.	**79 261 896**	**817 990**	**37 585 015**	**16 461 872**	**11 004 699**	**792 567**	**28 259 138**	**1 014 144**	**146 938 183**
Summa för grupperna I—X[1]	**291 128 427**	**56 226 893**	**37 585 015**	**97 171 742**	**51 218 081**	**92 612 644**	**241 002 467**	**1 284 650**	**627 227 452**
XI. Skatteutjämningsbidrag.									
Bidrag till skattetyngda kommuner	**338 750**	—	—	—	—	**− 338 750**	**− 338 750**	—	—
Summa för grupperna I—XI[1]	**291 467 177**	**56 226 893**	**37 585 015**	**97 171 742**	**51 218 081**	**92 273 894**	**240 663 717**	**1 284 650**	**627 227 452**

Noter till tabellerna.

Tab. 1.

[1] Statens utgifter för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet, 100 000 kr. per år, äro frånd ragna anslaget V B. 25 och återfinnas under Hälso- och sjukvård.

[2] Häri ingå även utgifter för veterinärbyrån.

[3] Anslaget V C. 50 Allmän hälso- och sjukvård är med ledning av från Medicinalstyrelsen erhållna uppgifter, riksdagstryck m. m. fördelat på »provinsialläkare m. fl.» med resp. 188 595, 116 830 och 115 000 kr., »åtgärder mot utbredande av könssjukdomar» med resp. 763 156, 688 733 och 725 580 kr., »karantänsanstalten Känsö m. m.» med resp. 14 163, 15 659 och 17 184 kr., »övrig allmän hälsovård» med resp. 7 693, 7 868 och 8 894 kr. samt »underhåll av Järvsö sjukhus m. m.» med resp. 2 387, 3 011 och 2 520 kr.

[4] Anslaget V C. 26 »Lasaretts underhåll» är med ledning av uppgifter i statsliggaren fördelat med 3 639 kr. på undervisningssjukhus samt resten 12 135 kr. på »övrig lasarettsvård».

[5] Pensionsstyrelsens utgifter för sjukvårdande verksamhet, inklusive statsanslaget för ändamålet, framgå av följande ur Pensionsstyrelsens berättelser hämtade siffror:

Art av vård eller yrkesutbildning	År 1928, kr.	År 1929, kr.	År 1930, kr.
Kurorter	771 623	883 128	1 132 370
Kustsanatorier	62 657	60 193	50 713
Lasarett, lupus- och radiumhem	10 468	9 516	5 877
Welanderhem	19 344	18 888	18 295
Yrkesutbildning vid vanföreanstalter	52 834	56 497	53 839
Statens hantverksskola för blinda i Kristinehamn	16 351	16 685	15 298
Annan hantverksskola eller handelsskola	3 040	7 667	8 500
Yrkesutbildning hos enskild yrkesidkare	127 307	149 651	163 709
Andra sjukvårdande åtgärder (anskaffande av stickmaskiner m. m.)	32 845	35 131	50 000
Summa	1 096 469	1 237 356	1 498 601
Resekostnader för patienter	64 125	61 251	88 672
Läkarundersökning, observation å sjukhus m. m.	71 244	85 588	93 400
Slutsumma	1 231 838	1 384 195	1 680 673

[6] Anslaget II F. 1 är fördelat mellan fångvårdsstyrelsen och fångvård i övrigt enl. uppgifter i fångvårdsstyrelsens berättelser och statsliggaren.

[7] 60 % av samtliga utgifter för socialdepartementet.

[8] 50 » » » » » länsstyrelser och överståthållarämbetet.

[9] 75 » » » » » ecklesiastikdepartementet.

[10] Anslaget VIII N. 10 »Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda läro- m. fl. anstalter» för budgetåret 1928/29 är fördelat med ledning av de statsanslag, i vilka ingå löner med dyrtidstillägg, på folkskolor, högre folkskolor, folkhögskolor, småskoleseminarier (landstings och städers), allmänna läroverk m. fl. För folkskoleseminarier och småskoleseminarier (statens) hava därvid dyrtidstillägg beräknats å lönestaterna efter en procentsats av 36 %; faktiskt utgjorde procentsatsen två kvartal 36 och två kvartal 35 %, varför med hänsyn till barntillägg en procentsats av 36 använts. För budgetåren 1929/30 och 1930/31 är det ifrågavarande anslaget procentiskt fördelat med ledning av sålunda för budgetåret 1928/29 erhållna siffror.

[11] Anslagen IX D. 11, 13, 20 äro procentiskt fördelade mellan lantmannaskolor, lanthushållsskolor och lantbruksskolor. Anslag till lantbruksskolorna ingå alls icke i tabellen.

[12] Utgifter för veterinärbyrån ingå i grupp IV bland utgifter för medicinalstyrelsen.

[13] Uppgiften om hästavelns främjande budgetåret 1930/31 är hämtad ur statsliggaren.

[14] Expensmedel och dyrtidstillägg ingå ej i tabellen med undantag för dyrtidstillägget å 8:e huvudtiteln åt lärare vid vissa statsunderstödda läro- m. fl. anstalter. För de huvudtitlar, som ingå i tabellen, utgjorde de sålunda ej redovisade utgifterna:

Huvudtitel	1928/29 Dyrtidstillägg, kr.	1928/29 Expensmedel, kr.	1929/30 Dyrtidstillägg, kr.	1929/30 Expensmedel, kr.	1930/31 Dyrtidstillägg, kr.	1930/31 Expensmedel, kr.
2:a	1 636 687	360 126	1 480 195	265 974	1 274 002	276 218
5:e	5 109 110	984 772	4 638 572	1 029 437	4 126 191	1 040 844
6:e	187 566	87 439	173 473	78 596	143 451	88 094
8:e	6 326 510	296 416	6 134 128	305 069	5 882 233	336 632
9:e	1 134 941	459 771	1 054 096	456 822	899 211	432 881
Summa	14 394 814	2 188 524	13 480 464	2 135 898	12 325 088	2 174 669

Tab. 2.

[1] Bland utgifterna ingå ej räntor och amorteringar. De totala ränteutgifterna år 1928 utgjorde enligt kommunala finansstatistiken för landstingen 4 613 710 kr. samt för städer utanför landsting 40 204 702 kr.

[2] Bland utgifterna ingå ej anslag för beviljande av lån för arbetslöshetens bekämpande. I staterna för Värmlands, Örebro och Västernorrlands läns landsting äro gemensamma belopp upptagna för samtliga befattningshavares dyrtidstillägg. Dessa belopp äro proportionellt fördelade å i tabellen redovisade skyddshem, lasarettsvård, vård av kroniskt sjuka, övrig sanatorievård, epidemisjukvård, sinnessjukvård, sinnesslövård, dövstumundervisning, folkhögskolor m. fl. skolor, distriktsveterinärer samt dessutom på landstingens centralförvaltning.

[3] I staten för Norrköpings stad är ett gemensamt belopp upptaget för samtliga befattningshavares dyrtidstillägg, i staten för Göteborgs stad ett belopp för varje nämnd och i staten för Stockholms stad ett belopp för vissa befattningshavare under hälsovårdsnämnden. Dessa belopp hava utproportionerats på befattningshavare inom de olika utgiftsgrupperna.

[4] Siffran har erhållits ur primäruppgifter till »Kommunernas finanser».

[5] Uppgiften avser år 1927.

[6] 400 000 kr. hava tillagts för storstadsförsamlingarnas utgifter för kristlig kärleksverksamhet och dylikt.

[7] Utgifterna för vårdhemmet Gibraltar i Göteborg äro fördelade å fattigvård, vård av kroniskt sjuka, övrig sanatorievård samt sinnessjukvård efter antalet platser å de olika slagen av vårdavdelningar. Utgifterna för försörjningsanstalten Sandbyhov i Norrköping äro likaledes fördelade å fattigvård, vård av kroniskt sjuka samt sinnessjukvård.

[8] Häri ingå beträffande Göteborgs barnavårdsnämnd utgifter för avgifter till anstalter för blinda, sinnesslöa, lytta och vanföra m. fl. dylika inrättningar med 15 000 kr. för år 1928, 15 000 kr. för år 1929 och 39 000 kr. för år 1930. 800 000 kr. hava tillagts för storstadsförsamlingarnas utgifter för barnavård.

[9] Anslag till stadssjuksköterskor.

[10] Till extra provinsialläkares resp. stadsläkares avlöning, hälso- och sjukvård inom skolor, tandvård, bostadsinspektion m. m. Beträffande landstingens utgifter för extra provinsialläkare har avdrag gjorts för de från landskommuner lämnade ersättningar, utgörande år 1928 43 135, år 1929 46 135 och år 1930 50 735 kr.

[11] I siffrorna för lasarettsvård har avdrag gjorts för lasarettens tuberkulosavdelningar och upptagningsanstalter för sinnessjuka. För tuberkulosavdelningarna hava utgifterna med ledning av antalet hithörande vårdplatser beräknats till 240 000 kr. år 1928 och till 205 000 kr. åren 1929 och 1930. För upptagningsanstalterna hava utgifterna efter antalet vårdplatser samt med ledning av kostnaderna för sinnessjukanstalternas dagkostnader beräknats till 310 000 kr. år 1928 samt till 285 000 kr. för vartdera av åren 1929 och 1930. Dessa utgifter äro tillagda resp. »övrig sanatorievård» och »sinnessjukvård».

[12] För Stockholms stad ingå utgifter för vård av kroniskt sjuka bland utgifter för lasarettsvård.

[13] Utgifterna för lasarettens tuberkulos- och sinnessjukavdelningar hava beräknats efter antalet platser å resp. avdelningar samt frändragits lasarettens utgifter och förts på resp. »övrig sanatorievård» och »sinnessjukvård».

[14] För åren 1929 och 1930 äro i staten för Hälsingborg sinnessjukvård och fattigvård redovisade tillsamman. I tabellen har uppdelning på de båda utgiftskategorierna skett med ledning av deras procentandelar år 1928.

[15] Ett i staten för Göteborg för åren 1928 och 1929 upptaget anslag å 16 000 kr. till avgifter för sinnesslöa och vanföra barn har i tabellen förts på sinnesslövård.

[16] Till summan för verkliga utgifter för hälso- och sjukvård hava lagts beräknade anslag till sinnesslövård, epileptikervård samt vanförevård. Dessa tre utgiftsposter ingå i »Kommunernas finanser» bland utgifter för undervisning.

[17] Utgifter för fångvård ingå bland utgifter för polisväsen.

[18] Lån för bostadsändamål ingå ej.

[19] Huvudsakligen till enskilda organisationer för social verksamhet.

[20] Den officiella statistikens siffra, avseende bl. a. arbetslöshetens bekämpande, sjukkasseväsen, barnkrubbor, »mjölkdroppar», bostadsproduktion, nykterhetsverksamhet, efter avdrag för i tabellen särskilt redovisade utgifter för sjukförsäkring (366 587 kr.) och nykterhetsundervisning (12 060 kr.)

[21] Utan avdrag för målsmäns avgifter.

[22] Avdrag har gjorts för målsmännens avgifter. Där dessa avgifter, såsom ofta händer, i staterna upptagits gemensamt för dövstumundervisning samt blindundervisning och blindvård, har uppdelning skett med ledning av siffror för landsting med härutinnan specificerade uppgifter.

[23] Efter jämförelse med räkenskapssammandragen för Stockholmsförsamlingarna hava 500 000 kr. tillagts för den kyrkliga kommunens skolutgifter.

[24] Utgifterna för Stockholms stad äro beräknade med ledning av 1929 års stat.

[25] Kommunala finansstatistikens samtliga utgifter för undervisning med avdrag för beräknade anslag till sinnesslövård, epileptikervård samt vanförevård, jämför not 16.

[26] Huvudsakligen till jordbrukskonsulenter, lantbruksstipendier, landsbygdens elektrifiering och elektricitetsföreningar, ladugårdsdrift, svinskötsel, hästpremiering, biodling, fiskets befrämjande, trädgårdsskötsel och trädgårdsundervisning, kemiska stationer, frökontroll, fröodling, skogsvårdsstyrelser, mosskulturföreningar, skottpengar m. m.

[27] Häri ingå för Västernorrlands läns landsting anslag till »väganläggningar och vägförbättringar» med resp. 250 000, 300 000 och 300 000 kr.

[28] För landstingen jämväl utgifter för järnvägsändamål.

[29] Ingår i utgifter för vägväsen.

Tab. 3.

[1] Bland utgifterna ingå ej räntor och amorteringar. De totala ränteutgifterna år 1928 utgjorde enligt »Kommunernas finanser» för »övriga städer» 18 569 130 kr., för landskommuner (inkl. köpingar) 8 397 790 kr., för stad och landskommun gemensamma utgifter 375 761 kr. samt för municipalsamhällen 665 158 kr. Angående landstingens och storstädernas motsvarande ränteutgifter se not 1 till tab. 2.

[2] Uppgiften avser år 1927.

[3] Häri ingå utgifter för anstalter, gemensamma för stad och landskommun, med 26 441 kr.

[4] Utgifterna för kronisk sjukvård och sinnessjukvård ingå i allmänhet bland utgifterna för fattigvård.

[5] Utgifterna för sinnesslövård ingå i allmänhet bland utgifterna för undervisning.

[6] Den officiella statistikens siffra, avseende bl. a. arbetslöshetens bekämpande, sjukkasseväsen, barnkrubbor, »mjölkdroppar», bostadsproduktion, nykterhetsundervisning, efter avdrag för i tabellen särskilt redovisade utgifter för arbetarskydd (1 000 kr.), arbetslöshetens bekämpande (238 720 kr.), sjukförsäkring (366 587 kr.), bostadsproduktion m. m. (39 858 kr.), rättshjälpsanstalter (140 902 kr.) och nykterhetsundervisning (12 060 kr.).

[7] Den officiella statistikens siffra efter avdrag för i tabellen särskilt redovisade utgifter för sjukförsäkring (182 591 kr.).

[8] Siffran har erhållits ur primäruppgifter till »Kommunernas finanser».

[9] Häri ingå utgifter för anstalter, gemensamma för stad och landskommun, med 87 746 kr.

[10] Avser utgifter för nyanläggning och förbättring av vägar samt byggnad av broar och färjor.

[11] Avser utgifter för underhåll, däri inbegripet jämväl förvaltningskostnader, utgörande 1 869 393 kr.,

[12] Avkortningar och avskrivningar samt räntor äro ej medräknade. Avkortningarna och avskrivningarna utgjorde 1 114 840 kr. samt räntorna brutto 1 835 105 kr. och netto 1 322 538 kr.

[13] Häri ingå för de rena landskommunerna på basis av primärmaterialet till »Kommunernas finanser» beräknade utgifter för väghållning med 100 000 kr., mest avseende belysning i tätare bebyggda samhällen. Återstoden, 692 567 kr., avser köpingarnas utgifter för vägväsen och har erhållits ur primäruppgifter till »Kommunernas finanser».

III.

DE SVENSKA KOMMUNALFÖRBUNDEN

Kommunala sammanslutningar jämlikt lagen om kommunalförbund.

Enligt 1 § i lagen om kommunalförbund den 13 juni 1919 kunna städer, landskommuner, köpingar och municipalsamhällen ävensom fattigvårdssamhällen, som utgöras av flera kommuner, sammansluta sig till kommunalförbund för handhavande av kommunal förvaltningsuppgift. Sådan sammanslutning må ock kunna ske mellan landstingskommuner samt mellan landstingskommun och stad. Även skoldistrikt må enligt 33 § i nämnda lag på enahanda sätt sluta sig samman för vårdande av angelägenhet, som avses i folkskolestadgan. *Lagbestämmelser.*

Kommunalförbund och skolförbund äro i det stora hela frivilliga sammanslutningar. Att märka är dock, att, då polisdistrikt, som avses i lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket, skall bestå av område från mer än en kommun, länsstyrelsen, där det finnes erforderligt, äger förordna, att de kommuner, som helt eller delvis ingå i distriktet, skola för polisverksamhetens upprätthållande bilda kommunalförbund. Utträde ur dylikt förbund må ej ske utan länsstyrelsens medgivande.

Kommunalförbund kommer till stånd på så sätt, att en eller flera kommuner med bifogande av förberedande utredning ingå med ansökan till länsstyrelsen att få bilda förbund för tillgodoseende av viss förvaltningsuppgift. Om länsstyrelsen anser, att det tilltänkta förbundet skulle bliva till gagn, har den att, om så erfordras, ombesörja utredning utöver den redan tillgängliga. Länsstyrelsen kan också utan ansökan upptaga fråga om kommunalförbunds bildande, då anledning därtill föreligger. Däremot kan länsstyrelsen med ovan angivet undantag icke utan vederbörande samhällens medgivande sammansluta dem till kommunalförbund. Såväl kommunen som envar annan, vars rätt kan beröras av en ifrågasatt förbundsbildning, skall beredas tillfälle att uttala sig i ärendet. Då fråga uppstår om bildande av skolförbund, skall länsstyrelsen därjämte inhämta yttrande av skolöverstyrelsen. Innan länsstyrelsen förordnar om förbunds bildande och fastställer förbundsordning, skola vederbörande kommuner besluta över föreliggande förslag därtill.

Förbundsordningen skall innehålla närmare bestämmelser om förbundets organisation, såsom förbundets ändamål och medlemmar, benämning, säte för förbundsdirektionen, revision, ekonomi, medlems utträde, förbundets upplösning m. m. Förbundsförvaltningen ankommer på en förbundsdirektion, i vilken varje medlem av förbundet insätter ett visst antal representanter. Varje ledamot av direktionen äger en röst. Medlem kan erhålla utträde ur förbundet, då något förhållande inträffat, som enligt förbundsordningens bestäm-

melser medför rätt till utträde eller kan föranleda förbundets upplösning, så ock eljest då förbundets övriga medlemmar samtycka till utträdet, dock att i sistnämnda fall utträde ej må ske förrän fem år förflutit efter det förbundet trätt i verksamhet. Kostnaderna för förbundets verksamhet bestridas av medlemmarna enligt i förbundsordningen fastställda grunder. Uttaxeringen sker direkt på de anslutna kommunerna, vilka hava att anskaffa medel på det sätt, de finna lämpligast. Erfordras för tillgodoseende av förbundsuppgift tillskott utöver vad i förbundsordningen blivit bestämt, har direktionen att göra framställning därom till förbundsmedlemmarna.

Uppdrag till länsstyrelserna att utarbeta planer för länens indelning i kommunalförbund för gemensamma fattigvårdsanstalter m. m.

Med tillämpning av omförmälda lagbestämmelser bildades så småningom åtskilliga kommunalförbund, speciellt för åstadkommande av för flera kommuner gemensamma fattigvårdsanstalter. Motståndet från primärkommunernas sida att genom kommunalförbundsinstitutet råda bot mot de olägenheter, som de alltför små fattigvårdssamhällena medföra, var emellertid mycket påtagligt, och de relativt få fattigvårdsförbund, som uppstodo, bildades i det stora hela på måfå utan någon egentlig planmässighet. I syfte att åstadkomma en förbättring härutinnan och därjämte få till stånd större fattigvårdssamhällen uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 7 mars 1929 åt länsstyrelserna i samtliga län

att, i den mån så icke redan skett, efter samråd med vederbörande upprätta en plan för länets indelning i kommunalförbund för inrättande av sådana anstalter, som avsåges i 31 § i lagen om fattigvården, ävensom eventuellt för anstaltsbehovets fyllande genom inackordering av vårdbehövande från en kommun i annan kommuns eller i kommunalförbunds anstalt,

att efter dylikt samråd, med beaktande av redan befintliga eller planerade sammanslutningar i gemensamma fattigvårdssamhällen eller kommunalförbund för gemensam fattigvårdsanstalt eller överenskommelser om inackordering, som nyss nämnts, utarbeta plan till sammanförande av länets kommuner i lämpligt avpassade fattigvårdssamhällen, samt

att till allmän kännedom inom länet förmedla sålunda utarbetade planer, ävensom snarast möjligt och före den 1 november 1929 till Kungl. Maj:t inkomma med dessa planer jämte redogörelse för vad i ärendet eljest åtgjorts.

I uttalande till statsrådsprotokollet erinrade vederbörande departementschef om kommunernas svårigheter att ordna sin fattigvårdsfråga. Genom 1919 års lag om kommunalförbund skapades möjlighet för gemensamhet i fråga om anstaltsväsendet. Ofta hade emellertid dylika förbund tillkommit som en följd av lokalt initiativ, utan att en plan förelegat för en mera allmän indelning av respektive län i dylika förbund. Att åstadkomma tillräckligt stora områden för den öppna fattigvårdens handhavande vore också en angelägenhet, som krävde sin lösning. Det gällde icke blott att efter hand söka på frivillighetens väg övervinna den obenägenhet, som funnes mot att lämna hävdvunna anordningar och avgränsningar, utan även att medverka till att den vilja till samverkan, som kunde finnas, leddes till bästa möjliga resultat. I och med att 1926 års arbetslöshetssakkunnigas betänkande publicerats, hade

detta spörsmål blivit föremål för en mera allmän diskussion med anledning av fattigvårdsinspektörens särskilda yttrande, i vilket utvecklades nödvändigheten av att för ett tillfredsställande ordnande av såväl den slutna och öppna fattigvården som hjälpen åt de arbetslösa större lokala enheter tillskapades.

I första hand borde, framhöll departementschefen, åstadkommas sammanslutningar i kommunalförbund för anordnande av gemensamma fattigvårdsanstalter. Men även tillskapandet av större fattigvårdssamhällen borde eftersträvas. Det vore nu icke fråga om att utöva påtryckning på kommunerna för genomförande av en viss form för frågans lösande, utan det gällde endast att söka giva dem en auktoritativ anvisning rörande bästa sättet att genomföra en rationellt ordnad samverkan.

Vid uppgörandet av omförmälda plan borde i regel iakttagas, att städerna skulle utgöra egna fattigvårdssamhällen. Vid sammanförandet av små landskommuner borde hänsyn tagas till befolkningens storlek, ytvidden, befintliga kommunikationer, kommunernas eventuella karaktär av mera utpräglade jordbruks- eller industrikommuner och slutligen till redan förefintligt samarbete mellan olika kommuner. Vidare borde hänsyn tagas till de anstalter, som redan funnes och blivit godkända. Å andra sidan borde den omständigheten, att två eller flera kommuner redan hade var sin anstalt, icke utgöra hinder för kommunernas sammanslutande, om detta ur andra synpunkter befunnes önskvärt. Någon minimigräns beträffande folkmängden inom ett kommunalförbund eller ett fattigvårdssamhälle angavs icke, men departementschefen ansåg, att invånarantalet endast undantagsvis borde understiga 1 000. Helst borde det enligt departementschefens mening vara betydligt större.

En omständighet, som i förevarande sammanhang även borde tagas under övervägande, vore fattigvårdssamhällenas skyldighet att sörja för erforderlig vård åt fattiga sinnessjuka och sinnesslöa. I den mån genom pågående utbyggnad av sinnessjukvården den nuvarande platsbristen avhjälptes, minskades tydligen behovet av plats å fattigvårdsanstalterna för dessa kategorier av understödstagare. För de fattigvårdsbehövande sinnessjuka och sinnesslöa, vilka icke behövde hospitalsvård, kunde det ofta vara lämpligt att, såsom redan på sina håll skett, särskilda vårdhem upprättades. Sådana vårdhem syntes böra vara avsedda för större områden än fattigvårdssamhällena. En annan avlastning från ålderdomshemmen, som kunde förväntas komma till stånd, gällde vården av kroniskt sjuka, för vilka för närvarande i stor utsträckning bereddes särskilda vårdmöjligheter utanför de egentliga fattigvårdsanstalterna.

Det vore uppenbart, yttrade departementschefen vidare, att stora fördelar skulle stå att vinna, därest de kommunalförbund eller gemensamma samhällen, som bildades för fattigvårdsändamål, kunde utgöra distrikt eller områden för lokal organisation även för andra ändamål, såsom t. ex. för den kommunala arbetslöshetshjälpen, den statliga pensionsförsäkringen samt nykterhetsnämndernas verksamhet. I detta sammanhang borde även beaktas frågan om centralisering av hjälparbetet *inom* de särskilda lokala enheterna för vinnande av förenklad administration och för undvikande av den olägenheten, att

hjälpbehövande erhölle understöd i form av fattigvård, pensionstillägg, olycksfallsförsäkring, arbetslöshetshjälp o. s. v. samtidigt från olika håll.

De med anledning av Kungl. Maj:ts omförmälda beslut från de olika länsstyrelserna inkomna förslagen till länens uppdelning i fattigvårdsförbund och fattigvårdssamhällen hava av skatteutjämningsberedningen ingående bearbetats och tabellariska sammanställningar hava uppgjorts angående de då förefintliga och de av länsstyrelserna föreslagna fattigvårdsförbunden (och fattigvårdssamhällena) samt de däri ingående kommunerna, deras areal och folkmängd. Då emellertid dessa planer i allmänhet endast ofullständigt realiserats, har beredningen icke ansett erforderligt att till trycket befordra hithörande material.

Konferens inför socialministern i november 1929.

Frågan om länens indelning i fattigvårdsförbund eller fattigvårdssamhällen har sedermera varit föremål för diskussion vid en inför socialministern den 20 november 1929 hållen konferens, i vilken deltogo, förutom socialministern, statsministern, kommunikationsministern, finansministern och tvenne konsultativa statsråd, ett flertal av de ledande tjänstemännen i socialdepartementet samt representanter för samtliga länsstyrelser m. fl.

Ur det vid denna konferens förda protokollet må i korthet återgivas följande:

I ett inledningsanförande konstaterade kanslirådet *von Koch* till en början, att trots folkpensioneringens genomförande och den högkonjunktur, som varit rådande, såväl antalet understödstagare som fattigvårdskostnaderna befunnit sig i ständigt stigande. Kostnadsökningen berodde i viss mån på bristfällig organisation, och särskilt två organisationsproblem borde snarast möjligt lösas. Det ena rörde skapandet av tillräckligt stora och bärkraftiga fattigvårdssamhällen, omfattande jämte fattigvård även barnavård, pensionsförsäkring, arbetslöshetsunderstöd m. m., och det andra inrättandet inom kommunerna av en understöds- och socialnämnd.

Inledningsvis erinrade von Koch vidare om det stora antalet småkommuner i vårt land och lämnade några jämförande siffror från Norge, Finland och England, i vilket sistnämnda land antalet fattigvårdssamhällen genom lagstiftningsåtgärder nedbringats från ursprungligen omkring 15 000 till 141.

Beträffande kommunalförbunden påpekade von Koch kommunernas obenägenhet och oförståelse för dylika sammanslutningar. Han höll liksom länsstyrelsen i Älvsborgs län före, att motviljan väsentligen berodde på kommunernas rädsla för att den egna kommunen skulle tillskyndas en skattetunga, som rätteligen borde drabba en annan kommun, samt dessutom på kommunernas självkänsla samt bristande smidighet och insikt om sammanslutningens fördelar. De s. k. humanitära skälen mot sammanslutningar — obehagen för sjuka och understödstagare att vistas i anstalt, belägen utanför deras egen kommun — ansåg von Koch däremot ogrundade och framhöll, att understödstagaren själv sällan eller aldrig framförde dylika synpunkter. I allmänhet vore man belåten med de existerande kommunalförbunden. Det vore att beklaga, att Kungl. Maj:ts vid 1927 års riksdag framlagda förslag om införande av visst tvångsförfarande vid bildandet av kommunalförbund ej vunnit riksdagens godkännande.

Medan antalet kommunalförbund (för fattigvård) för det dåvarande utgjorde 108, omfattande 379 kommuner, hade länsstyrelserna enligt uppgjorda planer föreslagit bildande av ytterligare 188 förbund, omfattande 634 kommuner. Därest dessa förslag genomfördes, skulle antalet förbund alltså bliva 296, omfattande 1 013 kommuner. von Koch tillade, att inom län, där anstaltsfrågan syntes bliva löst före den 1 januari 1931, såsom exempelvis i Göteborgs och Bohus län, frågan om gemensamma fattigvårdssamhällen ej borde forceras. Annorlunda vore förhållandet i exempelvis Skånelänen och på Gotland, där nya planer borde uppgöras för sammanslutningar.

För vården av sinnessjuka och sinnesslöa i det mindre antal fall, då icke statliga anstalter skulle svara för vården (försörjningsfallen), borde, där ej såsom i Kristianstads län landstinget toge sig an saken, större kommunalförbund bildas, på sätt redan skett i Östergötlands, Kalmar och Blekinge län.

Även för vården av kroniskt sjuka borde länsvis planer uppgöras rörande lämpliga kommunsammanslutningar.

Gemensamma fattigvårdssamhällen förekomme endast i fyra fall, och länsstyrelsernas befogenhet att förordna om tvångssammanslutning hade ej utövats. Kommunernas motvilja mot tvångssammanslutningar grundade sig på samma skäl som deras obenägenhet mot kommunalförbunden, varjämte man befarade, att den kommunala självstyrelsen skulle förintas. von Koch trodde dock, att tanken på större fattigvårdssamhällen skulle vinna mera förståelse, allt efter som man märkte fördelarna av sammanslutning i fattigvårdsförbund. Vissa länsstyrelser hade föreslagit, att landstingsområdet skulle utgöra fattigvårdssamhälle, men förslag därom hade av riksdagen avvisats år 1918. I Kristianstads län hade såväl landstingets sociala kommitté som länsstyrelsen förordat, att fattigvårdssamhällena skulle omfatta minst ett län. Till stöd för denna ståndpunkt hade åberopats vissa uttalanden av kommunerna.

von Koch höll emellertid före, att man i allmänhet ej vore mogen för ett så radikalt steg, och länsstyrelsen i Gotlands län hade mot en sådan utveckling anmärkt, att man därigenom skulle bliva i avsaknad av lokal enhet för övriga grenar av understödsarbetet. Såsom lämpliga mindre enheter kunde tänkas häradet, landsfiskalsdistriktet eller pastoratet. Antalet samhällen kunde därigenom minskas till respektive 290, 490 och 1 397. von Koch trodde dock icke, att en dylik reform skulle kunna genomföras i större omfattning, såvida ej nya lagbestämmelser kommo till stånd. En dylik bestämmelse kunde tänkas innehålla, att intet fattigvårdssamhälle utan särskilt tillstånd finge hava ett mindre invånarantal än 1 500. Samma invånarantal borde gälla såsom villkor för erhållande av bidrag av skatteutjämningsmedel.

Till sist framhöll von Koch, att indelningsfrågan vore viktig för praktiskt taget alla de sociala anordningar, till vilka staten bidroge, såsom för det nya sjukkasseförslagets genomförande, för arbetslöshetshjälpen och för realiserandet av tandvårdssakkunnigas förslag. von Koch sammanfattade sina synpunkter på följande sätt:

1) Ett tillfredsställande utövande av fattigvården liksom barnavården, pensionsförsäkringen, arbetslöshetshjälpen, sjukförsäkringen och annan hjälpverksamhet kräver dels tillräckligt stora, ekonomiskt bärkraftiga fattigvårdssamhällen, dels ock en fullt genomförd centralisation av hjälparbetet inom vederbörande kommuner.

2) Vunna erfarenheter från redan existerande kommunalförbund för anstaltsvårdens ordnande mana kraftigt till genomförande av länsstyrelsernas förslag till skapande av ytterligare förbund.

3) Enär kommunalförbunden äro ett första steg mot gemensamma fattigvårdssamhällen, böra de tagas som utgångspunkt vid skapandet av dylika samhällen, där ej annan lämplig indelning kan ifrågasättas. En länsvis ordnad upplysningsverksamhet bör i dylikt syfte komma till stånd.

4) Genom lagstiftning bör föreskrivas, att fattigvårdssamhällena skola hava ett visst minimiantal invånare, exempelvis 1 500.

5) För omhändertagande av sådana sinnessjuka och sinnesslöa, som icke äro i behov av vård å statshospital (försörjningsfallen), böra vårdhem anordnas länsvis eller genom större kommunalförbund, beträffande vilka samråd med länsstyrelserna torde böra äga rum.

6) För ett slutligt ordnande av vården av kroniskt sjuka bör övervägas, i vad mån landstingen böra övertaga denna vård, eller om frågan bör lösas genom kommunalförbund eller genom utnyttjande för flera kommuners räkning av avdelningar vid ålderdomshemmen.

Socialministern påpekade bland annat, att uppskov med ikraftträdandet av den definitiva organisationen av ålderdomshemmen på sina håll ifrågasatts i syfte att dessförinnan få till stånd så stora samhällen som möjligt. Han ifrågasatte, huruvida det möjligen kunde vara till nytta att utsända ett cirkulär till länsstyrelserna med en sammanfattande redogörelse för de upplysningar och synpunkter, som framkommit vid det nu hållna mötet.

Under den härefter följande *diskussionen* uttalade en av de närvarande sitt beklagande av, att länsstyrelserna icke hade befogenhet att för åstadkommande av kommunala sammanslutningar ingripa annat än med råd och övertalningar i sådana fall, där sammanslutningen »ur alla andra synpunkter än de kommunala särintressenas» kunde befinnas önskvärda.

En annan talare beklagade, att det numera ej på samma sätt som förr ansåges för en skam att »ligga det allmänna till last», och förmodade att häri vore att söka förklaringen till ökningen av antalet understödstagare. Man hade mött starkt motstånd även mot föga vittgående förslag om bildande av kommunalförbund. Talaren instämde i huvudsak med kanslirådet von Koch, ehuru han ansåg det av von Koch föreslagna minimiantalet invånare i fattigvårdssamhällena för lågt.

En av landshövdingarna, vilken delade uppfattningen om önskvärdheten att få till stånd större kommunala enheter, höll före, att det skulle bliva utomordentligt svårt att åstadkomma sådana större enheter på frivillighetens väg. Motståndet mot bildande av sammanslutningar för ett sådant ändamål som fattigvården grundades på fruktan, att sammanslutningen endast betydde ett steg på vägen till uppgivande av den kommunala själv-

styrelsen i dess helhet. Talaren ansåg denna farhåga befogad, eftersom det enligt hans mening ej funnes anledning att bibehålla den kommunala självständigheten för sådana små kommuner, som slutit sig samman till större fattigvårdssamhällen, d. v. s. för det ändamål som jämte skolväsendet åsamkade dem den största utgiftsbelastningen. Han menade för den skull, att man, när frågan på allvar upptoges, borde gå in för en fullständig reglering av den kommunala indelningen och en verklig sammanslagning av den mängd småkommuner, vilka nu utgjorde abnormiteter i administrativt hänseende, till större kommuner. Det vore emellertid tveksamt, huruvida tiden just då vore inne för att upptaga ett sådant arbete. I detta sammanhang kritiserade talaren det länsstyrelserna givna uppdraget att samtidigt arbeta både för länets indelning i kommunalförbund för gemensamma fattigvårdsanstalter och för bildandet av större fattigvårdssamhällen. Aktualiseringen av den senare frågan hade verkat störande och hindrande på den förra. Det vore därför bäst att först koncentrera sig på att lösa anstaltsfrågan. Först sedan man sett resultatet av detta arbete, vore tiden inne att taga upp frågan om större fattigvårdssamhällen.

I detta yttrande instämde flera av de övriga närvarande landshövdingarna.

Från annat håll ifrågasattes, om det ej vore rationellt att gå fram på lagstiftningens väg, därest man ville komma längre än nu planerats för vissa län, samt huruvida det i så fall ej vore lämpligt med länet såsom enhet. En landshövding tillade, att det i hans län ej skulle möta större svårighet att få länet accepterat som enhet för den *öppna* fattigvården. Han manade dock till varsamhet med tvångsföreskrifter i ämnet och framhöll önskvärdheten av, att det måtte läggas i länsstyrelsens hand att efter kommunernas hörande besluta i saken. Därvid borde den öppna fattigvården kunna behandlas för sig och den slutna vården eventuellt lämnas orubbad.

Med stöd av inom ett län verkställd undersökning vitsordades vidare, att talet om att de vårdade vantrivdes å anstalt, belägen utanför deras egen kommun, såsom även von Koch påpekat, blott vore svepskäl.

Å andra sidan uttalades, att man bort göra ett försök med tvångslagstiftning om gemensamma större enheter för fattigvårdsanstalter. Resultatet härav hade möjligen kunnat bliva utgångspunkt för en senare, längre gående lagstiftning. Om det ansåges för sent att nu beträda denna väg, kunde det i stället tänkas, att Kungl. Maj:t vid behandlingen av dispensansökningar uppställde som villkor för beviljande av dispens, att kommunalförbund inrättades. Oviljan mot större fattigvårdssamhällen vore svårare att övervinna och mindre oförnuftig. Med avseende å länet som fattigvårdssamhälle påpekade talaren två svårigheter. Den ena vore faran för slöseri. Effektiva kontrollanordningar till förebyggande av misshushållning bleve nödvändiga, vilket i sin ordning komme att medföra en stark byråkratisering av förvaltningen och väsentligt ökade förvaltningskostnader. Den andra svårigheten vore, att, då man för andra sociala uppgifter än fattigvården måste röra sig med mindre enheter än länet (för pensionsförsäkringen, barnavården m. m.), skapandet av gemensamma enheter för samtliga dylika uppgifter omöjliggjordes.

Allmänt vitsordades, att motståndet mot bildandet av större förvaltningsenheter vore synnerligen starkt.

En talare framhöll, att motståndet mot större fattigvårdssamhällen i allmänhet grundade sig förutom på kommunernas självständighetskänsla på den uppfattningen, att fattigvården därigenom skulle bliva dyrare. Själv vore talaren övertygad om att kostnaderna skulle stiga avsevärt, därest fattigvårdssamhällena bleve större. Dessutom borde beaktas, att det inom stora fattigvårdssamhällen skulle bliva svårare att tillgodogöra sig den kännedom om lokala och personliga förhållanden, som vore så viktig, särskilt då det gällde den öppna fattigvården.

Därjämte redogjorde flera av de närvarande för resultaten av länsstyrelsernas arbete för bildande av kommunalförbund och andra sammanslutningar av kommuner.

Nu förefintliga kommunalförbund, i vilka landsting ingått som medlem.

Efter dessa kortfattade redogörelser för lagstiftningen och vissa andra på tillkomsten av kommunalförbund inverkande faktorer skall här nedan lämnas en redogörelse för nu förefintliga kommunalförbund av olika slag.

Vad därvid till en början angår förbund, i vilka landsting ingått såsom medlemmar, hava allenast två sådana förbund bildats, båda med uppgift att åstadkomma och upprätthålla arbetshem enligt 33 § fattigvårdslagen. Dessa förbund äro: Mellersta Sveriges arbetshemsförbund, bildat år 1921, samt Västergötlands, Bohusläns och Dalslands arbetshemsförbund, bildat år 1922. Det förstnämnda, som vid bildandet benämndes Gävle—Dala arbetshemsförbund och som i Kopparbergs län äger och driver Långmora arbetshem för män och

Smedsbo arbetshem för kvinnor, omfattade ursprungligen Gävleborgs och Kopparbergs läns landsting samt Gävle stad. Sedermera har till detta förbund anslutit sig jämväl Västmanlands, Örebro och Uppsala läns landsting. Det sistnämnda förbundet, som i Älvsborgs län äger och driver Västergårdens arbetshem för män, har under hela sin tillvaro bestått av Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs läns landsting.

Det förtjänar framhållas, att genom särskilda avtal även andra landsting än förbundsmedlemmarna beretts tillfälle att sända klientel till de nämnda arbetshemmen. I enlighet med dylika avtal mottagas sålunda för närvarande vid Västergårdens arbetshem klienter från Jönköpings, Kronobergs, Hallands, Värmlands och Jämtlands län samt vid Långmora och Smedsbo arbetshem klienter från Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Nu förefintliga kommunalförbund mellan primärkommuner.

Medan sålunda kommunalförbund, i vilka landsting ingått som medlem, utgöra undantag, äro däremot kommunalförbunden mellan uteslutande primärkommuner numera relativt talrika. Enligt till statistiska centralbyrån till och med den 10 oktober 1932 inkomna uppgifter finnas sålunda för närvarande 283 dylika förbund.

En *förteckning* länsvis över dessa förbund är intagen i Bil. A. I förteckningen angivas de i förbundet ingående kommunernas namn, den ort, där direktionen har sitt säte, samt den dag, då länsstyrelsen fastställt förbundsordningen. I de fall, där de kommuner eller kommundelar, som ingå i förbundet, icke särskilt angivas, framgår detta direkt av förbundets namn.

De i omförmälda 283 förbund ingående kommunerna (eller kommundelarna) äro till antalet 1 157. Med denna siffra räknas också i efterföljande statistik, där ej annorlunda angives. Framhållas bör emellertid, att av dessa 1 157 kommuner 190 var för sig ingå i två och 9 i tre kommunalförbund, vadan sålunda i själva verket endast 949 primärkommuner beröras av kommunalförbundsbildningar.

Det stora flertalet eller 1 121 av de i kommunalförbunden ingående kommunerna äro rena landskommuner. I övrigt ingå i kommunalförbund 11 städer, 8 köpingar och 17 municipalsamhällen.

Med hänsyn till det ändamål, förbunden avse att tjäna, utgöras desamma av 183 fattigvårdsförbund med 671 kommuner, 12 sjukvårdsförbund med 147 kommuner, 77 polisförbund med 309 kommuner, 8 skolförbund med 18 kommuner och 3 förbund för annat ändamål — 1 för vattenledningsväsen och 2 för brandväsen — med 11 kommuner. På varje kommunalförbund komma i medeltal 4·1 kommuner. För fattigvårdsförbunden utgör sagda medeltal 3·7, för sjukvårdsförbunden 12·3, för polisförbunden 4·0, för skolförbunden 2·3 och för övriga förbund 3·7.

Huru de olika slagen av kommunalförbund och däri ingående kommuner fördela sig på olika län, angives i nedanstående tablå. Av noterna till densamma framgår bland annat den omfattning, i vilken städer, köpingar och municipalsamhällen i varje län beröras av kommunalförbund.

Talrikast äro kommunalförbunden och däri ingående kommuner i Skaraborgs län, respektive 59 och 267, i Östergötlands län 39 och 111 samt i Mal-

möhus län 37 och 171. Värmlands, Gävleborgs och Västerbottens län sakna helt och hållet kommunalförbund mellan primärkommuner. Detta sammanhänger därmed, att primärkommunerna i dessa län äro relativt folkrika.

Antal kommunalförbund och i förbunden ingående kommuner, länsvis.

Län	Fattig vårdsförbund		Sjukvårdsförbund		Polisförbund		Skolförbund		Andra förbund		Summa kommunalförbund	Summa	
	antal förbund	antal ingående kommuner	antal förbund	antal ingående kommuner	antal förbund	antal ingående kommuner	antal förbund	antal ingående kommuner	antal förbund	antal ingående kommuner		i kommunalförbund ingående kommuner	därav ingående i två förbund	därav ingående i tre förbund
Stockholms . . .	8	21	—	—	1	3	—	—	[1] 2	9	11	[3] 33	—	—
Uppsala	9	42	—	—	7	44	—	—	—	—	16	[4] 86	[16] 28	—
Södermanlands . .	5	13	—	—	7	22	—	—	—	—	12	[5] 35	4	—
Östergötlands . .	26	65	1	12	10	30	2	4	—	—	39	[6] 111	18	1
Jönköpings . . .	10	26	—	—	—	—	2	4	—	—	12	[7] 30	—	—
Kronobergs . . .	7	29	2	27	—	—	—	—	—	—	9	56	7	—
Kalmar	10	31	2	18	—	—	—	—	—	—	12	[8] 49	3	—
Gotlands	2	6	1	3	—	—	—	—	—	—	3	9	2	—
Blekinge	1	3	1	36	—	—	—	—	—	—	2	[9] 39	3	—
Kristianstads . .	8	35	—	—	—	—	—	—	—	—	8	35	—	—
Malmöhus	25	117	1	9	10	43	—	—	[2] 1	2	37	[10] 171	37	2
Hallands	4	16	—	—	—	—	—	—	—	—	4	16	—	—
Göteborgs o. Bohus	6	20	2	11	—	—	—	—	—	—	8	[11] 31	1	—
Älvsborgs	18	87	—	—	1	5	—	—	—	—	19	[12] 92	2	—
Skaraborgs . . .	32	128	1	26	25	111	1	2	—	—	59	[13] 267	70	6
Värmlands . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro	—	—	—	—	1	3	—	—	—	—	1	3	—	—
Västmanlands . .	4	9	—	—	9	28	2	6	—	—	15	[14] 43	[17] 9	—
Kopparbergs . . .	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	2	[15] 4	—	—
Gävleborgs . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Västernorrlands .	1	3	1	5	6	20	—	—	—	—	8	28	6	—
Jämtlands	3	10	—	—	—	—	1	2	—	—	4	12	—	—
Västerbottens . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Norrbottens . . .	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	2	6	—	—
	183	**671**	**12**	**147**	**77**	**309**	**8**	**18**	**3**	**11**	**283**	**1 157**	**190**	**9**

[1] Därav 1 för vattenledning och 1 för brandväsen. — [2] För brandväsen. — [3] Därav 2 städer, 1 köping och 7 municipalsamhällen. — [4] Se not 14. — [5] Därav 1 stad. — [6] Därav 1 stad och 2 municipalsamhällen. — [7] Därav 1 köping. — [8] Därav 1 stad och 1 köping. — [9] Därav 3 städer. — [10] Därav 3 municipalsamhällen. — [11] Därav 1 stad. — [12] Därav 1 köping och 1 municipalsamhälle. 2 kommuner tillhöra Skaraborgs län. — [13] Därav 1 stad, 3 köpingar och 4 municipalsamhällen. Se not 12. — [14] Därav 1 stad. 1 kommun tillhör Uppsala län. — [15] Därav 1 köping. — [16] Se not 17. — [17] Därav tillhör 1 kommun Uppsala län.

En ungefärlig föreställning om förekomsten av kommunalförbund i relation till folkmängden i allmänhet i kommunerna erbjuder nedanstående tablå, utvisande länsvis dels folkmängden i medeltal per kommun, dels antalet i kommunalförbund ingående kommuner i procent av samtliga kommuner i länet.

Län	Folkmängd i medeltal per kommun i länet	Antal i kommunalförbund ingående kommuner i % av samtliga	Län	Folkmängd i medeltal per kommun i länet	Antal i kommunalförbund ingående kommuner i % av samtliga
Stockholms	2 198	23·14	Älvsborgs	1 395	38·67
Uppsala	1 563	65·91	Skaraborgs	900	68·03
Södermanlands	1 957	32·29	Värmlands	2 908	—
Östergötlands	1 630	59·21	Örebro	3 363	4·62
Jönköpings	1 707	22·06	Västmanlands	2 304	48·57
Kronobergs	1 762	55·68	Kopparbergs	4 377	7·02
Kalmar	2 065	41·07	Gävleborgs	4 372	—
Gotlands	618	7·53	Västernorrlands	4 173	32·84
Blekinge	3 623	90·00	Jämtlands	2 215	19·67
Kristianstads	1 652	23·49	Västerbottens	6 420	—
Malmöhus	1 341	52·26	Norrbottens	6 953	20·69
Hallands	1 654	17·58	**Hela riket**	**2 025**	**36·99**
Göteborgs och Bohus	2 281	32·26			

I denna tablå äro städer utanför landsting ej medräknade. I antalet kommuner, ingående i kommunalförbund, hava kommuner, som äro medlemmar av två eller tre kommunalförbund, räknats allenast en gång.

Man torde med ledning av tablån helt allmänt kunna säga, att, såsom naturligt är, småkommunerna ofta visa större benägenhet att ingå i kommunalförbund än de stora och medelstora kommunerna. Siffrorna för ett flertal län visa emellertid, att i län med relativt stora kommuner ej sällan ett stort antal av dessa ingå i kommunalförbund och vice versa. Avvikelserna från regeln kunna närmare studeras i den i Bil. A intagna förteckningen.

Till kompletterande av de ovan angivna medeltalen för antalet kommuner per förbund av olika slag äro här nedan kommunalförbunden fördelade efter det antal kommuner, som ingå i vart och ett av dem.

Kommunalförbunden, fördelade efter antalet förbundsmedlemmar.

Förbundens art	Antal förbund bestående av													Summa förbund
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	15	26	36	
	Förbundsmedlemmar														
Fattigvårdsförbund	66	50	23	15	9	7	6	2	2	2	1	—	—	—	183
Sjukvårdsförbund	—	1	—	2	2	—	—	1	—	—	3	1	1	1	12
Polisförbund	12	22	18	15	4	2	2	2	—	—	—	—	—	—	77
Skolförbund	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
Andra förbund	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Summa	**85**	**76**	**41**	**32**	**16**	**9**	**8**	**5**	**2**	**2**	**4**	**1**	**1**	**1**	**283**

Av tabellen framgår, att det vanligaste antalet förbundsmedlemmar är 2. Endast de relativt fåtaliga sjukvårdsförbunden utgöra härutinnan undantag. Antalet medlemmar i dessa förbund är i allmänhet större än i de övriga slagen av kommunalförbund. 12 förbundsmedlemmar är sålunda här det vanligaste. I övrigt förekomma inom denna grupp förbund med ända till 15, 26 och 36 medlemmar i respektive Kronobergs, Skaraborgs och Blekinge län. Beträffande de övriga slagen av förbund förekomma allenast inom fattigvårdsförbunden flera än 9 medlemmar per förbund.

Beträffande tidpunkten för de nu förefintliga förbundens tillkomst hänvisas till nedanstående tablå.

Förefintliga kommunalförbund, fördelade efter dagen för förbundsordningens fastställande.

Förbundens art	Antal förefintliga förbund, vilkas förbundsordning fastställts												Summa förbund
	År 1921	År 1922	År 1923	År 1924	År 1925	År 1926	År 1927	År 1928	År 1929	År 1930	År 1931	År 1932	
Fattigvårdsförbund	1	—	5	2	12	15	17	23	30	37	35	6	183
Sjukvårdsförbund	—	—	—	—	1	—	2	1	4	2	1	1	12
Polisförbund	—	—	—	—	—	3	1	5	1	3	19	45	77
Skolförbund	—	3	—	1	1	—	2	—	—	1	—	—	8
Andra förbund	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2	—	—	3
Summa	**1**	**3**	**5**	**3**	**14**	**19**	**22**	**29**	**35**	**45**	**55**	**52**	**283**

Av tabellen framgår, att ej mindre än 216, d. v. s. 76·33 % av de nu förefintliga förbunden, tillkommit under de sista fem åren. 152 förbund eller 53·71 % av hela antalet hava tillkommit under de tre senaste åren. Av fattigvårdsförbunden hava 42·62 % tillkommit under de tre senaste åren, av sjukvårdsförbunden 33·33 %, av polisförbunden 87·01 % och av skolförbunden 12·50 %. Ser

man allenast till de förbund, som tillkommit det sista året, äro dessa synnerligen fåtaliga vad angår fattigvårdsförbunden, 6 av 183, men däremot synnerligen talrika i fråga om polisförbunden, 45 av 77.

Det förtjänar emellertid framhållas, att antalet kommunalförbund i själva verket icke ökats i så rask takt, som tablån synes giva vid handen. Åtskilliga av de såsom nytillkomna räknade kommunalförbunden utgöra nämligen omregleringar av tidigare förefintliga förbund. Understundom förekommer också, att ett förbund helt upplöses utan att ersättas av något nytt.

Förteckning över nu förefintliga kommunalförbund mellan primärkommuner (inklusive skolförbund).

Stockholms län.

Björkö—Arholma och Vätö socknars fattigvårdsförbund; Vätö. $^{1}/_{7}$ 1928.
Estuna, Lohärads och Malsta socknars fattigvårdsförbund; Estuna. $^{1}/_{1}$ 1927.
Husby-Lyhundra, Skederids och Rö socknars fattigvårdsförbund; Husby-Lyhundra. $^{1}/_{1}$ 1929.
Skånela—Norrsunda socknars fattigvårdsförbund; Norrsunda. $^{1}/_{7}$ 1928.
Knivsta, Lagga, Östuna och Alsike socknars fattigvårdsförbund; Knivsta. $^{1}/_{1}$ 1926.
Märstaortens fattigvårdsförbund: Husby-Ärlinghundra och Odensala kommuner; Märsta. $^{1}/_{4}$ 1929.
S:t Olofs—S:t Pers, Vassunda och Haga socknars polisdistrikts kommunalförbund; S:t Olof och S:t Per. $^{1}/_{4}$ 1929.
Stockholms norra förorters kommunalförbund för vattenledning: Sundbybergs stad, Stocksunds köping och Hagalunds municipalsamhälle; Sundbyberg. $^{11}/_{11}$ 1926.
Huddinge municipalsamhällens kommunalförbund för brandskydd: Fullersta, Huddinge, Hörningsnäs, Segeltorps, Snättringe och Stuvsta municipalsamhällen; Huddinge. $^{1}/_{8}$ 1930.
Frösundaortens fattigvårdsförbund: Frösunda, Kårsta och Orkesta kommuner; Frösunda. $^{1}/_{1}$ 1931.
Öregrund—Gräsö fattigvårdsförbund; Öregrund. $^{1}/_{4}$ 1931.

Uppsala län.

Bålsta fattigvårdsförbund: Bro och Lossa, Västra Ryds, Häggeby, Skoklosters, Yttergrans, Kalmars, Övergrans, Hjälsta, Kulla, Holms och Fittja kommuner; Bålsta. $^{1}/_{1}$ 1928.
Håtuna och Håbo-Tibble socknars fattigvårdsförbund; Håbo-Tibble. $^{1}/_{1}$ 1923.
Grillbyortens fattigvårdsförbund: Boglösa, Husby-Sjutolfts, Lillkyrka, Litslena och Villberga kommuner; Villberga. $^{1}/_{10}$ 1927.
Fröslunda m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Fröslunda, Giresta, Gryta, Nysätra, Biskopskulla, Härkeberga och Långtora kommuner; Örsundsbro. $^{18}/_{7}$ 1925.
Södra Hagunda fattigvårdsförbund: Balingsta, Dalby, Hagby, Ramsta, Uppsala-Näs och Västeråkers kommuner; Ramsta. $^{1}/_{7}$ 1927.
Lena, Rasbokils och Ärentuna socknars fattigvårdsförbund; Lena. $^{31}/_{12}$ 1925.
Björklinge och Viksta socknars fattigvårdsförbund; Björklinge. $^{1}/_{7}$ 1926.
Västlands och Tolfta socknars fattigvårdsförbund; Västland. $^{1}/_{9}$ 1926.
Vårfrukyrka, Svinnegarns, Enköpings-Näs och Teda socknars fattigvårdsförbund; Vårfrukyrka. $^{1}/_{5}$ 1931.
Norunda härads polisförbund: Björklinge, Viksta, Tensta, Lena och Ärentuna kommuner; Tensta. $^{1}/_{8}$ 1931.
Lagunda härads polisdistrikt: Långtora, Nysätra, Biskopskulla, Fröslunda, Giresta, Hjälsta, Kulla, Fittja och Holms kommuner; Fröslunda. $^{1}/_{12}$ 1931.
Hagunda polisförbund: Gryta, Balingsta, Västeråkers, Dalby, Ramsta och Hagby kommuner; Gryta. $^{1}/_{12}$ 1931.
Trögds polisförbund: Litslena, Härkeberga, Boglösa, Lillkyrka, Vallby, Arnö, Kungs-Husby, Veckholms och Torsvi kommuner; Litslena. $^{20}/_{11}$ 1931.
Åsunda härads polisförbund: Enköpings-Näs, Teda, Svinnegarns, Tillinge, Breds, Sparrsätra och Vårfrukyrka kommuner; Vårfrukyrka. $^{20}/_{11}$ 1931.
Ulleråkers polisförbund: Vänge, Läby, Uppsala-Näs och Börje kommuner; Läby. $^{20}/_{11}$ 1931.
Bälinge polisförbund: Bälinge, Skuttunge, Jumkils och Åkerby kommuner; Bälinge. $^{1}/_{1}$ 1932.

Södermanlands län.

Stigtomta, Nykyrka och Halla socknars fattigvårdsförbund; Stigtomta. $^{1}/_{1}$ 1928.
Vadsbro och Blacksta socknars fattigvårdsförbund; Vadsbro. $^{1}/_{1}$ 1928.
Mariefreds och Kärnbo fattigvårdsförbund; Mariefred. $^{1}/_{1}$ 1924.
Kjula m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Kjula, Sundby, Vallby och Hammarby kommuner; Kjula. $^{1}/_{1}$ 1930.

Hölö och Mörkö socknars polisdistrikts kommunalförbund; Hölö. 1/7 1930.
Råby-Rönö, Ripsa och Lids socknars polisdistrikts kommunalförbund; Råby-Rönö. 1/1 1932.
Helgona och Svärta socknars polisdistrikts kommunalförbund; Nyköping. 1/1 1932.
Västerljungs, Bälinge, Lästringe och Torsåkers socknars polisdistrikts kommunalförbund; Lästringe. 1/1 1932.
Helgarö, Fogdö, Vansö och Härads socknars polisdistrikts kommunalförbund; Strängnäs. 1/1 1932.
Tumbo och Råby—Rekarne socknars fattigvårdsförbund; Tumbo. 1/1 1932.
Tystberga, Sättersta och Bogsta socknars polisdistrikts kommunalförbund; Tystberga. 1/1 1932.
Kjula, Hammarby, Sundby och Vallby socknars polisdistrikts kommunalförbund; Kjula. 1/1 1932.

Östergötlands län.

Norra Östergötlands sjukvårdsförbund: Risinge, Hällestads, Vånga, Skedevi, Tjällmo, Kullerstads, Borgs, Krokeks, Drothems, Kimstads, Regna och Dagsbergs kommuner; Finspång. 1/11 1927. Ändamål: Vård av sinnessjuka och sinnesslöa personer, vilka icke för tillfället kunna vinna inträde i statens eller länets anstalter för sinnessjuka.
Dagsbergs och Furingstads socknars fattigvårdsförbund; Dagsberg. 1/7 1927.
Drothems och Tingstads kommuners fattigvårdsförbund; Drothem. 1/7 1928.
Mogata—Skällviks fattivårdsförbund; Mogata. 1/7 1928.
Bankekinds och Askeby socknars fattigvårdsförbund; Bankekind. 1/1 1927.
Ljungs, Flistads och Björkebergs socknars fattigvårdsförbund; Ljung. 12/9 1929.
Klockrike och Älvestads socknars fattigvårdsförbund; Klockrike. 30/6 1925.
Fornåsa och Skeppsås socknars fattigvårdsförbund; Fornåsa. 1/7 1926.
Västra Stenby, Fivelstads, Hagebyhöga och Orlunda socknars polisförbund; Fivelstad. 1/4 1928.
Hagebyhöga, Fivelstads och Orlunda socknars fattigvårdsförbund; Fivelstad. 1/1 1925.
Örberga, Nässja, S:t Pers och Strå kommuners fattigvårdsförbund; S:t Per. 1/7 1929.
Rogslösa, Väversunda och Källstads socknars fattigvårdsförbund; Rogslösa. 1/7 1926.
Ombergs skolförbund: Rogslösa och Västra Tollstads skoldistrikt; Västra Tollstad. 1/7 1927.
Ödeshögs och Västra Tollstads socknars fattigvårdsförbund; Ödeshög. 1/4 1929.
Svanshals—Heda skolförbund; Svanshals. 1/7 1927.
Hovs, Appuna och Herrestads kommuners kommunalförbund; Hov. 1/7 1929. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Kommunalförbundet Strömvallen: Herrberga, Normlösa och Järstads kommuner; Herrberga. 12/9 1929. Ändamål: Att hålla fattigvårdsanstalt.
Veta, Viby och Sya socknars polisförbund; Veta. 30/7 1928.
Skänninge, Allhelgona och Bjälbo kommuners fattigvårdsförbund; Skänninge stad. 1/1 1928.
Väderstads och Kumla kommuners fattigvårdsförbund; Väderstad. 24/9 1929.
Kommunalförbundet Ekerö: Nykils och Gammalkils kommuner; Nykil. 23/1 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Skeda och Slaka kommuners fattigvårdsförbund; Skeda. 21/3 1930.
Stora Åby, Heda, Röks och Svanshals kommunalförbund; Stora Åby. 1/5 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Kuddby, Tåby och Å socknars fattigvårdsförbund; Kuddby. 6/5 1930.
Varvs, Styra, Asks och Vallerstads socknars kommunalförbund; Varv. 3/6 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Grebo och Värna socknars kommunalförbund; Grebo. 4/3 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Oppeby, Hägerstads och Kättilstads socknars kommunalförbund; Kättilstad. 1/1 1931. Ändamål: Att upprätthålla polisverksamhet.
Östra Tollstads och Sjögestads socknars fattigvårdsförbund; Östra Tollstad. 16/10 1930.
Kisa och Västra Eneby polisdistrikt: Kisa och Västra Eneby kommuner samt Kisa municipalsamhälle; Kisa. 1/7 1926.
Ödeshögs polisdistrikt: Ödeshögs kommun och Ödeshögs municipalsamhälle; Ödeshög. 1/7 1926.
Vikingstads och Rappestads socknars kommunalförbund; Vikingstad. 27/5 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
S:t Anna och Börrums socknars polisförbund; S:t Anna. 1/1 1932.
Vikingstads m. fl. socknars polisförbund: Vikingstads, Sjögestads, Rappestads och Ledbergs kommuner; Vikingstad. 1/1 1932.

Styrestads m. fl. socknars kommunalförbund: Styrestads, Tingstads, Dagsbergs och Furingstads kommuner; Styrestad. $^{1}/_{1}$ 1932. Ändamål: Att upprätthålla polisverksamhet.
Kaga och Ledbergs socknars kommunalförbund; Kaga. $^{1}/_{1}$ 1932. Ändamål: Att anskaffa och driva ålderdomshem.
Jonsbergs och Rönö socknars kommunalförbund; Jonsberg. $^{26}/_{5}$ 1932. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Östra Husby, Östra Stenby och Konungsunds socknars kommunalförbund; Östra Husby. $^{1}/_{7}$ 1932. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Varvs, Styra och Asks socknars polisförbund; Varv. $^{1}/_{1}$ 1931.
Vists och Landeryds polisförbund; Vist. $^{23}/_{9}$ 1932.

Jönköpings län.

Hässleby sockens och Mariannelunds köpings fattigvårdsförbund; Hässleby. $^{1}/_{1}$ 1929.
Långaryds—Färgaryds skolförbund; Långaryd. $^{1}/_{7}$ 1924.
Ås och Kållerstads socknars fattigvårdsförbund; Ås. $^{1}/_{9}$ 1927.
Malmbäcks och Almesåkra socknars fattigvårdsförbund; Malmbäck. $^{23}/_{11}$ 1925.
Myresjö—Lannaskede skolförbund; Myresjö. $^{1}/_{4}$ 1922.
Rogberga och Ödestugu socknars fattigvårdsförbund; Rogberga. $^{4}/_{2}$ 1930.
Stengårdshults, Valdshults, Öreryds, Norra Hestra och Åsenhöga socknars fattigvårdsförbund; Öreryd. $^{3}/_{9}$ 1931.
Bäckseda och Näsby socknars fattigvårdsförbund; Bäckseda. $^{1}/_{1}$ 1931.
Kulltorps och Gnosjö socknars fattigvårdsförbund; Kulltorp. $^{1}/_{1}$ 1931.
Ramkvilla m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Ramkvilla, Fröderyds och Södra Solberga kommuner; Ramkvilla. $^{9}/_{4}$ 1931.
Bolmsö, Tannåkers och Dannäs socknars fattigvårdsförbund; Bolmsö. $^{30}/_{7}$ 1931.
Hultsjö, Skepperstads och Hjärtlanda socknars fattigvårdsförbund; Hultsjö. $^{28}/_{10}$ 1931.

Kronobergs län.

Konga härads kommunalförbund: Långasjö, Ljuders, Älmeboda, Linneryds, Hovmantorps, Furuby, Hemmesjö, Tegnaby, Växjö landskommun, Östra Torsås, Uråsa, Nöbbele, Väckelsångs, Tingsås och Södra Sandsjö kommuner; Växjö socken. $^{1}/_{8}$ 1929. Ändamål: Att hålla anstalt för sinnessjuka.
Hemmesjö och Tegnaby socknars fattigvårdsförbund; Hemmesjö. $^{1}/_{10}$ 1928.
Annerstads m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Annerstads, Torpa, Angelstads, Kånna, Lidhults och Vrå kommuner; Annerstad. $^{2}/_{1}$ 1931.
Norrvidinge fattigvårdsförbund: Samtliga socknar i Norrvidinge härad; Tjureda. $^{1}/_{10}$ 1926.
Västra Värends kommunalförbund: Hjortsberga, Kvenneberga, Lekaryds, Mistelås, Slätthögs och Örs kommuner; Hjortsberga. $^{1}/_{3}$ 1926. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Sjösås, Drevs och Hornaryds socknars fattigvårdsförbund; Sjösås. $^{1}/_{3}$ 1932.
Vederslövs och Dänningelanda socknars fattigvårdsförbund; Vederslöv. $^{1}/_{2}$ 1931.
Östra Torsås och Uråsa socknars fattigvårdsförbund; Östra Torsås. $^{1}/_{11}$ 1931.
Uppvidinge sjukvårdsförbund: Algutsboda, Ekeberga, Hälleberga, Älghults, Åseda, Nottebäcks med Granhult, Lenhovda, Herråkra, Dädesjö, Sjösås, Drevs och Hornaryds kommuner. Säte: Den socken, där anstalten kommer att förläggas. $^{1}/_{3}$ 1932. Ändamål: Att anordna och driva anstalt för vård av sinnessjuka.

Kalmar län.

Södra Vi och Djursdala kommuners fattigvårdsförbund; Södra Vi. $^{1}/_{7}$ 1928.
Högsby, Fågelfors, Fagerhults, Kråksmåla, Långemåla och Fliseryds socknars sjukvårdsförbund; Högsby. $^{26}/_{3}$ 1927. Ändamål: Att uppföra en upptagningsanstalt för sinnessjuka.
Dörby, Kläckeberga och Hossmo socknars fattigvårdsförbund; Dörby. $^{1}/_{1}$ 1924.
Mörebygdens sjukvårdsförbund: Nybro stad, Bäckebo, Förlösa, Kristvalla, Ljungby, Mortorps, Ryssby, Söderåkra, Vissefjärda, Åby, Ålems och Örsjö kommuner; Nybro stad. $^{4}/_{5}$ 1929. Ändamål: Att hålla anstalt för sinnesslöa och sinnessjuka.
Kommunalförbundet Solgården: Gullabo, Karlslunda, Mortorps, Oskars och S:t Sigfrids kommuner; Karlslunda. $^{12}/_{3}$ 1929. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Halltorps och Växtorps socknars fattigvårdsförbund; Halltorp. $^{1}/_{1}$ 1923.
Källa, Persnäs och Föra socknars fattigvårdsförbund; Persnäs. $^{1}/_{1}$ 1926.
Glömminge, Högsrums och Räpplinge socknars fattigvårdsförbund; Högsrum. $^{23}/_{6}$ 1925.
Mörbylånga m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Mörbylånga kommun, Mörbylånga köping, Norra Möckleby, Sandby och Gårdby kommuner; Mörbylånga. $^{4}/_{3}$ 1930.
Torslunda, Algutsrums och Vickleby socknars fattigvårdsförbund; Torslunda. $^{1}/_{1}$ 1928.

Södra Möckleby, Ventlinge och Smedby socknars fattigvårdsförbund; Södra Möckleby. $^{1}/_{1}$ 1927.

Förlösa och Kristvalla socknars kommunalförbund; Kristvalla. $^{13}/_{1}$ 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Gotlands län.

Hemse fattigvårdsförbund; Hemse, Alva, Rone och Eke kommuner; Hemse. $^{5}/_{2}$ 1930.

Roma och Björke socknars kommunalförbund; Roma. $^{1}/_{2}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Eke, Rone och Grötlingbo socknars barnmorskedistrikt; Eke. $^{1}/_{1}$ 1930.

Blekinge län.

Hjortsberga, Edestads och Förkärla socknars fattigvårdsförbund; Hjortsberga. $^{1}/_{8}$ 1923.

Kommunalförbundet för Blekinge kommunala vårdhem: Asarums, Aspö, Augerums, Backaryds, Bräkne-Hoby, Edestads, Eringsboda, Fridlevstads, Förkärla, Gammalstorps, Hasslö, Hjortsberga, Jämshögs, Karlshamns, Kyrkhults, Listerby, Lösens, Mjällby, Mörrums, Nättraby, Ringamåla, Ronneby, Ronneby sockens, Sillhövda, Sturkö, Sölvesborgs, Sölvesborgs sockens, Tjurkö, Torhamns, Tvings, Ysane, Aryds, Öljehults, Jämjö, Kristianopels och Ramdala kommuner; Ronneby. $^{1}/_{7}$ 1931. Ändamål: Att driva vårdanstalt för sinnessjuka och sinnesslöa personer, för vilka plats ej kunnat beredas å statens eller därmed jämförliga anstalter.

Kristianstads län.

Båstads, Grevie och Förslövs kommuners fattigvårdsförbund; Grevie. $^{1}/_{1}$ 1930.

Södra Gärds fattigvårdsförbund: Östra Sönnarslövs, Degeberga, Vittskövle, Maglehems, Hörröds och Huaröds kommuner; Östra Sönnarslöv. $^{1}/_{1}$ 1931.

Järrestads härads fattigvårdsförbund: Bolshögs, Gladsax, Simris, Östra Nöbbelövs, Östra Tommarps och Östra Vemmerlövs kommuner; Östra Tommarp. $^{1}/_{1}$ 1931.

Västra Karups, Hovs och Torekovs kommuners fattigvårdsförbund; Västra Karup. $^{1}/_{1}$ 1931.

Fjälkinge m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Fjälkinge, Ivö, Nymö, Gualövs och Rinkaby kommuner; Fjälkinge. $^{1}/_{2}$ 1931.

Oppmanna m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Oppmanna, Vånga och Österslövs kommuner; Oppmanna. $^{4}/_{9}$ 1931.

Vä m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Träne, Djurröds, Äsphults, Linderöds, Östra Vrams, Vä och Lyngsjö kommuner; Vä. $^{23}/_{7}$ 1930.

Löderups och Hörups socknars fattigvårdsförbund; Löderup. $^{26}/_{1}$ 1932.

Malmöhus län.

Billesholms fattigvårdsförbund: Södra Vrams och Risekatslösa kommuner; Södra Vram. $^{4}/_{6}$ 1929.

Trollenäs m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Trollenäs, Västra Strö, Remmarlövs, Bosarps och Stehags kommuner; Trollenäs. $^{15}/_{2}$ 1930.

Västra Karaby, Saxtorps, Annelövs och Dagstorps socknars fattigvårdsförbund; Västra Karaby. $^{25}/_{4}$ 1925.

Kommunalförbundet för Lilla Harrie polisdistrikt: Örtofta, Lilla Harrie, Stora Harrie, Södervidinge och Dagstorps kommuner; Lilla Harrie. $^{19}/_{12}$ 1931.

Kävlinge, Högs, Stora Harrie, Södervidinge och Löddeköpinge socknars fattigvårdsförbund; Kävlinge. $^{18}/_{9}$ 1928.

Röstånga m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Röstånga, Asks och Konga kommuner; Röstånga. $^{14}/_{6}$ 1929.

Stävie m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Stävie, Borgeby, Fjälie, Flädie, Lunds landskommun, Norra Nöbbelövs och Stångby kommuner; Stävie. $^{24}/_{3}$ 1926.

Furulunds polisdistrikt: Västra Hoby kommun, Furulunds municipalsamhälle, Lackalänga, Stångby och Stävie kommuner; Lackalänga. $^{5}/_{12}$ 1927.

Lackalänga m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Lackalänga, Håstads, Lilla Harrie och Örtofta kommuner; Lackalänga. $^{22}/_{4}$ 1929.

Dalby, Hällestads, Bonderups, Gödelövs och Hardeberga socknars fattigvårdsförbund; Dalby. $^{1}/_{1}$ 1927.

Nevishögs, Brågarps, Knästorps, Stora Råby, Bjällerups, Kyrkheddinge, Esarps, Möllebergа, Särslövs, Tottarps och Uppåkra socknars fattigvårdsförbund; Nevishög. $^{22}/_{6}$ 1925.

Hyby, Bara och Skabersjö socknars kommunalförbund; Hyby $^{29}/_{6}$ 1928. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Västra Klagstorps och Glostorps socknars fattigvårdsförbund; Västra Klagstorp. $^{2}/_{11}$ 1928.

Södra Sallerups, Oxie, Bjärshögs och Görslövs kommunalförbund; Södra Sallerup. $^{15}/_{2}$ 1929. Ändamål: Att hålla fattigvårdsanstalt.

Västra Ingelstads med närgränsande socknars kommunalförbund: Västra Ingelstads, Arrie, Lilla Slågarps, Stora Slågarps, Törringe, Västra Kärrstorps och Östra Grevie kommuner; Västra Ingelstad. $^{19}/_{2}$ 1927. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Östra Torps m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Östra Torps, Lilla Isie, Södra Åby, Hemmesdynge, Äspö, Lilla Bedinge, Simlinge, Källstorps, Östra Klagstorps och Tullstorps kommuner; Östra Torp. $^{27}/_{2}$ 1930.

Svenstorps, Önnarps, Hassle-Bösarps och Västra Vemmenhögs socknars fattigvårdsförbund; Svenstorp. $^{19}/_{10}$ 1925.

Löberöds provinsialläkardistrikts kommunalförbund: Gudmundtorps, Hammarlunda, Harlösa, Holmby, Hurva, Högseröds, Revinge och Västerstads kommuner samt Löberöds municipalsamhälle; Högseröd. $^{1}/_{1}$ 1925. Ändamål: Att anskaffa och hålla bostad åt läkare i distriktet.

Gårdstånga m. fl. kommuners kommunalförbund: Gårdstånga, Holmby, Borlunda, Skeglinge, Igelösa och Odarslövs kommuner; Gårdstånga. $^{24}/_{7}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Harlösa m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Harlösa, Silvåkra, Revinge och Hammarlunda kommuner; Harlösa. $^{25}/_{4}$ 1927.

Västra Tommarpsortens ålderdomshem: Västra Tommarps, Skegrie, Hammarlövs och Västra Vemmerlövs kommuner; Västra Tommarp. $^{23}/_{12}$ 1929.

Villie, Örsjö och Solberga socknars kommunalförbund; Villie. $^{16}/_{4}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Stora Herrestads m. fl. socknars kommunalförbund: Stora Herrestads, Öja, Sövestads, Baldringe, Högestads och Borrie kommuner; Stora Herrestad. $^{23}/_{4}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Hurva m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Hurva, Gudmuntorps, Östra Strö, Skarhults och Bosjöklosters kommuner; Hurva. $^{9}/_{5}$ 1930.

Brågarps och Nevishögs kommunalförbund för brandväsendets gemensamma ordnande; Nevishög. $^{26}/_{5}$ 1930.

Kvistofta, Härslövs och Fjärestads kommunalförbund; Kvistofta. $^{4}/_{6}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Sjöboortens fattigvårdsförbund: Södra Åsums, Brandstads, Röddinge, Ilstorps och Björka kommuner; Södra Åsum. $^{19}/_{6}$ 1930.

Långaröds, Östraby och Östra Kärrstorps socknars kommunalförbund; Östraby. $^{15}/_{7}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Fulltofta m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Fulltofta, Äspinge och Södra Rörums kommuner; Fulltofta. $^{4}/_{11}$ 1930.

Kommunalförbundet för Dösjöbro polisdistrikt; Västra Karaby, Annelövs och Saxtorps kommuner; Västra Karaby. $^{1}/_{1}$ 1932.

Uppåkra polisdistrikt: Uppåkra, Knästorps, Görslövs och Flackarps kommuner samt Tottarps kommun med undantag av till Åkarps municipalsamhälle hörande delar; Uppåkra. $^{10}/_{10}$ 1931.

Vallkärra polisdistrikt: Håstads, Igelösa och Odarslövs, Vallkärra och Norra Nöbbelövs kommuner samt den del av Gårdstånga kommun, som tillhör Torna härad; Vallkärra. $^{24}/_{10}$ 1931.

Flädie polisdistrikt: Borgeby, Fjälie och Flädie kommuner; Fjälie. $^{27}/_{10}$ 1931.

Staffanstorps polisdistrikt: Brågarps, Kyrkheddinge och Nevishögs kommuner; Brågarp, Staffanstorp. $^{14}/_{11}$ 1931.

Veberöds polisdistrikt: Veberöds, Blentarps och Everlövs kommuner samt Veberöds municipalsamhälle; Veberöds kommun. $^{18}/_{11}$ 1931.

Kommunalförbundet Skegrie polisdistrikt: Skegrie, Bodarps, Maglarps, Västra Tommarps, Hammarlövs och Västra Vemmerlövs kommuner; Skegrie. $^{20}/_{1}$ 1932.

Hardeberga polisdistrikt: Lunds landskommun, Hardeberga, Stora Råby och Bjällerups kommuner; Hardeberga. $^{9}/_{4}$ 1932.

Hallands län.

Eldsberga m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Eldsberga, Trönninge, Tönnersjö och Tjärby kommuner; Eldsberga. $^{1}/_{1}$ 1928.

Vapnö och Holms socknars fattigvårdsförbund; Vapnö. $^{1}/_{1}$ 1930.

Rolfstorps m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Rolfstorps, Grimetons, Valinge, Skällinge, Hunnestads, Stamnareds, Gödestads och Nösslinge kommuner; Rolfstorp. $^{1}/_{1}$ 1930.

Ölmevalla och Landa socknars fattigvårdsförbund; Ölmevalla. $^{1}/_{7}$ 1926.

Göteborgs och Bohus län.

Råda, Landvetters och Härryda socknars fattigvårdsförbund; Råda. 1/4 1929.
Björlanda och Torslanda socknars fattigvårdsförbund; Björlanda. 1/9 1929.
Tjörns kommunalförbund: Stenkyrka, Valla, Klövedals, Rönnängs och Klädesholmens kommuner; Stenkyrka. 1/1 1929. Ändamål: Att hålla byggnader för läkare och apotek å Tjörn samt att upprätta och driva ett sjukhus för tuberkulösa, kroniskt sjuka och akut sjuka.
Bokenäs och Dragsmarks socknars fattigvårdsförbund; Bokenäs. 1/1 1926.
Sotenäskommunernas kommunalförbund: Askums, Bärfendals, Kungshamns, Malmöns, Smögens och Tossene kommuner; Tossene. 25/7 1929. Ändamål: Att upprätta och driva en tuberkulossjukstuga för mottagande av sådana tuberkulossjuka från dessa kommuner, som äro i behov av dylik anstaltsvård.
Kungälvs m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Kungälvs stad, Torsby, Harestads, Lycke, Hålta, Rödbo och Kareby kommuner; Kungälv. 1/12 1927.
Svenneby m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Svenneby, Bottna och Bärfendals kommuner; Svenneby. 1/11 1929.
Skaftö m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Skaftö, Grundsunds och Fiskebäckskils kommuner; Skaftö. 1/12 1930.

Älvsborgs län.

Holms m. fl. kommuners fattigvårdsförbund: Holms, Melleruds köping, Järns, Erikstads, Gunnarsnäs, Tisselskogs och Örs kommuner; Holm. 26/5 1926.
Bjärke härads fattigvårdsförbund: Stora Mellby, Erska, Lagmansereds och Magra kommuner; Erska. 1/1 1931.
Lena pastorats fattigvårdsförbund: Lena, Fullestads och Bergstena kommuner; Lena. 10/2 1928.
Gäsene härads fattigvårdsförbund: Alboga, Broddarps, Eriksbergs, Grude, Hovs, Hällestads, Mjäldrunga, Molla, Ods, Skölvene, Södra Björke och Vesene kommuner; Ljung. 17/5 1929.
Varnums m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Varnums, Tärby, Härna, Fänneslunda, Grovare, Hällstads, Murums, Möne, Södra Vånga och Rångedala kommuner; Varnum. 14/2 1925.
Sandhults och Bredareds socknars fattigvårdsförbund; Sandhult. 11/12 1926.
Fristads m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Fristads, Gingri, Brämhults och Vänga kommuner; Fristad. 10/1 1929.
Karl Gustavs och Grimmareds fattigvårdsförbund; Karl Gustav. 1/1 1929.
Kungsäters och Gunnarsjö socknars fattigvårdsförbund; Kungsäter. 11/4 1929.
Älvsereds m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Älvsereds, Mårdaklevs och Kalvs kommuner; Älvsered. 1/1 1927.
Svenljunga och Ullasjö socknars fattigvårdsförbund; Svenljunga. 1/7 1928.
Dalstorps m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Dalstorps, Nittorps, Ljungsarps, Ölsremma, Hulareds och Grönahögs kommuner; Dalstorp. 1/1 1929.
Kölaby m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Kölaby, Norra Åsarps, Blidsbergs, Smula, Humla och Solberga kommuner samt Börstigs och Brismene kommuner i Skaraborgs län. Säte: Den kommun där ålderdomshemmet förlägges. 11/4 1931.
Hössna pastorats fattigvårdsförbund: Hössna, Gullereds och Strängsereds kommuner; Hössna. 1/1 1928.
Siene m. fl. socknars kommunalförbund: Siene, Hols, Horla, Nårunga, Ornunga, Asklanda, Kvinnestads, Algutstorps och Södra Härene kommuner; Siene. 1/11 1929. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Fotskäls m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Fotskäls, Hajoms och Tostareds kommuner; Fotskäl. 1/1 1930.
Surteby-Kattunga och Berghems socknars fattigvårdsförbund; Surteby-Kattunga. 24/1 1930.
Böne pastorats fattigvårdsförbund: Böne, Kölingareds, Knätte, Liareds och Fivlereds kommuner; Böne. 1/6 1930.
Vårgårda polisdistrikt: Kullings-Skövde, Algutstorps, Tumbergs och Södra Härene kommuner samt Vårgårda municipalsamhälle; Vårgårda. 1/1 1932.

Skaraborgs län.

Särestads, Bjärby, Håle och Tängs socknars fattigvårdsförbund; Särestad. 1/1 1927.
Tuns, Friels och Karaby socknars fattigvårdsförbund; Tun. 1/1 1927.
Grästorps köping, Tengene och Malma socknars fattigvårdsförbund; Grästorps köping. 1/7 1928.

Ryda, Naums och Södra Kedums socknars fattigvårdsförbund; Södra Kedum. 1/1 1925.
Bitterna pastorats fattigvårdsförbund: Laske-Vedums, Öster- och Västerbitterna samt Elings kommuner; Vedum. 1/1 1927.
Längjums, Tråvads och Södra Lundby socknars fattigvårdsförbund; Längjum. 1/1 1929.
Örslösa pastorats fattigvårdsförbund: Örslösa, Söne, Gillstads och Väla kommuner; Örslösa. 1/7 1928.
Sävare, Hasslösa och Lindärva socknars fattigvårdsförbund; Sävare. 1/1 1923.
Husaby m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Husaby, Skälvums, Ova, Kinne-Kleva, Sils, Källby, Broby, Skeby och Hangelösa kommuner; Husaby. 1/5 1931.
Norra Härene och Hovby socknars fattigvårdsförbund; Norra Härene. 1/7 1928.
Axvallsortens kommunalförbund: Istrums, Öglunda, Eggby, Skarke, Norra Lundby, Stenums, Norra Vings och Skärvs kommuner; Skärv. 1/1 1929. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Saleby, Trässbergs och Härjevads socknars fattigvårdsförbund; Saleby. 1/1 1928.
Synnerby m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Synnerby, Skallmeja, Västra Gerums, Öttums, Vinköls, Marums och Händene kommuner; Västra Gerum. 1/1 1929.
Horns, Frösve, Säters och Binnebergs socknars fattigvårdsförbund; Frösve. 1/3 1931.
Bergs, Lerdala, Timmersdala och Böja socknars fattigvårdsförbund; Berg. 1/1 1927.
Götlunda och Flistads socknars fattigvårdsförbund; Götlunda. 1/7 1928.
Locketorps och Värings socknars fattigvårdsförbund; Locketorp. 1/7 1929.
Bällefors, Ekeskogs och Beatebergs socknars fattigvårdsförbund; Bällefors. 1/1 1926.
Undenäs och Halna socknars fattigvårdsförbund; Undenäs. 1/1 1923.
Fägre—Trästena fattigvårdsförbund; Fägre. 1/1 1927.
Töreboda—Björkängs skolförbund: Töreboda köping samt Björkängs västra skolområde; Töreboda. 1/1 1922.
Ullervads, Eks, Utby, Ekby och Leksbergs socknars fattigvårdsförbund; Ullervad. 1/1 1928.
Östra Skaraborgs läns sjukhemsförbund: Hjo stad, Borgunda, Bredviks, Dala, Edåsa, Fridene, Fröjereds, Grevbäcks, Hjo landskommun, Högstena, Karlsborgs, Korsberga, Kyrkefalla, Ljunghems, Locketorps, Mofalla, Mölltorps, Norra Fågelås, Ransbergs, Sjogerstads, Stenstorps, Södra Fågelås, Varola, Värsås, Värings och Sventorps kommuner; Hjo stad. 1/1 1928. Ändamål: Att hålla anstalt för vård av kroniskt sjuka, i första hand medlemmarnas understödstagare.
Flakebergs, Hyringa och Längjums socknars fattigvårdsförbund; Flakeberg. 1/1 1930.
Skånings-Åsaka och Skara landskommuns kommunalförbund; Skånings-Åsaka. 1/1 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Vara pastorats och Longs sockens fattigvårdsförbund: Vara köping, Vara socken, Skarstads, Hällums, Önums och Longs kommuner; Vara köping. 1/8 1930.
Odensåkers, Tidavads och Låstads socknars kommunalförbund; Odensåker. 1/8 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Stenstorpsortens kommunalförbund: Stenstorps, Dala, Borgunda, Broddetorps, Bolums, Sätuna, Hornborga och Brunnhems kommuner; Stenstorp. 1/9 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Sunnersbergs m. fl. socknars kommunalförbund: Sunnersbergs, Gösslunda, Strö, Rackeby och Skalunda kommuner; Gösslunda. 1/1 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Göteneortens kommunalförbund: Fullösa, Götene, Holmestads, Kestads och Vättlösa kommuner; Götene. 1/12 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Töreboda—Björkängs fattigvårdsförbund; Björkäng. 1/3 1931.
Velinge m. fl. socknars fattigvårdsförbund: Velinge, Härja, Vättaks, Utvängstorps, Kymbo, Näs, Hångsdala och Östra Gerums kommuner; Velinge. 1/4 1931.
Hjälstads, Vads, Mo och Svenneby socknars fattigvårdsförbund; Moholm. 1/4 1931.
Levene och Sparlösa socknars fattigvårdsförbund; Levene. 1/10 1931.
Binnebergs landsfiskalsdistrikts södra polisdistrikt: Horns, Frösve, Säters, Locketorps och Värings kommuner; Ulvåker. 1/1 1932.
Källby och Husaby polisdistrikt: Källby, Broby, Skeby, Hangelösa, Husaby, Skälvums och Ova kommuner; Skälvum. 1/11 1931.
Hasslerörs norra polisdistrikt: Hassle-Berga-Enåsa, Färeds och Bäcks kommuner; Hassle-Berga-Enåsa. 1/1 1932.
Hasslerörs västra polisdistrikt: Leksbergs och Björsäters kommuner; Leksberg. 1/1 1932.
Järpås polisdistrikt: Järpås, Häggesleds och Uvereds kommuner samt Järpås municipalsamhälle; Järpås. 1/1 1932.
Hasslerörs södra polisdistrikt: Ullervads, Ekby, Utby och Eks kommuner; Ullervad. 1/1 1932.
Hasslerörs östra polisdistrikt: Björkängs och Fredsbergs kommuner; Björkäng. 1/1 1932.

Binnebergs landsfiskalsdistrikts västra polisdistrikt: Bergs, Lerdala, Timmersdala och Böja kommuner; Berg. $^{1}/_{1}$ 1932.

Hjo sockens samt Norra och Södra Fågelås socknars polisdistrikt; Hjo landskommun. $^{1}/_{1}$ 1932.

Götene ortens polisdistrikt: Götene kommun med Götene municipalsamhälle samt Holmestads, Vättlösa, Ledsjö, Kinne-Vedums, Kinne-Kleva och Sils kommuner; Götene. $^{1}/_{1}$ 1932.

Kinnekulle ortens polisdistrikt: Österplana, Medelplana, Västerplana, Kestads och Fullösa kommuner; Österplana. $^{1}/_{1}$ 1932.

Fägre polisdistrikt: Fägre, Trästena och Halna kommuner; Fägre. $^{1}/_{1}$ 1932.

Skövde landsfiskalsdistrikts västra polisdistrikt: Öms, Ryds, Hagelbergs, Norra Kyrketorps och Våmbs kommuner; Våmb. $^{1}/_{1}$ 1932.

Baltaks polisdistrikt: Acklinga, Baltaks och Velinge kommuner; Baltak. $^{2}/_{2}$ 1932.

Tuns polisdistrikt: Tuns, Friels, Karaby, Särestads, Håle och Tängs kommuner; Tun. $^{1}/_{1}$ 1932.

Stenstorps norra polisdistrikt: Dala, Borgunda, Sjogerstads, Rådene, Edåsa och Ljunghems kommuner; Borgunda. $^{9}/_{1}$ 1932.

Stenstorps södra polisdistrikt: Segerstads, Håkantorps, Valtorps, Södra Kyrketorps, Brunnhems, Högstena och Stenstorps kommuner samt Stenstorps municipalsamhälle; Stenstorps municipalsamhälle. $^{9}/_{1}$ 1932.

Norra Härene och Sävare polisdistrikt: Norra Härene, Hovby, Sävare, Lindärva och Hasslösa kommuner; Sävare. $^{1}/_{11}$ 1931.

Ryda pastorats polisdistrikt: Ryda, Södra Kedums och Naums kommuner; Ryda. $^{28}/_{4}$ 1932.

Skövde landsfiskalsdistrikts östra polisdistrikt: Sventorps, Forsby, Varola och Värsås kommuner; Värsås. $^{11}/_{5}$ 1932.

Norra Vånga och Edsvära socknars polisdistrikt; Edsvära. $^{20}/_{5}$ 1932.

Västra Gerums m. fl. socknars polisdistrikt; Västra Gerums, Skallmeja, Synnerby och Öttums kommuner; Västra Gerum. $^{21}/_{5}$ 1932.

Barne-Åsaka polisdistrikt: Elings, Lekåsa, Barne-Åsaka, Fåglums och Kyrkås kommuner; Barne-Åsaka. $^{18}/_{9}$ 1932.

Vedums polisdistrikt: Österbitterna, Laske-Vedums, Västerbitterna och Södra Lundby kommuner samt Vedums municipalsamhälle; Vedum. $^{20}/_{9}$ 1932.

Varaortens polisdistrikt: Longs, Skarstads, Hällums, Önums och Vara kommuner; Vara socken. $^{21}/_{9}$ 1932.

Örebro län.

Sundbo härads polisdistrikts förbund: Snavlunda och Hammars kommuner samt Askersunds landskommun; Askersunds landskommun. $^{1}/_{1}$ 1926.

Västmanlands län.

Hubbo och Tillberga socknars fattigvårdsförbund; Hubbo. $^{1}/_{10}$ 1921.

Tillberga polisdistrikts kommunalförbund: Tillberga, Hubbo, Tortuna och Sevalla kommuner; Hubbo. $^{26}/_{5}$ 1928.

Björksta polisdistrikts kommunalförbund: Björksta, Ängsö och Kungsåra kommuner; Björksta. $^{30}/_{5}$ 1928.

Irsta polisdistrikts kommunalförbund: Badelunda, Kärrbo och Irsta kommuner; Irsta $^{14}/_{8}$ 1928.

Badelunda, Björksta och Tortuna socknars fattigvårdsförbund; Badelunda. $^{7}/_{1}$ 1929.

Runås skolförbund: vissa delar av Enåkers, Nora och Huddunge skoldistrikt; Enåker. $^{1}/_{1}$ 1925.

Frösthults och Sparrsätra socknars fattigvårdsförbund; Frösthult. $^{16}/_{7}$ 1925.

Broddbo skolförbund: Broddbo och kringliggande områden av Sala stad, Sala landsförsamling och Möklinta skoldistrikt; Sala. $^{30}/_{12}$ 1922.

Skinnskattebergs polisdistrikts kommunalförbund: Skinnskattebergs, Heds och Gunnilbo kommuner; Skinnskatteberg. $^{1}/_{1}$ 1931.

Dingtuna polisdistrikts kommunalförbund: Västerås-Barkarö och Dingtuna kommuner; Dingtuna. $^{1}/_{7}$ 1931.

Dingtuna och Västerås-Barkarö socknars fattigvårdsförbund; Dingtuna. $^{17}/_{10}$ 1931.

Altuna—Simtuna polisdistrikts kommunalförbund; Simtuna. $^{1}/_{1}$ 1932.

Malma m. fl. socknars polisdistrikts kommunalförbund: Malma, Bro, Odensvi, Västra Skedvi och Himmeta kommuner; Malma. $^{13}/_{12}$ 1931.

Torstuna polisdistrikts kommunalförbund: Frösthults, Härnevi, Torstuna och Österunda kommuner; Torstuna. $^{1}/_{1}$ 1932.

Ryttern—Säby polisdistrikts kommunalförbund: Rytterne och Säby kommuner; Rytterne. $^{14}/_{2}$ 1932.

Kopparbergs län.

Gagnefs och Als ålderdomshemsförbund; Gagnef. $^{1}/_{1}$ 1926.
Mora ålderdomshemsförbund: Mora och Morastrands köping; Morastrand. $^{2}/_{5}$ 1929.

Västernorrlands län.

Bjärtrå polisdistrikts kommunalförbund: Bjärtrå, Nora och Skogs kommuner; Bjärtrå. $^{1}/_{1}$ 1930.
Skogs läkardistrikts kommunalförbund: Bjärtrå, Nora, Skogs, Nordingrå och Ullångers kommuner; Nora. $^{11}/_{10}$ 1930. Ändamål: Att uppföra och underhålla läkarbostad inom Skogs provinsialläkardistrikt.
Tuna polisdistrikts kommunalförbund: Tuna, Attmars, Selångers och Sättna kommuner. Säte: Där ordföranden är bosatt. $^{1}/_{1}$ 1932.
Indals polisdistrikts kommunalförbund: Indals, Indals-Lidens och Holms kommuner. Säte: Där ordföranden är bosatt. $^{1}/_{1}$ 1932.
Dal-Torsåkers polisdistrikts kommunalförbund. Säte: Där ordföranden är bosatt. $^{1}/_{1}$ 1932.
Sollefteå polisdistrikts kommunalförbund: Sollefteå, Långsele, Graninge, Multrå och Eds kommuner. Säte: Där ordföranden är bosatt. $^{1}/_{7}$ 1930.
Ljustorps polisdistrikts kommunalförbund: Ljustorps, Hässjö och Tynderö kommuner. Säte: Där ordföranden är bosatt. $^{6}/_{7}$ 1932.
Indals kommunalförbund: Indals, Sättna och Holms kommuner; Indal. $^{31}/_{7}$ 1931. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.

Jämtlands län.

Hallens och Marby kommunalförbund; Hallen. $^{12}/_{8}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Näs och Sunne socknars fattigvårdsförbund; Näs. $^{12}/_{8}$ 1930.
Vemdalens kommunalförbund: Vemdalens, Tännäs, Rätans, Linsälls, Klövsjö och Åsarne kommuner; Vemdalen. $^{27}/_{4}$ 1930. Ändamål: Att hålla ålderdomshem.
Brunflo-Lockne skolförbund: Brunflo. $^{1}/_{9}$ 1930.

Norrbottens län.

Karl Gustavs och Hietaniemi socknars fattigvårdsförbund; Hietaniemi. $^{1}/_{1}$ 1931.
Pajala och Korpilombolo tingslags fattigvårdsförbund: Korpilombolo, Tärendö, Pajala och Junosuando kommuner; Pajala. $^{1}/_{1}$ 1931.

Statens offentliga utredningar 1933

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Skatteutjämningsberedningen 2. [3]
Skatteutjämningsberedningen 3. [4]

Politi.

Socialpolitik.

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag ang. åtgärder för ett bättre utnyttjande av landets skogstillgångar. [2]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 4. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge ang. konkurs, m. m. [1]

Stockholm 1933. Kgl. Boktr. P. A. Norstedt & Söner 322308